

Zabola élő és történelmi helynevei

(A közlésről)

A település jelenleg az azonos nevű (nagy)község központja. Az 1943-ban összeállított és először 1972-ben, rövidített változatban, térkép nélkül közzétett dolgozat, nem tartalmazza a mai nagyközség többi településének (Petőfalva, Szörce, Tamásfalva) adatait, illetve a Zabolába csak a hatvanas évek végén olvasztott Páva helynévanyagát sem. A gyűjtés idején a Putna-patak–Lakóca vonaltól délkeletre eső határrezs Románia területére esett, itt az adatgyűjtés csak terepbejárás nélkül történhetett. Az előbbi vonalat metsző észak–dél irányú Bonyó–Lakóca gerinc ma megyehatár, az ettől keletre eső zabolai területet 1953-ban a moldvai Bákó, illetve Vrancea megyékhez csatolták. A Zernye északi oldalán az Útválasz–Jakabhavas–Kőröbérc–Gelence-pataka közrezárt terület 1968-ban Gelencéhez csatolták, helyneveiből így SÁNTHA Tibor is közölt (**Gelence helynevei**. *Magyar Névtani Dolgozatok*. 146. Bp. 1997). A *Zabola helynevei* ezúttal teljes közlését az időközben veszteségeink közé távozott FEJÉR Miklós emlékének ajánljuk, szeretnénk volna neki 90. születésnapján átnyújtani. (B.H.)

Egy történet és egy kézirat története (Előszó)

FEJÉR Miklós (1913. nov. 30. – 2002. máj. 5.) életútját két szép interjú segít áttekinteni. ÉLTES Enikőé a teljesebb (**Otthon. Beszélgetés a 85 éves FEJÉR Miklóssal, Romániai Magyar**

Szó, 1999. márc. 12–17., Új sorozat, 3000–3005. sz.), az alkalmat hozzá a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének 1998. évi életműdíja szolgáltatta. A VÁRY O. Péter lejegyezte visszatekintésnek a címe találhatóbb: **Hivatása: mindhalálig tanítani** (*Háromszék*, 2001. jan. 23–24., 3165–3166. sz.). 1958–59-es meghurcoltatásának háttérét a TÁNCZOS Vilmos által megszólaltatott ANTAL Árpád részletezte nemrég (**A történések színe és visszája IV.**, *Székelyföld*, 2003/9, 39–40), FARAGÓ József rokonsorsú dolgozatát a KRIZA János Néprajzi Társaság adta ki pár éve (*A KJNT Értesítője*, 2001/1–2), a kiadás akkori elmaradásának háttérét a Székely Nemzeti Múzeum korabeli iratai segítenek megvilágítani.

FEJÉR Miklós Zabola szülötte, kézdivásárhelyi, csíkszeredai, brassói római katolikus főgimnáziumok után Kolozsváron szerez magyar-francia-filozófia szakos tanári oklevelet. Magyar irodalomtörténeti, nyelvtani tankönyvek, irodalmi szöveggyűjtemény, tanári módszertani segédkönyv, szak- és ismeretterjesztő-művelődési folyóiratok szerzője.

1933-ban lesz a kolozsvári I. Ferdinánd Tudományegyetem hallgatója. A BÁTHORI–APOR Nevelőintézet ekkor jelentős magyar diákélet színhelye. A római katolikus diákok MAILÁTH Köre, olvasóterem, könyvtár működik itt, a diák-önszerveződésként VENCZEL József és ILLYÉS Elemér után FEJÉR Miklós a vezetője három évig. Egyben az Országos Magyar Párt diáksegélyező bizottságának titkára, és a Méhkas Diákszövetkezet egyik alapítója. Élve egy sikeres országos diákbál adta lehetőséggel (a befolyt jövedelem fele volt szükséges hozzá), 1937-től a diákszövetkezet önköltségi áron ad ebédet a diákoknak, míg 1940-ben a Méhkas menzát könyvesboltta nem alakítja társaikkal TÓTH Samu, LŐRINCZ László.

1938-ban teszi le licencvizsgáját, behívják katonának, és csak a második bécsi döntéssel, 1940. szeptember első napjaiban kerül haza Turnu Măgurele-ről, de az egyház már katonasága idején kinevezi Brassóba, pár hónapot 1938–39-ben tanít is itt a róm. kat. főgimnáziumban, szabadságok idején. A második bécsi dön-

* *Acta (Siculica)* 2006/3, T3, Sf. Gheorghe, Sporturilor 8A, RO-520085

** FEJÉR Miklóst 2002. május 8-án helyezték örök nyugalomra szülőfalujában, Zabolán, amelyhez annyira kötődött, és ahol utolsó nyarait is töltötte.

téssel Brassó Romániában marad, őt viszont leszerelésekor az várja, hogy közben áthelyezték Székelyudvarhelyre (az ottani román kat. főgimnáziumba). 1941-ben itt alapít családot.

Az 1941/42-es tanévben Gyergyószentmiklóson állami gimnáziumi tanár, egy év után Kolozsvárra kerül, a tanítóképzőbe, DEBRECZY Sándor helyére, majd a M. Kir. Román Tanylelvű Koedukációs Gimnázium magyar katedrájára. 1943-ban megírja doktori disszertációját, 1944 kezdetén benyújtja, tanára, SZABÓ T. Attila elfogadja, már nyomdában van, de ekkor közbeszól a háború, és mire hazakerül, 1948-ban a helynévkutatás nem kelendő portéka egy doktori dolgozat témájának. A *Zabola helyneveiről* van szó.

Kövessük tovább FEJÉR Miklós sorsát. 1944. márciusban vonul be, és a visszavonulás ausztriai közjátéka után, mivel századosként más tisztektől eltérően, katonái kérésére mellettük marad hazavezetni őket, 1945. máj. 12-én keleti fogságba esik. ABODI NAGY Béla és KÓS András oldalán hadifogoly Örményországban, a Szeván-tó partján, ahol magyar-román hadifogolyszínházat szerveznek, aztán a Donyec-medence következik, majd Luganszk. A fogságban is megőrzi derűjét, pedig embert próbáló évek. 85 évesen még név szerint említi, Szevánban temetik el mellőle VALLASEK Miklós zászlóst, akinek menyasszonya kézdivásárhelyi volt, ott hal meg egy SZÖLLŐSY nevű tisztársa is. A Jereván melletti Arbakilben 280 halottat hagynak, emlékezik, a névsoruk egy példánya dr. NOVÁK Emilnél, a budapesti MÁV-kórház címzetes professzoránál marad meg (özvegye még élt az ezredforduló táján). 1948. okt. 12-én hagyhatja el a Szovjetuniót, és Foksányon át tér haza, Zabolára, szüleihez, majd Kolozsvárra, ahol tanítónő felesége, Paula és egyetlen leánya, Gyöngyi Mária él.

Kolozsvári kültelki iskolába kerül, magyart, földrajzot, történelmet, fizikát, kémiát tanít, 1949-ben újra a tanítóképző magyar katedráján van, majd 1953-ban a volt unitárius főgimnáziumban, jó légkörű munkaközösségben. Egyedüli romániai magyar középiskola, melynek elfogadható névadása sikerül már ekkor, 1957-ben

veszik fel BRASSAI Sámuel nevét. 1958-ban fel is robbantják a tanári kart, őt is ekkor teszik ki a tanügyből. A vád: nacionalista szöveggyűjteményt állítottak össze – tartalmazza a **Himnusz**t, a **Szózatot**, a **Nemzeti dalt**, mindegy, hogy a BÁNYAI László aláírta tanterv alapján. Közben ugyanis szép, bár sok gondtal járó, hisz a korszaknak tett számos kényszerű engedményt kérő feladat részese lehet. Az 1954-gyel kezdődően általuk kidolgozott tankönyvsorozat alapozza meg tulajdonképpen a következő negyven esztendő tankönyveit. Ekkortájt bővül újra, ezúttal 11 osztályosra 10 osztályosról (az egyelőre a VIII. osztállyal induló) felső középiskola, folyamatosan bővíteni kell a tananyagot is. A romániai magyartanítás tankönyveit majd a PÉNTÉK János vezette kollektíva munkái fogják lecserélni, veszik át helyüket a közelmúlttal bezárólag, de a romániai magyartanítóképviselet eddig érvényes gerincébe ezzel az 50-es évekbeli első alapozással kerül be V. osztályos tananyagként a **János vitéz**, VI-osnak a **TOLDI**, VII-esbe a **Ludas Matyi**, hogy ezek kapcsán lehessen bevinni az egyéb ismeretanyagot.

Előbb a magyar nyelv és olvasás tanterv készül el az I–VII-ek, aztán a VII-ek olvasókönyv GAZDA Ferencel és NAGY Jenővel, az V–VII-ek nyelvtankönyv (egy kötetben), majd ugyanez osztályokra bontva is (változik a nyelvoktatás módszertana). De a szélirány rosszfele fordul. Az V. osztályos nyelvtan után GAZDÁT letartóztatják, a VI-oson már nincs ott a neve, bár együtt dolgoztak rajta. 1956-ban még megjelenik az **Irodalomelméleti alapfogalmak** a VIII-nak, 1957-ben a **Magyar irodalomtörténet** a IX-ek, és a X-ek szerkeszti az irodalomtörténeti tankönyvet és szöveggyűjteményt. Ekkor rövid, két heti, a tanítóképzőbe való visszahelyezés után kiteszik a tanügyből.

1959 áprilisáig munkanélküli. A háttér, amint azt ANTAL Árpád meséli: 1959 elején a nyelvészeket is zaklatják a kolozsvári magyar és román egyetem egyesítésének, vagyis a BOLYAI Tudományegyetem felszámolásának előkészítéseként. 1959. ápr. 2-án alapos házkutatás után letartóztatják FEJÉR Miklóst is („Ridicat cu ocazia perchezitiiei Cluj la 2. IV. 1959”, aláíratva:

FEJÉR – dokumentálja ekkor elkobzott könyveiben a bejegyzés), egy éjszakát az állambiztonság kolozsvári börtönében tölt, utána különre-pülővel viszik Bukarestbe (egy másikkal NAGY Jenőt), az állampárt Központi Bizottságának börtönébe, majd az állambiztonság fogdájába. A vád ellenük: 16 példát találtak ellenforradalmi tevékenységre az V. osztályos nyelvtankönyv kötetvégi helyesírási szójegyzékében. Maga GEORGHIU-DEJ, az ország első embere vezeti a kivizsgálást. GAZDA Ferenc, mint az 1956-os KOMÁROMI-DOBAY-ügyben is érintett, ekkor már jó ideje fogoly, és pár hónap múlva a bíróság előtt magára vállalja a szerzőséget, hiszen őrá már úgyis tizenvalahány esztendei börtön vár. Visszaemlékezései a **Fájdalmak** könyvében jelennek majd még. FEJÉR Miklóst és NAGY Jenőt 1959. okt. 30-án szabadon bocsátják. Beismerik-e hibájukat, kérdik tőlük. Nem szándékosan tették, mondják NAGY Jenővel, így a képzőművészeti szövetség kolozsvári fiókjához helyezik. Túl jól sikerül azonban egy SZERVÁTIUSZ-kiállítás, FEJÉR Miklós mehet a kolozsvári vakok intézetébe könyvtárosnak. Ugyanezt később kiegészíti a siketnéma-intézet könyvtárossága. Kisbács falusi könyvtárosa is lesz még, végül 1965-ben lehet újra tanár, Szucságon. 1963-tól tíz évig, nyugdíjazásáig ingázik ide, közben és utána egyetemi felvételtire készít fel tanulókat, szakszerkesztő a **Romániai Magyar Irodalmi Lexikonban**. Zabolai nyarain írja unokái kérésére utolsó munkáját, a letűnt paraszti életformáról (*Feljegyzések – A falusi életforma Zabolán*, kézirat). Sepsiszentgyörgyön hal meg, 88 évesen, minden látszólagos sikertelenség, hányattatás, szakmai pályája ellehetetlenülése ellenére szép, teljes életet zárva. A zabolai katolikus temetőben helyezik örök nyugalomra.

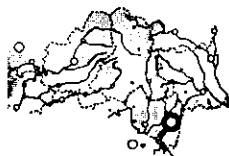
*

Ez volt a szerző története. A másik történet a *Zabola helynevei* sorsa – címében az „élő és történelmi” a szerző utólagos beszúrása. A felvetés valójában megtévesztő, mert a dolgozat története rövid, és igazából nincs sok hozzáfűznivaló. Zabola terepviszonyai változnak utóbb (pl. erdők-tisztások-puszták elveszítik jellegüket; források eltűnnek útjavítással, az 1940-es hatá-

rok megváltoznak), jegyzi meg a szerző, a kor is rányomta bélyegét – a kézirat kényszerű javításain nyomon követhető, mit nem szalonképes emlegetni ilyen vagy olyan korszakok idején –, de a tárgyalt helynevek zöme élő helynév marad, a történetiek pedig változatlanul forrásértékűek. Kurta, alapos szakmai munka, doktori disszertációnak írták és fogadták el, ám formai megvédeése elmaradt, és harminc évet várt adatközlés-résznének is a kiadása. Amit feltétlenül ki kell emelnünk a kapcsán, az az, hogy az erdélyi magyar helynévgyűjtés első nagy korszakához tartozik: a CS. BOGÁTS Dénes és főleg SZABÓ T. Attila húszas-harmincas évekbeli úttörése nyomán most bontakozik ki elsősorban utóbbi és a Magyar Nyelvtudományi Intézet környezetében ADY László, ÁRVAY József, FÁBIÁN Béla, GAZDA Ferenc, GERGELY Béla, HORVÁTH István, IMREH Barna, MÁRTON Gyula, TORMAI László vonatkozó munkássága. FEJÉR Miklós dolgozatának története azonban igazából egy másik történet, a negyvenes évek közepének erdélyi magyar tudományos életéé. Túl azon, hogy adatai mennyire hasznosnak bizonyultak szülőfalujában az utóbbi évek birtokviszáigénylései idején, ezért is jelképesnek tekinthetjük, hogy a zabolai helyneveken végzett munkáját sírköve is megörökíti.

A második bécsi döntés utáni Kolozsvár újra magyar egyetemi város, visszaköltözik a Szegedre száműzött Ferenc József Tudományegyetem. Visszakapja a kolozsvári ingatlanokat – a felszerelést részben magával viszi a Szebenbe távozó román felsőoktatás. Az Erdélyi Nemzeti Múzeumnak az egyetem kezelésében levő gyűjteményei mindenesetre maradnak, munkatársait a Magyar Nemzeti Múzeum mint a közgyűjtemények autonóm szervezete fizeti. Utóbbihoz tartozik a TELEKI Pál Intézet csoportja is – az Államtudományi, a Történettudományi és az 1941-ben létrehozott kolozsvári Erdélyi Tudományos Intézet, jól fizetett intézeti tanárokkal. Van ennél bonyolultabb jogállású intézmény is: az Egyetemi Könyvtár felesben az egyetem tulajdona, de felesben csak kezelésében van, amúgy az erdélyi múzeumé.

Az új intézményrendszer részben a két évtizedes szakadás előtti régi hagyományokra

éppül, főleg ahol ezt gyakorlatilag helyén maradt „egyszemélyes intézmény” tudós biztosítja, mint az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára esetében, amely az impériumváltás óta gyakorlatilag semmit sem fejlődhet, de KELEMEN Lajost egészen 1938-ig megértjük benne. A jellemzőbb eset azonban a gyökértelenség, nemcsak az intézményi folytonosságot, de a munkatársakat illetően is. Kolozsvár újra és újra szakemberhiánnyal küzd, és ezt a háborús viszonyok csak tovább nehezítik, különösen ami a fiatal utánpótlás biztosítását illeti. Így van ez annak ellenére, hogy sokan visszatérnek a csonkaországi területre menekültek közül, ugyanígy a kolozsvári vagy vidéki középiskolákban meghúzódtott egykori egyetemi tanárok, múzeumőrök köréből. A szakemberek jelentős része „ejtőernyős”, karrierjét építő, gyakran kitűnő szakember, de nem helybeli. 1944–45-tel kezdődően, az újabb impériumváltással utóbbiak önként vagy kényszerítve, de hazatérnek a csonkaországi területre, a frontokról viszont nem érkezik vissza minden behívott régi, illetve helyi költődésű munkatárs.

Kolozsvár magyar világbeli élénk diákélete bizakodóvá tehetné az utánpótlás tekintetében a változások magyar őreit, mint SZABÓ T. Attilát, LÁSZLÓ Gyulát, de a történelem teljesen esetlegessé teszi az egyéni sorsok alakulását. FEJÉR Miklós jó lapokkal indulhatna, tudását megbecsülik, jó szervezőként intézményépítésben is számítani lehet rá – csak épp nincs odahaza. Mire pedig hazatér, a változásokat már mások diktálják-ellenőrzik.

Nézzünk néhány párhuzamos történetet. Osztály- és évfolyamtársa, a három évvel fiatalabb ÁRVAY József korábban tűnik révbe jutni, a *Zabola helyneveinek* már szaklektora lehet, mire az elkészül. ÁRVAY jelentős tanulmányokat közöl, pályáját a kolozsvári egyetem tanársegédjeként és Magyar Nyelvtudományi Intézetében kezdi, a barcasági Hétfalu helyneveiből doktorál, de 1944. júliustól munkahelyet HERPEI János mellett talál, Sepsiszentgyörgyön. A suttogó jobban értesült úgy tudja, hogy HERPEI-t magát is a nagy tudású konkurenciától szabadulandó küldik le saját kolozsvári jóbarátai a távoli kisvárosba. A Székely Nemzeti Múzeum hiába volt

a két világháború között az egyetlen működő kisebbségi magyar tudományos intézmény (a kolozsvári elitet is innen szervezték), HERPEI szerves alapokra tervezett Székely Tudományos Intézetét indulásból gáncsolja el a vitán felül szép tudományos teljesítményt felmutató, de gyökértelen és féltékeny Erdélyi Tudományos Intézet. A múzeum így is az egyetlen észak-erdélyi múzeumi közgyűjtemény lesz, de kevés, ugyancsak a Magyar Nemzeti Múzeum szervezetéből fizetett szakembert foglalkoztathat, korlátozott anyagi lehetőségekkel. ÁRVAY persze a könyvtár őrének érkezik, és a könyvtárban mégiscsak ott a második legnagyobb erdélyi levéltár. Ám nem telik el két hónap, és máris menekíthetik – ÁRVAY-t Kolozsvárról fogják elhurcolni az oroszok. Szerencsésebb, ő már 1945-ben hazatérhet, Sepsiszentgyörgyön a múzeum igazgató-őre lesz, de 1947-től a fenntartó nélkül maradt intézmény nem tudja tovább fizetni. Csemátfaluban (ma Szecsele része) tanít, majd 1948-tól Sepsiszentgyörgyön. 1951-ben a múzeum újra megpróbálja alkalmazni, 1952-ben tagja az ún. tudományos tanácsnak (ez tkp. az addigi igazgató-választmányának felel meg), a dokumentációért és a történelmi szakmai kérdésekért felel. 1953-tól a Sepsiszentgyörgyi Állami Levéltár igazgatója, Románia legrendezettebb levéltárává szervezi, innen megy nyugdíjba.

A másik testvér-sors a GAZDA Ferencé. A hét évvel fiatalabb GAZDA haralyi, szomszédfalusi. Ő a Zabola közeli Csomakőrös helyneveit dolgozza fel, és a Nyelvtudományi Intézet munkatársa, akárcsak ÁRVAY, de a háború végeztével, úgy tűnik, szerencsésebben alakul a sorsa. Doktoriját megvédte, sikerül Kolozsváron maradnia, a BOLYAI Tudományegyetem tanársegédje lesz 1945–49-ben. A készülő erdélyi magyar nyelvtanlasz megbecsült terepmunkása. Utóbb tanárként szerkeszt-ír FEJÉR Miklóssal közösen tankönyveket, és a forgandó szerencse őt sodorja a legnagyobb megpróbáltatásba: 1956-ot követően koncepció per áldozata lesz, szabadulása után Kolozsváron könyvelőként dolgozhat. A csomakőrösi helynevek 1942–43-ban kétszer is megjelent, a haralyiakra félévszázad elteltével kerül csak sor.

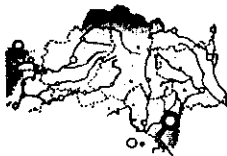
Sikertörténetnek igazából egy harmadik párhuzamos pálya bizonyul. A FEJÉR Miklósnál kilenc évvel fiatalabb FARAGÓ József ma a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagja. Brassóban született, mint ÁRVAY, de ő Sepsiszentgyörgyön is jár középiskolát, írása is ott jelenik meg először. 1944-től a már említett Méhkas könyvkiadójának szerkesztője, A Székelyföld leírása bővített második kiadására is ő próbálja beszervezni HERPEIT, KELEMEN Lajost. 1945-ben doktorál néprajzból, egészen 1953-ig a kolozsvári magyar egyetemen dolgozik, de 1950-től már a szerencsésebb kutatóhelyen, a Román Akadémia kolozsvári Folklórintézetében is. Doktori dolgozatának ugyancsak hányattott története érzékeltetheti legjobban az erdélyi magyar tudományosságnak azt a pillanátát, az új impériumváltás környékén, amikor FEJÉR Miklós kész és elfogadott disszertációja megvédetlen és kiadatlan marad.

GUNDA Béla, a néprajzi tanszék professzora 1945. augusztus 17-én arra kéri a Székely Nemzeti Múzeumot (a levél fejlécében a Kolozsvári Magyar Tudományegyetem Néprajzi Intézete, Ferenc József neve törölve belőle a Kolozsvári után, cím kicserélve Király u. 14-re), hogy az Erdélyi Néprajzi Tanulmányok 4. és 5. számát (3-3 ív) finanszírozzák 100 000 lejjel. Fel fogják tüntetni, hogy támogatásával jelent meg, és a megfelelő példányszámot is átadják ennek megfelelően. A dolgozatok Háromszék vármegye néprajzát tárgyaló munkák (az ENT, részletmunkák keretében, általában is az erdélyi magyarság néprajzi kérdéseit, így szokásait, gazdasági formáját, népművészetét stb. tárja fel): dr. GAZDA Ferencé a haralyi kádármesterségről, illetve FARAGÓ Józsefé az uzoni betlehemes játékokról. A sepsiszentgyörgyi múzeum szept. 17-én válaszol, szept. 15-én ügyvezető tanács elé terjesztették a kérést, de anyagi lehetőségük nekik sincs a támogatásra.

Az ügy hátteréhez két vonatkozását szükséges ismerni. Egyik az, hogy FARAGÓ József doktori disszertációja végül mégis megjelent (Uzoni betlehemes 1942-ben és 1943-ban. A KJNT Értesítője, 2001/1-2, Kvár). Visszapillantás címmel szerzője lényeges adalékokat oszt

meg velünk előszavában. 1945. máj. 29-én adta le a Ferenc József Tudományegyetem rektori hivatalának, és sürgősségi eljárással került védésre, mert attól tartottak, hogy a várható átszervezések következtében az egyetemnek nem áll majd később jogában vagy módjában doktori címet adni. FARAGÓ így már jún. 2-án megvédheti (emlékezzünk, egy másik védés várományosa, FEJÉR Miklós valahol osztrák területen keresi épp a hazatérés útját, tíz nap múlva hadifogoly). GUNDA Béla valóban az Erdélyi Néprajzi Tanulmányokban akarja kiadni a tanulmányt. A sorozat 1943-ban indult, összesen 9 száma jelent meg, és a két háromszéki tárgyú dolgozat képezte volna az újabb impériumváltás utáni első jelentkezését, egyben a sorozat első nem-különnyomat, tehát nem pusztán újraközlés számait. Végül az utolsó két szám sikerül ilyenek, a 8. épp FARAGÓ terjedelmesebb munkája, és a kilencedikkel alakulna néprajzi folyóirattá *Miscellanea ethnographica* címen, de ekkor Romániában felszámolják a néprajzi tanszékeket, GUNDA is távozni kényszerül. FARAGÓ József kézírata az Egyetem irattárának hányódásával tűnik el, hogy majd KOVÁCS József történész, a GÁBOR Áron-diákotthonbeli egykori szobatárs (1976-84-ben a BABEŞ-Bolyai egyetem prorektora) találja meg, adja át a szerzőnek. POZSONY Ferenc kezdeményezésére, a KRIZA János Néprajzi Társaság adja ki végül, 2001-ben, a dallamok maradnak ki mindössze.

A másik vonatkozás a sepsiszentgyörgyi múzeummal kapcsolatos. A Székely Nemzeti Múzeum és a kolozsvári magyar egyetem között a negyvenes évek második felében ismételt kísérlet történik ilyen vagy olyan kapcsolatfelvételre, ami könnyen érthető. A kolozsvári magyar elit már koránt sincs olyan előnyös politikai helyzetben, mint a második bécsi döntés után, a sepsiszentgyörgyiek viszont újra tényezőkké válnak, intézményük felértékelődik. Amikor az Erdélyi Tudományos Intézetet a BOLYAI alá mentik, meghívást kap képviselletni magát benne minden olyan magyar intézmény, ahol még tudományos munkát lehet végezni (EME, EMKE, SzNM, Mezőgazdasági Főiskola, teológiák). A sepsiszentgyörgyiek képviselője ÁRVAY József. 1946. májusban épp

FARAGÓ kéri segítségüket, a székelyföldi néprajzi gyűjtemények helyzete felől érdeklődik.

Az ETI 1949-ben végleg felszámolódik, utolsó vezetője-munkatársa IMREH István, a Sepsiszentgyörggyel szomszédos Szentkirály szülöttje. Az egyetemmel való kapcsolat azonban túléli a visszafordíthatatlanná most váló rendszerváltást is. 1949-ben TÖRÖK Zoltán kér postázni másfél évtizede a múzeumban található őslénytani és kőzetanyagot (4-5 láda, a BOLYAI geológiai laboratóriumában kívánja feldolgozni egyetemi gyakorlaton diákjaival), kettőt meg is találunk, TÖRÖK pedig vállalja, hogy feldolgozás után mintagyűjteményt küld az őslénytani anyagból. 1949. májusban rektorként BALOGH Edgár és a tanulmányi igazgató kérdik személyes beszélgetésükre hivatkozva SZÉKELY Zoltán múzeumigazgatót, hogy milyen tudományos segédezőkre volna szüksége történelmi, könyvtári, levéltári, néprajzi szempontból, mert részt vállalnának az államosított anyagok múzeumba mentésében és az ásatásokban is. (A régész SZÉKELY nyilván kitér, és saját érdeküket nézve helyett lepkészt kér a DIÓSZEGHY-lepkegyűjtemény konzerválására, illetve preparátort az állat- és növénytani anyaghoz. Régészethez, írja, nem is kérhet segítséget, mert őt magát is C. DAICOVICIU kollektívájába osztották, személyi kérdésekben nem dönthet.) Nyár végén NAGY Jenő vezette diák-munkacsoport végez a múzeumban néprajzi munkát, október végén SZÉKELY jelzi FERENCZI Istvánnak, aki ekkor egyetemi tanársegéd Kolozsváron, hogy apja 1943-as bálványosvári ásatásából került elő anyag, bármikor rendelkezésére áll Sepsiszentgyörgyön, és szeretné, ha a jövőben eredményesen együtt tudnának dolgozni. 1950. januárban ugyancsak SZÉKELY FARAGÓval csináltatja meg, Kolozsváron az 1949-es Évkönyvük kliséit (1955-ben jelenik csak meg, nagy nehézségek árán), SZABÓ T. Attilával pedig ugyanebbe a kötetbe szánva 1950–51-ben CS. BOGÁTS Dénes posztumusz munkáját gondoztatja (a cenzúra kiveszi, végül SZABÓ T. hozza le a Nyírk-ben). 1950. júniusban SZÉKELYt éppenséggel tanítani hívnák az egyetemre, de visszautasítja, tudja, hogy az igazi cél ezúttal eltávolítása volna a múzeum éléről.

Térjünk vissza a Sepsiszentgyörgy segítségével kiadni szánt dolgozatokra. ÁRVAY József 1946. júl. 10-én jelentést tesz a Székely Nemzeti Múzeum ügyvezető tanácsának. Egyrészt Csik megyében járt, (a festő) NAGY Imrével, igazgató-választmányi alelnökükkel keresték fel a megyefőnököt a múzeumnak járó támogatás ügyében. A megyefőnök a Csiki Magánjavaknál járulhatott csak közbe érdekükben. ÁRVAY másrészt az Erdélyi Tudományos Intézet és a Múzeum kapcsolatairól számol be: az ETI felkérte, hogy a nyelvészeti szakosztályán most készülő erdélyi magyar nyelvátlasz részére végezze el az adatgyűjtést Háromszék vármegye területén. Éppen ezért kéri az ügyvezető-tanácsot, tegye lehetővé számára, hogy havi 3-4 napot a gyűjtés céljából kiszálláson tölthessen, minthogy a munka elkészítése nemcsak erdélyi magyar, de nemzetközi viszonylatban is igen nagy fontossággal bír.

Továbbá: „Az ETI a birtokában lévő kész dolgozatokból hármat felajánlott kiadásra Múzeumunknak, éspedig: GAZDA Ferenc: *A haralyi kádárnerség*, FARAGÓ József: *Uzoni betlehemes* és FEJÉR Miklós: *Zabola helynevei* című dolgozatokat. Ismerteti a dolgozatokat, s az ETI ajánlása, valamint annak alapján, hogy ő maga is jól ismeri FEJÉR Miklós dolgozatát, mely a Székely Nemzeti Múzeum levéltárából is közöl adatokat, ... elsősorban ennek kiadását javasolja.” GYÁRFÁS Albert alelnök ezt követően kéri, hogy a kiadásra felajánlott művek közül a FEJÉR Miklós dolgozatának kiadási költségeire megfelelő összeget vegyenek fel az 1946/47. évi költségvetésbe. Az ügyvezető-tanács, örömmel nyugtázva, hogy a Múzeumban komoly tudományos munka folyik, el is határozza, hogy FEJÉR Miklós *Zabola helynevei* című munkája, valamint dr. SZÉKELY Zoltán ásatási beszámolója és az évi jelentés kiadási költségeinek fedezésére 4 millió lejt vesz fel az 1946/47. évi költségvetésbe. (ÁRVAY kért kiszállásainak is vállalják, hogy megtérítik a felmerülő kiadásait.)

FEJÉR Miklós dolgozatának sorsát tehát igenis szívükön viselik valahol, miközben szerzőjük több ezer kilométerre küzd a túlélésért, sőt, két testvér-dolgozatával szemben is előnybe ke-

rül. Hogy a kiadása mégis elmarad, az nem az őszinte szándékon múlik. A békeszerződések aláírásával Románia ismét biztosítja birtokát, az erdélyi magyarokkal szembeni kiváló taktikai lépések kora lezárul. Ha 1946–47-ben a SZABÉDI László vezette Székely Nemzeti Múzeum még az erdélyi magyar közgyűjteményeket és utóvédharcukat szervezi, utána maga is a túlélésért harcol. SZÉKELY Zoltán említett, 1946-os ásatási jelentései is csak 1949-ben jelenhetnek meg, az államosítás előtti utolsó kiadványukként.

*

Megkíséreltük végigkövetni a szerző életpályáját, érzékeltetni nemzedéke és az azt követő kutató-nemzedékek egymástól különböző, mégis rokon indulását, majd kálváriáját, a harmincas évek végétől az ötvenesek végéig. Olyan két évtizedről van szó, amely megért egy világháborút, két impérium- és egy rendszerváltást, nemzeti felszabadulást, majd népi demokrácia keltette reményeket, legsötétebb diktatúrát és az emberi méltóság magyar forradalmát, majd annak eltiprását is. Akik megélték és túléltek, közöttünk éltek, és adósaik maradtunk egymásnak. Megköszönve családjá bizalmát, türelmét és segítségét, POZSONY Ferencnek a bátorítását és felajánlását, hogy a kézirat ezúttal teljes terjedelemben történő kiadását, ha a mi jó szándékunk is kevésnek bizonyulna, átvállalja, egy adósság törlesztésének reményében FEJÉR Miklós emlékének ajánljuk ezeket a sorokat, a szakma figyelmébe a dolgozatot és szerzője kéziratban maradt utolsó munkáját. Tisztelet és becsület nekik, akik becsülettel és emberi tisztességgel helytálltak, akármerre is sodorta őket a sorsuk.

(BOÉR Hunor)

Zabola élő és történelmi helynevei

Zabola a háromszéki medence keleti szélén, a Kárpátok tövében, a hegyek láncai közé felnyúló két szélesebb völgyben fekszik. Északon és délen a Kárpátok lenyúló gerincei határolják, keleten magas hegyvonulatok húzódnak, nyugaton mind a két völgy szája közvetlenül a síkságra nyílik.

Zabola régi település: az oklevelek először 1466-ban, akkor említik, amikor Szentgyör-

gyi és Bazini János gróf erdélyi vajda és székely ispán jelenlétében itt tartották azt a gyűlést, amelyen elhatározták, hogy minden székben szék-bírák legyenek (SzékOkl. I, 205). Az 1567. évi regestromban már 45 portával szerepel (I. h. II, 214). A község 23 000 kat. hold területéből 3200 hold szántó és kaszáló, a többi erdő (a felmérés pillanatában, tehát 1943-ban, B.H.). A szántók a falu alatt fekszenek, a kaszálók a Feketeügy balpartján, átkarolva Petőfalva kicsiny határát.

A helynévanyag összegyűjtését 1943 nyarán végeztem. Adatközlőm FEJÉR Mihály 78 éves erdőőr és FEJÉR János 72 éves földműves volt. Az összegyűjtött anyagot 1968 nyarán ellenőriztem és kiegészítettem. A helyszíni munkában KOVÁCS Izra 68 éves földműves kalauzolt.

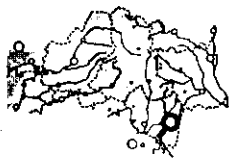
Zabola helynévanyagának tekintélyes része személynév- és családnévvel alakult. A helynevekben szereplő családok egy része ma is él, más része kihalt, vagy a községből elszármazott.

A helynévadásnak egyik legősibb formája, a személynév pusztá alanyesetéből alakult helynevekre több példa van: *Bálint*, *BIRTALAN*, *BOC*, *CSEKME*, *DEMESKE*, *Dobroszláv*, *Jákó*, *MIHÁLC*, *Mihályka*, *TURI*. Előfordul a család- és keresztnév együttes alkalmazása is: *IMRE Péter*, *MÁTÉ Pál*, *NAGY Jánosné*, *PÁL Miklós*, *PÁL Máté*, *RÉTI Pál*.

Család-, keresztnév- vagy ragadványnévvel alakultak az alábbi helynevek: *AlsóBALÁZS*tója, *AlsóGEREVölgye*, *-kútja*, *-pusztája*, *BAKARA*, *-belsőlaposa*, *-farka*, *-külsőlaposa*, *-oldala*, *pusztája*, *BASAasztala*, *-kútja*, *-kútjavölgye*, *-útja*, *CSEKMEbérc*, *CSUBUK-kútja*, *DEMESfarka*, *DIMÉNYszegélet*, *FARKASmartja*, *GÁL-pataka*, *GEREVölgye*, *GYÖRGY Károly-tagja*, *Jakabhavasa*, *JÁNOSútja*, *KOVÁCS-pataka*, *LÁSZLÓ mogyorósa*, *MÁTÉ Pál*, *MIKESné*, *PÁL Miklós*, *PÁL Máté*, *RÉTI Pál*, *Rupaharapégése*, *TURIKöve*.

Jellegzetes csoportot alkotnak azok a helynévi összetételek, melyeknek előtagja többes számú személynév: *GYÖRGYök utcája*, *KERESZTESekhavasa*, *KUPÁNYok utcája*, *ÓPRÉk utcája*, *SZÓKÉk erdeje*.

A helynevek egy másik nagy csoportja a határ eredetibb természeti állapotának emlékét őrzi. A síkságon a ma művelhető területnek a fele régen

vizenyős, mocsaras lehetett. Erről a következő helynevek tájékoztatnak: *Balatonszeg, Darvas, Elővár, Forrótó, Galambszék, Gémes, Horgastó, Kerek-tó, Köz-mocsár, Mély-tó, Mélytő-árka, Neszter, Neszter-tója, Tököz, Tököz-árka, Töközfeje*. Az egykori vízenyős terület maradványát tagosításkor, 1900-ban csapolták le. A helynevek egykori nagyobb kiterjedésű hegyvidéki mocsarakra is utalnak. Ezeknek egy része ma is megvan, nagyobb részüket azonban benőtte az erdő: *Alsó- és FelsőBALÁZStója, Földhídsátéja, Gyepűsásosa, Alsó- és Felsőnádastó, Felsőnádastópusztája, RÉTI Pál-sásosa, Székvölgye, Székvölgye-kútja, Sósstejke*.

Más változások tükröződnek vissza az alábbi nevekben: *Aratás, Aratás-kútja, Aratáspusztája, Belsőlőkösár, Buzakölesoldal, Csatornás, Csatornás-kútja, Csatornás-pataka, Csatornásoldala, Csatornás-tető, Csemete-kert, Csórémart, Disznókösár, Égethegye, Feketeügy régi árka, Felsőtönkhányó, Komandóház, Köleskert, Középsőhatár, Középsőharapégés, Lókötő, Négyház, Négyezegű-kút, Pereserdő, Rakodó, Rótt-kút, Szénégető, Sodronyátlomás, Sósösvény, Újharapégés, Kvártélyház*.

Néhány helynév a gazdasági életben beállt változásokra mutat. Így a *FARKASnyila, Hosszúnyíl, Kisnyíl, Nagynyíl, PÁL Miklós-vonása* helynevek az egykori földközösség emlékét őrzik. A hármashatárrendszer emlékét a *Csere-mezeje, Halommezeje és Középsőhatár* helynév tartotta fenn. A tagosítással újabb korszak kezdődött a mezőgazdasági életben, és ez a helynévanyagot is érinti. Az eddigi helynevek lassan kezdenek elhalni, s helyüket elfoglalják a tag főnévvel alakultak. E birtokos összetételek utótagjaként a tag szócska család- vagy család- és keresztnemekhez kapcsolódott: *BAGOLY-tag, DEMES-tag, GYÖRGY Károly-tagja* stb.

A nép tréfálkozó hajlama is megnyilvánul néhány helynévben: *Gatyaszár utca, Koták-vára, Piroscsepesz*.

Növénynévvel alakult helynevek: *Almafa, Bükk, Bükkfarka, Buzakölesoldal, Borsóföld, Csere-domb, Csipkés, Éger, Énekesfenyő, Ércembükk, Farkafenyő, Felsőcsalános, Kerekbükk, Kőkénybokor, Köleskert, Körtebokor, Mogyorós, Nyíres, Pityókás kert, Rakottyás, Szilas, Szilvaskert, Tisztbükk* stb.

Állatnévvel alakultak: *Csókaház, Csókaház-kútja, Csókaházpusztája, Farkaslyuk, Nyúl-nyalás, Nyúlnyalás-kútja, Nyulaktója, Varjú-hegy*.

A helynevek jelentős része a térszíni formák Zabolán használt elnevezéseivel alakult. A kisebb talajkiemelkedéseket halom, domb, ponk, a nagyobbakat él, bérc, hegy, ritkábban ponk névvel jelölik. A hegy és völgy lejtős részének oldal, a nagyon meredek oldalnak erős a neve. Az alj 1. 'hegyoldal kezdeti része', 2. 'hegy vagy más tényező alatti, melletti terület'. A mart 1. 'víz partja', 2. 'hegyoldal' jelentésű. Hosszan elnyúló talajmélyedést jelöl a völgy, árok, gödör köznév: ezek közül a két utóbbi 'kisebb patakmeder' vagy 'kisebb völgy' értelemben használatos. A kisebb-nagyobb talajmélyedést vápának nevezik. A sík területet erdőn a lapály, lapjas, a művelhető területen pedig mező szavak jelölik. Az erdei tisztásnak pusztja a neve. Emberiesítő térszíni forma-nevek: fej, homlok, orr, szád, nyak, farok. Kihalt köznevekről is tájékoztatnak a helynevek. A falukerítés jelentésű kihalt tanorok köznevet két élő (*Tanorkapunál, Tanorokvég*) és több kihalt (*Tanorokkapu, Tanorokkapun alól, Tanorokkert, Tanorokrajövő, Tanorokszeg*) helynév őrzi. A 'mocsaras, vízenyős hely' jelentésben már régen kihalt szék és sár köznév emléke maradt fenn a *Galambszék, Székvölgye, Elővár, Külsősárpusztája* helynévben.

A helynevek a község hangtani és néprajzi sajátosságaira is tájékoztató adatokat szolgáltatnak. Ilyen fontosabb hangtani sajátosságok: 1. A zabolai néprajzban a hosszú *é, ó, ő* helyett gyakran *ie, uó, üő* kettőshangzót ejtenek: *Íegethegye, Szíjenjégető, Küsiél, Jénekesfenyő, Luókosár, Csókaház, Mogyoróús, Tisztabükögdala, Karjasvölgy, Csatornástető, Kűöbánya*. 2. Az *í, ú, ü* helyett *i, u, ü*-t ejtenek: *BIRÓ Antal-uttya, Borviz-árok, Gázkut, Háromlábu kut, Varjú-hegy, Néccégikút*. 3. A szóvégi *a* hang, ha az előtte levő szótagban *á* hang van, zártabbá válik. *Füvenypusztája, Górpusztája, Pérászka, Szálás*. 4. Mint az egész székely nyelvjáróterületen, a zabolai néprajzban is megvan az *ë* hang. *KÉRÉSZ-TÉSÉkhavasa, DÉMÉSKE, Vérézsgödör*. 5. Az azonszótagú *l, r, j* előtt lévő magánhangzókat félhosszan ejtik: *BAKARAFarka*.

A helynévadás fontosabb mozzanatainak ismertetése után a helynevek egyenkénti vizsgálatára térek. Betűsorrendben előbb a község belterületének, utcáinak neveit közlöm, azután, ugyancsak betűsorrendben, a község külterületének neveit. Az egyes helynevek irodalmi alakja után a népnyelvi alak következik. Ha névszó után nincs feltüntetve népnyelvi alak, az utóbbi megjegyezzük a címszóval. A []-ben a vázlaton a név helyrajzi elhelyezkedését feltüntető szám következik. A ()-be tett jelzések a hely térszíni formájára, talaj- és gazdálkodási viszonyaira vonatkoznak. A történeti adatok felsorolása után a helynévre vonatkozó magyarázatom következik. A használt rövidítések: e. = erdő, f. = forrás, gyü. = gyümölcsös, h. = híd, k. = kaszáló, ke. = kert, p. = patak, r. = rét, sz. = szántó, ti. = tisztás, u. = utca, v. = völgy. A levéltári anyagból származó, ma már nem ismert helyneveket *-gal jelölöm. A történeti anyagot néhai CS. BOGÁTS Dénes bocsájtotta rendelkezésemre.

Helynévanyagomat SZABÓ T. Attila használta jelölésrendszerrel gyűjtöttem össze.

Helynévtár

1. A község belterületére vonatkozó helynevek

Alsó utca Ásúocca [29] (út). – A község délnyugati részén levő utca közvetlenül a szántóföldek szomszédságában.

Alszeg Alszög [1] (falurész). – 1685: Falu derekában a templom alul az *Alszegben*. – A falu nyugati, alacsonyabban fekvő része. A székely falvaknak Alszegre és Felszegre osztása nagyon gyakori. (Vö. ÁRVAY 1943a. 83.)

Árvaház [46]. – A Nagyút baloldalán a Nagyhidtól [47] jobbra eső épület. Az első világháború alatt és után gróf MIKES Árminné ebben az épületben árvaházat tartott fenn. Ma az elemi oktatás céljait szolgálja (1972: óvoda).

BISZAK Mihálynál [13] (u.). – A Felszeg egyik erdő felé vezető utcája. Egyetlen ház van benne, s ennek lakójától kapta a nevét.

BORBÉLYok utcája BORBÉJok uccája [481] (u.). – A hegymegi utca egyik mellékága

Borsikás [448]. – A Felszeg keleti felében borókafenyővel benőtt terület. Ma jobbra beépített terület.

Cigányok [14]. – A falu déli szélén a cigányoktól lakott és a környező bokros terület neve.

Cigányok-kútja Cigányok-kuttya [15] (f.). – Három bővíző forrás a cigánynegyedben.

DEBRECI-kert DÉBRECI-kert [37] (ke.). – A temető aljában nagyobb bekerített hely, mely a Zaboláról elszármazott DEBRECI családdé volt.

DEBRECI-malom DÉBRECI-malom [38] (ma.). – A fenti kert patak melletti része, ahol egykor vízimalom volt, melynek romjai a közelmúltban tűntek el teljesen.

Derek Darjék [2] (falurész). 1815: *Derek*. – A község középső része.

Derek út Darjék ut [5] (út). – 1798: *Derekutra*. 1802: *Darékut*. 1813: *Derek utza*. – A község középső részén áthaladó út.

Felszeg Felsőzeg [3] (falurész). – 1812: *Derekut* mellett a *felszegben*. – A község keleti, magasabban fekvő része.

Felszegipázsint Felsőzegipázsint [16]. – 1769: *Felszegi pászint*. 19. sz. Egy füves kert a *felszegi pászinton*. – A Felszegi és Túlsó utca találkozásánál kisebb tér.

Felszegi utca Felsőzegi ucca [6] (u.). – 1813: *Felszeg utza*. – A Felszegen átvető utca.

Gatyszár utca Gagyaszr utca [17] (u.). – A Derékútból kiágazó és két részre tagolódo utca. A trefás helynévadás esete áll fenn.

Gépház Gjúpház [36]. – Az egykori Grófi-parknak az a része, ahol a villamosságot szolgáltató berendezés van.

Gödörös utca Gödrös ucca [28] (u.). – A Túlsó utca jobb ága.

Grófi-park [18]. – A Felszeg kezdeti részén nagyobb kiterjedésű parkosított rész, mely a MIKES család tulajdona (1972: a címszó törölve. B.H.).

GYÁRFÁS-kert [33] (ke.). – A PALTÁNY-kerttel szemben a patak jobboldalán nagyobb oldalas terület, mely a GYÁRFÁS családdé volt. E területen volt egykor BASA Tamás kúriája. Itt tartották azt a gyűlést 1466-ban, melyen elhatározták, hogy minden székely székben székbírák legyenek.

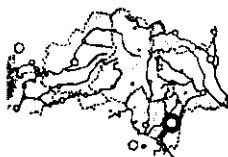
GYÁRFÁS-malom [35]. – A fenti terület patak melletti része. Az egykori malom emlékét már csak az elűnőben levő malomárok hirdeti.

GYÖRGYök utcája GYÖRGYök uccája [77] (u.). – A KERESZTESek utcája egyik mellékága. Nevét az utcában lakó GYÖRGY családtól kapta.

Halastó Halastó [39] (tó). – A Grófi-park (később a Preventóriumé) egyik részében mesterséges tó.

Halottak-hídja Halottak-higgya [32] (híd). – A temetőbe vezető utca végénél a patakon átvető fahíd.

Halottak utcája Halottak uccája [31] (u.). – A Derékútból nyíló kis utca, mely a temetőbe vezet.

Hegymege Hegyméce [4] (falurész). – 1829: *Hegy mege*. – A község két völgyben települt. A középben beékelődő hegygerinc északi felében fekvő falurészt jelölik e névvel.

Hegymegipázsint Hegymégipázsint [19]. – A Hegymegi utca kezdeti részén nagyobb tér.

Hegymegi utca Hegymégi ucca [7] (u.). – 1829: régi nevről KUPÁNYok, mostani nevről *Hegy mege utcában* KUPÁNY András kapuja előtt. 1813: *Hegymegi utza*. – A fenti falurészen átvezető hosszú utca.

Hidegház Hidekház [45]. – A Temető kis része. Régen a temetés célját szolgáló ház volt e helyen.

JAKABFIak JAKAFIak [49] (falurész). – A Felszeg egyik része, mely nevét a JAKABFI családtól kapta.

Jövevények temetője Jövevényektemetője [43]. – A Temető nyugati széle. Régen az idegeneket temették e helyre. Ma kevésbé ismert.

KÁDÁR-malom [50] (ma.). – Vízimalom a Felszegben. Nevét tulajdonosától kapta.

Kancellária-kert Kancelária-kert [20] (ke.). – A Hegymegipázsinttal szemben fekvő kert. Régen a katonai közigazgatás épületei voltak e helyen, most sportpálya.

Katolikus temető Katólikustemető [44]. – A Temető keleti fele.

KERESZTESek utcája KÉRÉSztÉSék uccája [51] (u.). – 1815: A faluban a *KERESZTESek utcája*. – Nagyobb utca a község déli felében.

KERESZTES Mihálynál KÉRÉSztÉS Mihálynál [21] (u.). – A Felszeg egyik kis utcája, mely az erdőbe vezet.

Kertész-kert Kertjész-kert [52] (ke.). – A Felszeg kezdeti részén a MIKES család kertészete volt, [később] a Preventórium tulajdona.

Kicsi utca Kicsi ucca [53] (u.). – A Felszeg középső részén a patakra bejáró ösvény volt, ma már nem látható, mert bekerítették.

Kicsihalastó Kicsihalastó [40]. – A halastóból egy kisebb tóba folyt a víz, ezt jelölik e névvel.

Kotákvára [8] (falurész). – A község keleti és legmagasabban fekvő része. Újabb település, a jelen század elején még erdő borította e területet. A helynév *kota* előtagja *tyúk* szavunk nyelvjárási változata, jelentése tehát tyúkok vára. A népi lélek tréfálkozó hajlama nyilvánul meg e helynévadásnál. A tréfás helynévadásnak az a szemlélet szolgált alapul, hogy a tyúkok is szeretnek magasan fekvő helyre telepedni.

KOVÁCS pénztárnok utcája KOVÁCS pénztárnok uccája [55] (u.). – A Hegymege egyik kis utcája. Nevét a KOVÁCS család pénztárnoki tisztséget viselő tagjától kapta.

Kőkereszt utca Kűkereszt ucca [24] (u.). – A régi román templomoz vezető utca neve. Általánosan

nem használják. Nevét az utca kezdeti részén a románok által felállított, keresztben végződő emlékkőtől kapta. A hasonló emlékkeresztállítás 1918 után nagyon gyakori volt. (1972: a magyarázat törölve. B.H.)

Középső utca Középső ucca [76] (u.). – A Porond utcával párhuzamosan halad.

Közmező [22] (falurész). – A község Pávával érintkező része. Régen művelhető terület volt, ma teljesen beépült.

Közmező utca Közmező ucca [23] (u.). – A Zabolát Pávától elválasztó kis utca.

*Közönségespázsint. – 1664: *Keszeonseges pasint*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Községháza Kösséggháza [56]. – A falu közepén, a Nagyút mellett fekszik. (1972: a címszó törölve. B.H.) L. Kultúrház.

Kultúrház [56]. – Új, emeletes épület a központban.

*KUPÁNYok utcája. – 1829: régi nevről *KUPÁNYok*, mostani nevről Hegymege uttzaban. – A Hegymegi utca régi neve, mely a Zaboláról elszármazott KUPÁNY család emlékét őrzi.

Major utca Major ucca [25] (u.). – A Hegymege egyik mellékága.

MAKI utca MAKI ucca [79] (u.). – A Hegymegi utca első mellékága. Nevét az egykori MAKI családtól kapta.

Molnárok Mónárok [26] (falurész). – A Felszeg egyik része. Több vízimalom volt egymás mellett.

Molnárok-kútja Mónárok-kuttya [27] (f.). – Nagy forrás a fenti területen, melynek vizét a szomszédság közösen használja.

Nagy-híd Naty-híd [47] (híd). – A patakon átvezető betonhíd.

Nagyút [9] (út). – A községen átvezető megyei út.

Nagy utca Nagy ucca [54] (u.). – A Felszegi utca egyik ága.

NAGY Vilma-kertje NAGY Vilma-kerttye [34] (ke.). – A GYÁRFÁS-kert mellett fekszik. Nevét egykori tulajdonosától kapta.

Oláhok utcája Oláok uccája I. Románok utcája (átjavítva utóbbi névváltozatra a kéziratban)

ÓPRÁk utcája ÓPRÁk uccája [57] (u.). – A Tülső utca egyik mellékutcaja, mely az ÓPRA család emlékét őrzi.

PALCMAN-lakás [58]. – Tisztviselői lakás a Grófi parkban, mely első lakójának emlékét őrzi. (1972: a címszó törölve. B.H.)

PALTÁNY-kert PALTÁN-kert [59] (ke.). – A GYÁRFÁS-kerttel szemben levő kertek, melyek régen a PALTÁNY család tulajdonai voltak.

Patakterség Pataktjérség [10] (falurész). – Az Alszeg patak melletti része.

PERDI-malom PÉRDI-malom [60] (ma.). – A falu nyugati része a patak mellett. Régen vízimalom volt e helyen. A helynév a PERDI család emlékét őrzi.

Pihenő [61]. – Az egyik korcsma tréfás neve. Piroscsepesz Piroscsepész [62]. – Egy másik korcsma tréfás neve.

Porond [74] (falurész). – A Nagy-hídtól balra, a patak jobboldalán levő falurész. A helynév a *porond* tájszóból alakult, mely kavicsos homokot jelent.

Porond utca Porond ucca [75] (u.). – Összekötő utca a Nagytűt és Vasút utca között.

POZSONY utcája POZSONY uccája [64] (u.). – A fenti malomhoz vezető kis utca.

POZSONYmolnár POZSOMmónár [63] (ma.). – A falu keleti felében vízimalom, mely a POZSONY család tulajdona: (1972:) itt még áll a malom.

POZSONYok utcája POZSONYok uccája [80] (u.). – A Hegymegi utcából kiágazó második utca.

Preventórium [18]. – A régi Grófpark helyén [a későbbi] üdülő.

Református temető Réformátustemető [42]. – A Temető nyugati fele.

Régikastély Rjégikastéj [65]. – A Grófpark közepén fekszik (1972: a címszó törölve. **B.H.**)

Román templomnál Románytemplomnál [58]. – A Felszeg déli része a régi templom és temető szomszédságában

Románok utcája Rományok uccája [7] (u.). – Összekötő utca a Túlsó és KERESZTESek utcája között. Az utca lakói többnyire románok.

Sétatér Sjtétatér [67]. – A református templom mellett levő kis sétány.

Sokadalom-kert [68] (ke.). – 1815: Páva felül u.n. *Sokadalmas kert*. – Régen itt tartották a kirakodó és állatvásárt.

Sokadalom-kert utcája Sokadalom-kert uccája [69]. – A fenti helyre vezető kis utca neve.

SZABÓ-kert SZABÓ-kert [70] (ke.). – A park nyugati széle. Régen a SZABÓ családé volt.

Taleán utcája Talejány uccája [30] (u.). – A Temetőbe vezető kis utca. Nevét az utca olasz eredetű kőfaragó lakójától kapta, akit egyszerűen talejánynak neveztek.

Temető [41]. – A Luci melletti terület.

TRÉFAmalom [71] (ma.). – A község legmagasabban fekvő települési helye. A helynév az egykori TRÉFA család emlékét őrzi.

Túlsó utca Túsó ucca [12] (u.). – A Felszeg egyik ágán átvezető utca.

Újkastély Ujkastéj [66]. – A Régikastély melletti emeletes épület, melyben a gróf MIKES család hivatalos helyiségei voltak (1972: a címszó húzva. **B.H.**)

VAJDA-lakás [72]. – Tisztviselői lakás a Grófparkban, mely első lakójának emlékét őrzi. (1972: a címszó törölve. **B.H.**)

Vasút utca Vasut ucca [11] (u.). – Az állomás felé vezető utca.

Zöldfa Zöltfa, Zűőtfa [73]. – Egyik korcsma neve, mely előtt hatalmas szomorúfűz állt. (1972: a címszó törölve. **B.H.**)

2. A község külterületére vonatkozó helynevek

*Almafánál. – 1815: Középső Mezőben *Alma-fándl*. A helynevet ma nem használják.

AlsóBALÁZStója ÁsóBALÁStűőja [126] (e., tő). – A Farkalóttól [124] keletre, BAKORA-patakától [428] délre eső erdőrészt. A helynév középtagjában a BALÁSS család neve szerepel. Az utótag az egykor itt fekvő tó emlékét őrzi. A régi tó helyén most kisebb vízenyős gödrök vannak.

Alsócsalános Ásócsihányos [350] (e.). – A Gyepű [347] középső részén oldalas erdő. A helynév a *csalán* növénynév nyelvjárási *csihán* alakváltozata. A szomszéd községek helynevei közt szintén előfordul (*Zágon, Kovászna, Ozsola*).

*Alsódelő. – 1786: az *alsó Dellő* nevű helyben. – A Dellő [510] nyugati részét jelölték e névvel. Ma RÉMÁndellőnek [511] nevezik.

Alsóforkafenyő Ásóforkafenyűő [24] (e.). – A Forkafenyő [23] nyugati része.

AlsóGEREVölgye ÁsóGEREVölgye [84] (e., v.). – A GEREvölgye [81] nyugati részén völgy és erdő. A helynév középső tagja a GERE család emlékét őrzi.

AlsóGEREVölgye-kútja ÁsóGEREVölgye-kuttya [71] (f.). – A BAKARA-patak [428] egyik mellékágát tápláló forrás.

*AlsóGEREVölgypusztája ÁsóGEREVölgyepusztájá [86] (e.). – Az AlsóGEREVölgye [84] tisztása volt, ma bokros terület.

AlsóKÁLNOKIszegelet ÁsóKÁNOKIszegelet [551] (r.). – A FelsőKÁLNOKIszegelettől [550] délre eső kaszáló neve a Feketeügy [611] mellett. A helynév középtagja a KÁLNOKI család nevéét őrzi.

*Alsókányásnál. – 1787: harmadik fordulóban a Halom Mezejében az *alsó kányásnál*. – A helynevet ma nem ismerik.

*Alsó-kert. – 1815: Halom Mezejében *Alsó kertben*. A helynevet ma nem ismerik.

Alsókijárás Ásókijárás [444] (út). – A Baszka [250] völgyéből KERESZTESekhavasába [854] vezető út neve. A völgyből a meredek tetőre ezen az úton járnak ki.

*Alsókútalatt. – 1878: Halom Mezejében Az *Alsó kut alatt* a Vizen tér meg. – Ma már nem ismerik. AlsóMIKESútja AlsóMIKESuttya [330] (e.). – Bakszar [324] és Felső MIKES útja [331] között Gyepű-patakától [353] balra eső terület. A helynév középső tagja a mai MIKES család nevét őrzi. Régen valószínűleg csak utat jelölt a helynév. Később jelentős tágulással a környező erdőket is.

Alsónádastópusztája Ąsónádastópusztájá [335] – A fenti erdőben kis tisztás neve. A tisztás már eltűnően van.

Alsónádostó Ąsónádostó [459] (e.). – CSEKMEifüvenytől [317] északra a pávai szélen elterülő nyhén oldalas erdőrész. Régen az erdő egy része mocsaras volt. A mocsárban erdei nád nőtt. Nagy eszözések után a bemélyedéseket még mindig benövi a nád.

Alsó-pusztá Ąsó-pusztá [282] (t.). – A Csúszató [281] mellett kis tisztás az erdőből út két kanyarja közt. A *tekeredő* tájszónak kanyarodó a jelentése.

Alsótekeredő Ąsótekeredő [129] (ti.). – A Tekeredő [128] kis tisztása.

Alsótönkhányó Ąsótönkhányó [455] (út). – A MÁTÉ Pál [279] északi részén levő út neve. Az út egykori erdőkitermelés emlékét őrzi. A meredek oldalban levágott fenyőt ágaitól megtisztítva itt csúszatták be a völgybe. A tönk-rönk köznevünk nyelvjárási alakja olyan levágott, az ágaktól megtisztított fenyőfát jelöl, melyből deszkát vágunk. A vékonyabbat bornának nevezik.

*Alsóútválasz. – 1770: Első két út válasz alias *Alsó Felső út Válasz*. – Az Utválasz [11] nevű erdő délkeleti részét jelölte. Ma nem használják.

Alsóútválaszpusztája Ąsóútválaszpusztájá [118] (ti.). – Tisztás a fenti erdőben.

*Aranyhalomnál. – 1831: Középső Határban az *arany Halomnál*. – A helynevet ma nem ismerik.

Aratás [36] (e.). – A haralyi határra nyúló erdő. A helynév egykori erdőirtás emlékét őrzi. Az *aratás* tájszavunk *irt, ort* ige alakváltozata Vö. 1802: „Pedig az közönséges erdőknek fölöttebb való *kiorotásával*, mely szerint azokból szántó és kaszáló csináltak.” „A közönséges erdőknben való *orotás* akármely rendben levő embernek meg ne engedtetnék.” (TAGÁNYI 1896. II. 797. 799. L. még: HORGER 1942. 11; GERGELY 1943. 377.)

Aratás-kútja Aratás-kuttya [37] (f.). – A fenti erdőben fakadó forrás neve.

Aratáspusztája Aratáspusztájá [38] (t.). – Egy holdnyi erdei tisztás a Zabola és Haraly közt levő határ-bérc északi és déli oldalán.

*Árokközött. – 1631: Halom mezeoben mely feoldet hegjes feoldnek hivnak az *Arok között*. – Ma már ismeretlen helynév.

*Árokmellett. – 1787: A' Tsere Mezejébe Az *Árok mellett* a Borkutnál. – A Borkút-árka [483] melletti területet jelölték e névvel.

BAGOLY-tag BOGOJ-tag [529] (sz.). – A Halom út jobboldalán a falutól a Köz-patakig [527] terjedő szántóföldek. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrzi.

BAGOLY útja BAGOJ uttya [200] (út). – A Jakabhavasa [190] nevű erdő Jakó [177] felől eső része. A helynév előtagja a ma is élő BAGOLY család emlékét őrzi. A tagosításkor (1900) a család egyik tagja csináltatta az utat fakitermelés céljából.

BAKARA [145] (e.). – A BAKARA-pataka [428] baloldalán a Nyeregtől [158] AlsóBALÁZStóájig [126] húzóóó hosszú hegyoldal és a rajta fekvő erdő neve.

BAKARAbelsőlaposa BAKARAbelsőlaposa [148] (e.). – A fenti erdő alacsonyabban fekvő nyugati része. A *lapos* köznevet a zabolai helynevekben rendszerint a hegy lábánál egy a hirtelen kiugró oldal törésvonalánál elterülő sík hely jelölésére használják.

BAKARAFarka BAKARAFarka [146] (2.). – A fenti erdő patak felé nyúló vége. A fark köznevet a hegy nyúlványának jelölésére használják.

BAKARAKülsőlaposa BAKARAKülsőlaposa [147] (e.). – A fenti erdő alacsonyabban fekvő keleti része.

BAKARAoldala BAKARAóóoldala [581] (e.). – A fenti erdő patak felőli oldalas része.

BAKARA-pataka, BAKORA-pataka BAKARA-pataka, BAKORA-pataka [428] (p.). – A GEREvölgye [81] és BAKARA [145] közti völgyben folyó patak neve.

Bakszar [324] (e.). – 1853: Baksza. – A JÁNOSútjától [320] északra húzóóó oldal neve. A történelmi adat tanúsága szerint a helynév eredeti alakja *Baksza* volt. A név eredetének és jelentésének elhomályosodása után valószínűleg tréfás helynévképzéssel alakult a mai helynévalak.

Bakszar-kútja Bakszar-kuttya [326] (f.). – Kis forrás a fenti oldalban.

Bakszar-pataka [325] (p.). – 1853: A CSEKME Bérczen Észak felől a CSEKMÉN feljáró utig fel egészen a *Baksza Pataka* felső Árkáig. – A fenti erdőt nyugatról határoló patak.

Balatonszeg Balatonszeg [514] (sz.). – 1620: az keozepseo mezeoben *Balatha zegh*. 1664: Az *Balato szegeben*. 1681: *Balaton Szegben*. 1752: Középső mezőben *Balota szegben*. – A Patak [614] mellett Tököztől [515] a tamásfalvi határig húzóóó alacsonyabban fekvő szántóföldek. A helynév előtagja a mai és a történelmi adatok tanúsága szerint a szláv *blato*, 'mocsár'; illetőleg e szó *blatanz* melléknévi száma-

zékából helynévvé vált egykori szláv helynév átvétele. A helynévelőtag tehát azonos eredetű a *Balaton* tónévvvel. Ennek ómagyar alakjai *Balatin* és *Bolatin*, innen *Bolotun*, *Bolotum*, majd *Balatum*, s ebből a mai *Balaton* > *Balatony* (MELICH 1925, 1929, 386. kk.). A történeti adatokban szereplő *Balatha*: *Balota* alakok pedig összevethetők a *Balotafalva* helységnévben szereplő *Balota* előtaggal, mely azonos eredetű a *Balaton* helynév eredeti szláv *blato* alakjával (EiSz.). A helynevek tanúsága szerint – Forrótd, Tóköz, Horgostó, Gémes, Balatonszeg – nemcsak a fenti terület, hanem az egész határész egykor mocsaras volt.

*Bálint. – 1752: Középső határba *Bálintban*. – A helynév egykori tulajdonosa nevét őrzi. Ma nem használják.

Bányalapos [185] (c.). – Lankás, vizenyős hely a Kőszikla úttól [201] északra.

Bányalapos-kútja Bányalapos-kuttya [432] (f.). – A fenti helyen eredő forrás neve. Ritkábban használt helynév.

Bányalapos-pataka [431] (p.). – A fenti forrás és a környező vizenyős terület vizét levezető kisebb patak neve.

Barátok [45] (e.). – 1809: Reff. *Ecclesia Barátok* Cserés nevű télalmas Erdélye pusztája. – A Kisharalytól [47] a haralyi határig nyúló csereerdő. A nyugati széle érintkezik a szántóföldekkel. A hagyomány szerint régen barátok laktak e területen.

*Barátokalatt. – 1878: a Tseré Mezőben a *Barátok alatt*. – Ma a Barátokfarka néven ismerik.

Barátokcserejéteteje. – 1818: *Barátok cserejeteje*. (katonai kaliba hely, közös Harallyal.) – A helynevet ma nem használják.

*Barátokcserejévege. – 1787: Kis Harajban a *Barátok Tseréje vége*ben csere és fenyő erdő. – A Barátok nevű erdő északi részének neve volt, ma ismeretlen.

Barátokfarka Barátokfarka [475] (k.). – 1747: A csere mezőben a *Barátok Cseréje Farkán*. 1815: Csere mezőben a *Barátok Farkán*. – A Gelencei úttól [476] jobbra az erdő szélén levő kaszálók neve. Tagosítás előtt szántóföld volt.

Barlang Ballang [349]. – A Gyepű [347] nyugati részén, a sziklában nagy nyílás van, medve sokszor telelt benne, innen a neve. A helynév néprajvi alakjában az *rl* > *ll* változás hasonlással magyarázható.

Barlangoldal Ballanguódal [151] (e.). – A BAKORAKülsőalapos [147] és Szászkeresztje [150] közötti meredek oldal. Régen követ bányásztak innen. Az oldalban a robbantások következtében a sziklás helyeken mélyedések, barlangok keletkeztek.

BASAasztala [257]. – KERESZTESekhavasa [254] keleti részében található nagy terméskő neve. A helynév előtagja a Zaboláról elszármazott BASA csa-

lád emlékét őrzi. A hagyomány szerint a hajdani BASA Tamás vadászatok alkalmával e köre terített asztalt. Állítólag aranyat is rejtett el a kő alá, ezért a pásztorok vagy a legelőre sőt vívő gazdák többször megkezdették a kő kiásását, megfordítását, de mindannyiszor eredmény nélkül.

BASA-kútja BASA-kuttya I. [255] (f.). – A KERESZTESekhavasa [254] nyugati részén található bővizű forrás neve. Hasonló nevű forrás van Pérászka [6] nevű erdőben a község szomszédságában. A hagyomány szerint BASA Tamás a felső forrás vizét itta, mert az volt a leghidegebb az összes források között. Egyik szolgálja hordta innen a vizet nap-nap után. Reggel korán indult, estére kellett visszajönnie. A sok gyaloglás [napi 30-40 km] terhére volt, s ezért gyakran más forrásból hozott vizet. A csalásra sokszor ráfizetett, de a kísérletezéssel nem hagyott fel. Mikor az alsó forrásból [11] hozott vizet, gazdája nem tudta megállapítani a csalást. Ezután innen hordta a vizet, s így nyugodtan, büntetés nélkül heverészhetett egész nap a forrás mellett. E hagyomány nagyon élénken él a zabolaiak emlékeztében. Sokszor hallottam gyermekkoromban is. Különösen nadrágos embernek szerették elmesélni, azzal a megjegyzéssel: „No látja az úr, a szegény szolgának több esze volt, mint BASA Tamás urának.” Valószínűleg az 1639-ben említett BASA Tamás köré fűződik a szájhagyomány (SzékOkl. IV, 273).

BASA-kútja BASA-kuttya II. [11] (f.). – Pérászkalaposban [10] eredő forrás. Lásd bővebben a fentebbi címszónál.

BASAKútja-völgye BASAKuttya-völgye [12] (v.). – A fenti forrás vizét levezető árok. Az Orbai-patak [610] mellékága.

BASA útja BASA uttya [441] (út). – A KERESZTESekhavasa [254] nyugati és keleti részét összekötő út.

Baszka [250] (p.). – A Kóróbercén [274] eredő nagy erdei patak neve.

Baszkamart [439] – A fenti patak Zernye felőli oldalas része. A *mart* tájszó a part közneveünk nyelvjárási alakja

Baszka útja Baszka uttya [24] (út). – A patakról Zernyére [221] kivezető út neve. Az első világháború előtt a kitermelt fenyőfát deszkává dolgozták fel a Baszka mellett épített fűrésztelepen. A község felé ezen az úton szállították.

BECSEKvágás BÉCSÉKvágás [446] (e.). – A KERESZTESekhavasa [254] egyik része. Az erdőnek ezt a részét BECSEK fűrészgyáros tarolta le.

*Belmező. – 1685: Belmező. – A helynevet nem tudom elhelyezni. Ma nem ismerik.

Belsőjákó-tója Besűjókó-tója [183] (tó.). – A Jákó [177] északi részében fekszik.

Belsőkarjasvölgy Besűdkarjasvölgy [383] (e., v.). – A Karjasvölgy [382] Gyepű-pataka [353] felől eső része.

Belsőlókásár Besűdlókásár [174] (e.). – A Jákó [177] nyugati szélén levő oldalas erdőrésze neve. *Kosarat* vagy *karánt* az erdei vagy mezei legelőkön készítenek az állatok részére. A mezőn a juhotak delelőkör és éjszakára, az erdőn a szarvasmarhákat csak éjszakára terelik be. Az erdőn rendszerint kettőt készítenek, hogy esős időben a sár ellen védekezve, lehetőleg száraz szállást biztosítsanak. Az első világháború előtt a grófi ménesnek itt volt egyik szállása, a második az oldal külső részében. Egyiket belső, a másikat külső lókásárnak nevezték. A helynév jelentéstudással kiterjedt az egész erdőrésze, s ma csak azt jelöli, mert a tulajdonképpeni kásár helyének nyoma sincs. A zabolai nyelvjárásban a *kásár* köznevet inkább a juhot, ritkábban a lovak terelési helyének megjelölésére használják, s az erdőn ágakból (boróka-fenyőtől) mezőn pedig deszkából készüli. A szarvasmarhák terelési helyét karámnak nevezik, 8-10 méteres fenyőlécekből készítik a hegyaljai falvakban gyakori léckerítések mintájára.

Belsőszállítás Besűdszálás [204]. – A Jakabhavaspusztája [194] déli részének neve, ahol az egyik karám volt. A *szállítás* köznévi a csorda éjszakai pihenőhelyének neve.

Belsővalus-kút Besűővalus-kút [197] (f.). – A Jakabhavaspusztája északi részén levő forrás neve. A forrás vize fenyőfából készült vályúba csorog, hogy több állat tudjon egyszerre inni.

Bércút (út). – 1745: A Zabolai és Haralyi erdőket a Haralyi nyakig a koz vagy *bértzut* választja meg. 1795: Gelence és Zabolai erdők közti határ a *bertz ut* két fele. – A zabolai határ északi része érintkezik a haralyi határral, majd pedig a gelenceivel. A hegyélen haladó erdei utat nevezték *Bércútnak*. Ma helynévi értelemben nem használják.

BÍRÓ Antal útja BÍRÓ Antal utya [171] (e., út.). – A Szénegető [170] északi nyúlványa. A helynév a BÍRÓ család egyik tagjának emlékét őrzi. BÍRÓ nevű családot a községből nem tudok kimutatni, s ezért meglehet, hogy a helynév elötagja nem családnevet, hanem tisztségnevet őrzi.

BIRTALAN [565] (r.). – 1750: Zabolai Réten a BIRTALANban. – A Rét [573] tamásfalvi határral érintkező része. A helynév a ma is élő BIRTALAN család emlékét őrzi.

BOC [531] (sz.). – 1618: Az halom mezejében az BOCHban. 1630, 1728, 1854: A BOCZban. – A pávai határszélén a Halomig [473] húzóódó szántóföldek neve. A helynév a Zaboláról elszármazott BOCZ család emlékét őrzi. L. az alábbi helynevet is.

*BOC-útja. – 1699: Halom mezőben BOCZ uttyándl. 1699: Halom mezőben BOCZut mentében. – A fenti helyre vezető út lehetett, Ma nem használják.

*BOCÚtjavégénél. – 1812: Halom mezőben BOCZ utja végénél. – A fentebbi, ma ismeretlen út végénél fekvő szántóterület neve volt.

*BOCZ Máté földje. – 1604: BOCZ Máté földje. – Közélebbi helyrajzi meghatározás nélkül említik, de valószínűleg a mai BOC [531] (l. fentebb) nevű hely eredeti neve volt.

Bófútja Bófuttya [354] (e.). – A RÉTI Páltól [356] délre fekvő lapályos erdő. Nevét az egykor benne vezető úttól kapta. A helynév előtagja valószínűleg család- vagy ragadványnevet őrzi.

Bófútjasásosa Bófuttyasásosa [355] (e.). – A fenti erdő nyugati fele. Ma is vizenyős hely, dúsan nő rajta a sás.

BORKATó [552] (sz., r.). – 1841: BORKATója. – A Rölábtól [548] nyugatra a Réti út [572] és Feketeügy [610] közötti kaszálók és szántóföldek neve. A Feketeügy árterületén nagyobb talajmelyedések vannak, melyekben állandóan víz van. Ezek a kis tavak egy régebbi nagy tó maradványai, s ez egykori tó emlékét a helynév is őrzi. A szomszédos Imecsfalván ugyancsak a Feketeügy mellett szerepel a BORKA helynév. (1780: Kis kaszáló hely a BORKA nevű helyen.) Valószínűleg családnévből vált helynévvé.

Borkút Borkut [481] (sz.). – 1722: Az patra hegye mezejében az *borkut* nevű helyben. 1742: Csere mezejében az *borkutban*. 1787: A Tseré Mezejébe Az Árok mellett a *Borkutnál*. 1813: Az Imecsfalvi határ vicinumban a *borkut* nevű helyen. – A Régi városi út [480] és Kereszt-árka [478] között az imecsfalvi határral érintkező szántóföldek neve. Ezen a vidéken az ásványvizet *borvíznek*, az ásványvizet tartalmazó forrást vagy kutat *borkútnak* nevezik. Ezen a helyen ásványvízforrás lehetett. Az egykori forrás megjelölése később kiterjedt az egész határrészre. A történeti adatok közt szereplő Patrahegyemezeje és Cseremezeje ugyanazt a határrészt jelöli. (L. a címszóknál).

Borkút-árka Borkut-árka [483] (p.). – A Barátokfarkánál [475] eredő selymékcs mederben folyó patak.

Borkútdombja Borkutdombja [488] (sz.). – A Borkút nyugati részén hosszan elnyúló dombos rész.

Borkút-hídja Borkut-higgya [482] (híd). – Híd a Borkút-árkán

*Borkutramenőlab. – 1721: A Patra hegye Mezeiben *Borkutra menő labban*. – A Borkúttal érintkező földek neve volt.

*Borsóföld. – 1815: Csere mezőben *Borsóföld* nevű helyen. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni. Ma nem használják.

Borviz-árok Borviz-árok [570] (p.). – A Hara-lyi-patak zabolai Réten [514] keresztül folyó részének neve. Tagosított a régi medret szélesítették, árkolták. A meder mellett több ásványvízforrás van.

Búzakölesoldal Buzakölesgödöl [20] (e.). – A DEMESKE [16] és NAGY Jánosné [21] közötti cse-reerdő. A helynév az egykori erdőirtás után keletkezett szántóföldek nevét őrzi.

Bükk Bikk [95] (e.). – A Kisharaly [47] egy részének neve. E helyen régen bükkerdő volt, ma fenyőerdő. Köznevből vált helynévvé. A nyelvjárási *bikk* alak a bükk szavunk régi alakját őrzi. Ugyancsak e névvel jelölik a Jakabhavasa [190] nyugati gerincét [191].

Bükkfarka Bikfarka [202] (e.). – A Bükk [191] pávai határral érintkező része.

Cigányok-kútja Cigányok-kuttya [252]. – Zernye [221] egyik forrásának neve.

Csatornás [386] (e.). – A Gyepű-pataka [353] jobboldalán a Karjasvölgy [382] és Kasápusztája [391] közötti oldalas erdőréz. Fakitermeléskor a meredek oldalban levágott fákat e célra készített csatornákban csúszttatták az aljba. Kettőnek a helye még a negyvenes években is látható volt.

Csatornás-kútja Csatornás-kuttya [388] (f.). – Kisebb forrás a fenti erdőben.

Csatornásoldal Csatornásgödöl [419] (e.). – A Csatornás-pataka melletti meredek oldal.

Csatornás-pataka [387] (p., c.). – A fenti forrás vizéből táplálkozó kis patak és környező erdő neve.

Csatornás-tető Csatornás-tetőgő [389] (e.). – A fenti erdőből kiemelkedő magasabb csúcs. A tetőről nagy területet be lehet látni, ezért Vigyázóponknak is nevezik.

CSÁKÁNYfalva [589] (sz.). – Az Őrháztól [598] keletre a Petőfalvi út [606] jobboldalán néhány hold szántóföld. A helynév az egykori tulajdonosok nevét őrzi, s tagosítás után két CSÁKÁNY testvér kiköltözött a faluból, saját tagján épített házat és gazdasági épületeket. E területet gúnyból nevezték CSÁKÁNYfalvának. A harmincas években lebontották, ma csak egy almafa őrzi a telep emlékét.

CSEKME CSÉKME [315] (e.). – 1853: A CSEKMÉN. – A falu déli szélétől Tisztabükkig [164] nyúló oldal neve a pávai szélen. A helynév a ma is élő CSEKME család emlékét őrzi.

*CSEKMEbérc (e.). – A CSEKME Bérczen Észak felől a CSEKMÉN feljártó utig. – A fenti erdő gerincét nevezték így. A helynevet ebben a formában, ma nem használják.

CSEKMEifüvény CSÉKMEifüvény [317] (ti.). – Az élen kis tisztás. A helynév *füvény* utótagja *füvény* köznevünk nyelvjárási ejtése.

CSEKMEi út CSÉKMEi út [316] (út). – Az élen haladó nagyobb erdei út neve

CSEKMEtartománya CSÉKMEtartománya [502] (sz.). – A Körtebokor [500] egy része a Városiút [486] mellett.

CSEKMEútja CSÉKMEuttya [503] (sz.). – 1623: A Patra hegye mezejében melj az CSEKME Utthyan althal kolj. 1713: az patra hegye mezejében az CSEKME Utyánál. 1721: A Patré hegye Mezeib A CSEKME uttyánál. 1720: Közep határban Pásintban cseme uttyánál. 1748: Csere Mezejében Városi Tanorok kapunál a CSEKME uttyánál. – A helynévben megjelölt tulajdonképpeni út tagosítás után eltűnt. A falu északi kijáratától a Neszterbe [490] vezetett. A helynevet ma is használják a régi utat övező szántóföldek megjelölésére. Helyrajzilag pontosan nem lehet meghatározni.

*CSEKMEútjaközött. – 1787: A Tseré Mezejében A TSEKME Utya között. – A Régi városi út [480] és CSEKME-útja közötti földek neve lehetett.

*CSEKMEútjamentében. 1742: Csere mezőben CSEKME uttya mentiben. – Az úttal párhuzamosan haladó szántóföldek megnevezése volt.

*CSEKMEútjáramenő. – 1721: A Patra hegye Mezejében A CSEKME uttyára menőben. – A CSEKME-útját merőlegesen érintő szántóföldek megnevezése volt.

Csemetekert Csémétekert [226]. – A Zernye [221] Gelence felől eső része. Nevét az egykori ültvényről kapta.

Csemetéskert Csémétéskert [343]. – A Szilospusztája [340] bekerített része. Az erdőbirtokosság itt nevelte az ültetés céljára a fenyőcsemetéket.

*Cserealatt. – 1721: A Patra hegye Mezejében Az Csere alatt. 1815: Csere mezőben Csere alatt az erdőben. – A Csere-domb [49] alatti erdős terület neve volt. Ma a helyén szántóföldek vannak.

Csere-domb [49] (e.). – 1849: Csereerdő. – A Kisharaly- [474] és az Orbai-patak [610] közt kiemelkedő domb és oldal. Régen hatalmas cserefaerdő borította. Ma növedék erdő.

*Csere-kert. – 1642: Cserekert. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. Valószínűleg bekerített hely volt a Cseremezőben [541].

Cseremezeje [541]. – 1742: Csere mezejében. 1787: A Tseré Mezejében. 1815: Csere mezőben. – Az erdőből a Petőfalvi útig [606] terjedő határrész. A hármashatár-rendszer idején ez volt a harmadik határ. Nevét szántóföldekkel érintkező cserefaerdőtől kapta. A század elejéig ezt a határrészt Patrahegyemezejének nevezték. L. ott is.

*Csereremenő. – 1812: Csere mezőben Csereére menőben. – A Csere-domb [49] szélét érintő szántóföldek neve volt.

*Csereszél. – 1749: A Patra hegye mezejében a *Csere Szélyin*. – Az erdő melletti földek neveként használták.

*Cseretűjánál. – 1749: A Patra hegye mezejében a *Csere Utryánál*. – A Gelencei út [476] régi neve lehetett, ma nem ismerik.

Cigány-patak, Cigány-patak Cigám-patak [247] (p., e.). – A Baszka [250] egyik jobboldali mellékágának és a környező erdőnek neve. A cigányok kb. 50 évvel ezelőtt e patak mentén utat készítettek.

Csipkés Csipkés [605] (sz., k.). – 1687: *Csipkés* nevű helyben. 1701: az Falu mellől *Csipkés* nevű helyről. – Az Orbai-patak [610] jobboldalán levő szántóföldek és erdő a falu szomszédságában. Nevét valószínűleg a csipkebokorról (vadrózsa) kapta. Erdélyben gyakori helynév (ÁRVAY 1943a. 112; GERGELY 1942. 7).

*Csipkésbérc. – 1815: A *Csipkés Bérczen*. – A fenti hely gerincét jelölték e névvel.

Csipkéserősoldal Csipkésjerrűsűoldal [69] (e.). – A fenti erdő nagyon meredek oldala. A helynév középnyelvi szereplő *erős* tájszót 'meredek oldal' jelentésben használják.

Csókaház Csűkakaház [140] (e.). – A Karjászvölgytől [382] északkeletre elterülő erdőrészt.

Csókaház-kútja Csűkakaház-kuttya [142] (f.). – A fenti erdő északi lejtős részében található forrás neve. Csókaházpusztája Csűkakaházpusztája [141]. – Nagyobb erdei tisztás a gerinc két oldalán.

Csórémart [223] (e.). – A Jákó [177] keleti szélével érintkező erdőrészt. Fásítás után elégett a fiatal erdő, a terület sokáig kopáron maradt. Az egykori állapot megjelölése helynévvé vált. A helynév utótagjában szereplő *mart* tájszó a 'vízpart' jelentésén kívül, 'oldal' jelentésben is használatos.

Csórémartoldal Csűórémartűoldal [224] (e.). – A fenti erdő lejtősebb része.

Csórémartpusztája Csűórémartpusztája [240]. – A fenti erdő gerincén erdei tisztás.

Csorgó [193] (f.). – A Jakabhavasapusztája [194] nyugati szélén eredő bővizű forrás. A forrásból a víz kis vályún, *csorgón* folyik ki egy nagyobb vályúba. Rendszerint akkor készítenek csorgót, ha a forrás gödre nehezen közelíthető meg.

Csorgó-árka [199] (v.). – A fenti forrásnál kezdődő völgy.

Csorgó-patak [435] (p.). – A fenti forrás vizéből táplálkozó patak. Ugyancsak e névvel jelölik a Zernye [221] egyik patakát is [619], mely szintén csorgóval ellátott forrásból ered.

CSUBUK-kútja CSUBUK-kuttya [412] (f.). – A Szék völgyében [374] kis forrás, kevesen ismerik.

Csúsztató Csúsztatúó [281] (út). – A Baszkából [250] MÁTÉ Pálba vezető út. Régen a rönköket itt csúsztatták be a vízfűrészhez.

DÁNKosára [508] (sz.). – 1698: Az halom mezeiben az *DAN kosarára* menoben. 1712: Középső határba a *DANKa Sáránál*. 1720: Az középső mezőben az *DANKosáránál*. – 1787: Halom Mezejében a *DANKa Sáránál*. 1798: *DÁN Kasáránál* 1844: A' Patak mellett *DANKa Sáránál*. – A Gödrös út [523] vasút és patak közötti határrész. A helynév előtagja valószínűleg a DÁN család emlékét őrzi, az utótag juhok részére bekerített helyet jelent. Ezt igazolja a legrégebb történeti adat is. Nem valószínű az a feltevés, hogy család-*DANKa* – és keresztnév – Sára – összetételéből vagy pedig *DANKA* családnév és a *sár* – 'mocsaras hely' – összetételéből alakult volna.

*DÁNKosaráramenő. – 1648: az *DAN Kosarára menoben*. – A fenti határrésszel érintkező földek neve lehetett.

*DÁNKosarán alól. – 1761: A *DANKa Saran* alol a patak mellet. – A fenti helytől nyugatra levő földek neve lehetett.

Darvas [494] (sz.). – A Fűrészteleptől [490] délre eső szántóföldek. Régen mocsaras hely volt. Valószínűleg a mocsárban tanyázó darvaktól kapta nevét. Erre enged következtetni a Gémes helynév is (l. ott).

Deferenciás Dēfērēnciás [188] (e.). – A Zernyét [221] Jákótól [177] és Rozsdástól [211] elválasztó erdőszáv.

Deferenciásoldal Dēfērēnciásűoldal [434] (e.). – A fenti erdő patak melletti része.

Deferenciás-patak Dēfērēnciás-patak [189] (p.). – Az erdő északi részében eredő kisebb patak, mely a Csorgó-patakba [226] szakad.

Deferenciás-pataka Dēfērēnciás-pataka [21] (p.). – Az erdő déli részében eredő patak, mely Rozsdás-patakának [220] egyik mellékága.

Deferenciásrész Dēfērēnciásrész [216] (e.). – A Zernyére [221] vezető út két részre osztja a fenti erdőszávot, a Rozsdás [211] felőli rész megkülönböztető megnevezésére használják ezt a helynevet.

Déllő Djélő [510] (sz.). – 1746: Halom mezőben *Dellőben*. 1681: az *Déllőben*. 1735: az *déllőben*. 1763: A *delőbe*. – A Gödrös út [523] és Balatonszeg [514] közti szántóföldek.

*Déllőremenő. – 1749: Középső mezőben a *Dellőre menőben*. – A Déllő [510] szomszédságában található terület neve lehetett.

*Dellőútjáramenő. – 1744: Középső mezőben a *Dellő utyára* menőben. – A fenti határrészre vezető út melletti szántóföldek neve.

*Dellőútjavégénél. – 1720–1734: Középső mezőben az *Dellő uttya végénél*. – A fenti határrész nyugati szélén elterülő szántóföldek neve volt.

DEMESKE DĚMĚSKE [16] (e.). – A Közhegynyaka [15] és Búzakölesoldal [20] közötti erdő. A

helynév személynév kicsinyítőképzős alakjából vált helynévvé.

DEMESKEfarka DĚMĚSKEfarka [19] (e.). – A fenti erdő Orbai-patak felőli nyúlánya.

DEMESKE-kútja DĚMĚSKE-kutya [17] (f.). – A fenti erdőben található forrás.

DEMESKElapálya DĚMĚSKElapálya [18] (v.). – A fenti erdőben szélesen elterülő völgy, melynek egyes részei tisztás jellegűek.

DEMESKESzáda DĚMĚSKESzáda [578] (e.). – A DEMESKElapálya [18] bejárati része. A helynév utótagja a *szád* tájszó (jelentése: 1. valaminek a szája; 2. nyílás, lyuk, bejárat), a finnugor eredetű *száj* szavunk régi **szá* alakjának -*d* kicsinyítő képzővel ellátott származéka (BUDENZ 1873–81. 266–7; HORGÉR 1924. 155; BÁRCZI 1941). A *szád* tájszót Hétfaluban szintén ismerik és használják (ÁRVAY 1943a. 5).

DEMĚS-tag DĚMĚS-tag [497] (sz.). – A Forró-tó [495] első része, a *DEMĚS* család birtoka volt. A *tag* utótaggal alakult helynevek mind a tagosítás után keletkeztek, és lassan elhomályosítják a régi neveket.

DEMĚTER-patak, DEMĚTER-patak DĚMĚTĚR-patak [231] (p., e.). – A Zernye [221] északi részén eredő patak és a körülötte elterülő erdő neve. A helynév előtagja a mai is élő *DEMĚTER* család emlékét őrzi.

DIMĚNYszégelet DĚMĚNYszégelet [558] (r.). – A Réti úttól [572] balra eső kaszáló a Feketeügy [479] mellett. A helynév *DĚMĚNY* nevű ügyvéd emlékét őrzi, aki minden vagyonát a népiskolára hagyta.

Disznókasár Disznyókasár [227] (e.). – A Zernye [221] Gelence község erdejével határos része. Régen uradalmi disznókat legeltettek ebben az erdő-részben. A helynévben a *disznó* szavunk nyelvjárási *disznyó* változata látható.

Disznókasár-patak Disznyókasár-patak [228] (p.). – A fenti erdőben eredő patak neve.

Dobroszláv [295] (e.). – 1716: Zabolai erdőn *Dobroszláv* és *Jakocza* nevű Havasok. 1787: *Dobroszláv* nevű Havas melynek is vicinussa Napkeletről Feketehalom Nap nyugatra *Jakocza Havasa*. – A Lakócsától [258] keletre eső erdő.

Dobroszlávnaka [414] (e.). – A fenti erdő két csücskét összekötő keskeny hát neve.

Dobroszlávoldala Dobroszlávúgdala [403] (e.). – A fenti erdő oldala része.

Dobroszláv-pataka [402] (p.). – A fenti erdőben eredő patak, a Zabola-vize [294] mellékága.

Dobroszlávpusztája Dobroszlávpusztájá [296] (ti.). – Erdői tisztás a fenti erdőben.

Dobroszlávtejeje [465] (csücs). – A fenti erdő legmagasabban fekvő része.

*Dohos. – 1715–1862: Halom mezőben a *Dohosban*. – A *Pávai-domb* [526] kis részét nevezték így.

*Domb. – 1747: *Patra Hegye Mezeiben* a *Domb* nevű Helyben. – A *Patrahegye* [472] kiemelkedő részének neve lehetett. A helynevet ma nem használják.

*Domokosfalvaeje. – 1617: Az melj kelth *Domokosfalvi elenyinek* hinak. – A *Rét* [573] déli részének neve volt. A helynév az elpusztult Domokosfalva emlékét őrzi, melynek határa beleolvadt a szörcei és tamásfalvi határba.

*Domosréte. – 1613: *Domos rethi*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Dögkert Dökert [400]. – A Csapkés [605] egy része. Ide temették az elhullott állatokat.

Dullóros [28] (e.). – A Szoroskő [30] mellett fekvő erdő neve.

Dullóros-kútja Dullóros-kutya [29] (f.). – A fenti erdőben időszaki forrás neve.

Elősár [568] (r.). – 1721: *Az elő Sárnál*. – A Töltőt út [571] melletti kaszálók. A helynév utótagja a köznév használatban kihalt *sár* köznév, mocsaras, vizenyős helyet jelöl. (Vö. SZABÓ T. 1929. 172.) E területen fekvő kaszálók szénatermése rossz minőségű, mert a talaj vizenyőssége miatt csak sásfélék teremnek rajta.

Elősár-hídja Elősár-higgya [569] (h.). – Fahíd a Borvíz-árkán [570].

Éger Egér [668] (ke.). – A Veresgödör [1] torkolatánál egy holdnyi terület. Nevét hatalmas égerfáiról kapta. Pár évvel ezelőtt a területet kitisztították, és a szomszédos kertekhez csatolták.

*Égerszeg. – 1815: Közep határba az *Egerszegbe*. – A Patak [608] valamelyik kanyarjánál levő terület neve lehetett.

Égethegye Jégéthegye [311] (e.). – 1847: *Eget hegye* nevű tilalmas erdő. – A Kaszautjától [318] nyugatra eső kiemelkedő csücs két kis patak között. Az egész erdőrész nagyon régen elégett, a régi állapotot jelölő *Égett* helynév elhomályosodott, csak összetételében maradt fenn.

Égethegye-pataka Jégéthegye-pataka [319] (p.). – A fenti terület nyugatról határoló kisebb patak neve.

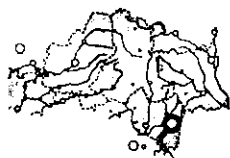
Égerslaposa Egréslapossa [43] (c.). – Az Égeresnyakától [42] keletre eső lapályos terület. Az eredeti természeti állapotot jelölő *Égeres* helynév eltűnt. Ma csak a helynevek előtagjaként fordul elő.

Égeresnyaka Egrésnyaka [42] (c.). – A Sovadást [39] és Erősoldalt [44] összekötő keskeny hát.

Égeresszáda Egrésszáda [43] (e.). – 1848: Az *Egresszáddig*. – Égerslaposa [43] kezdeti része.

Élesorr Élesarr [67] (e.). – A Kecskerágó [58] kiemelkedő része. A helynév utótagja *arr* nyelvjárási változata *orr* közneviünknek.

Élesorr-pataka Élésarr-pataka [68] (p.). – Az Orbai-patak [610] egyik mellékága.

Énekesfenyő Jénekesfenyű [111] (e.). – Az Aratástól [36] északra eső él neve. Régen tiszta fenyőerdő volt. A hagyomány szerint sok volt benne a páva (süketfajd), sajátosság hangjuk betöltötte az erdőt, s innen kapta volna a nevét.

Énekesfenyő-kútja Jénekesfenyű-kuttya [76] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Ércembükk Ércembikk [5] (e.). – A GYÁR-FÁSNyíre [3] és BASAKútja-völgye közötti erdő. A helynév előtagját nem tudom megmagyarázni.

Ereszkedő Ereszkédű [609] (út). – A Szálas-
oldal [4] nyugati részén lejtős út. A felszegi gyermekek kedvelt szánkázó (ereszkedő) helye volt. A helynevet ma nem ismerik. A bokros erdőrést egy család kitisztította, s lakóhelyé varázsolta.

Erőskijáró Erűőskijáró [285] (út). – A MÁTÉ Pál [279] meredek oldalán az éltre vezető út.

Erősoldal Erűőoldal [44] (e.). – Az Égeresla-
posától [43] keletre eső meredek oldal.

Espeter. – 1810: Patra Hegye Mezejében *Espetély* nevű helyen. – A Farkatölgy [474] kis része. A helynevet már alig ismerik. Vezetőm még emlékezett rá.

Éva-major [596]. – Gróf MIKES Ármin tanyája volt. A helynév előtagja a gróf egyik lányának keresztnévét őrzi. A helynév teljesen még nem ment át a köztudatba.

Fajlóoldal Fajlúoldal [152] (e.). – A Barlang-
oldal [151] folytatása. Erdőléskor a fa vége az oldal felé farol. A helynév előtagja *farló* közneviünk nyelvjárási változata; Csomakőrös helyneveiben *falló* alakban szerepel (GAZDA 1943. 8).

*Falu alatt. – 1721: A Közepső Mezőben A *falú* alatt az ut között.

*Faluhegye. – 1844: *Faluhegye*. – A falutól délkeletre eső erdő neve lehetett, mert ez a rész tagosítás előtt is a község tulajdona volt.

*Faluhegye. – 1810: melynek vic Napkeletről az ország uttya más felől a *falú helye*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*Falupázsintja. – 1634: az keözönséges *falú* *pasintja*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*Faluszabadja. – 1682: Halom mezib *falú* *szabadgyarol*. 1687: Csapkés nevű hejb az Falun fellyel vicinusa a *Falu szabadja*. – A történeti adatok két különböző helyre vonatkoznak, melyek a falú közös tulajdonai voltak.

Farkafenyő Farkafenyű [23] (e.). – A Nagytér [32] és Hideg-kút [35] közötti erdő.

Farkafenyő-kútja Farkafenyű-kuttya [26] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Farkaló [124] (e.). – A Gyepű-pataka [353] és BAKORA-pataka [580] egyesülésénél levő bokros terület. Erdőléskor a meredek oldalon a fékezésnek

egyik módja az, hogy a rakomány (tere) végére lombos fát kötnek, mely bizonyos fokig ellensúlyozza az önsúly következtében beálló csúszást az oldalas részen. Az erdő széléig ui. csak kétkerekű taligát használtak, a taliga hátulsó részét, az úgynevezett *négyest* felmenéskor itt lehagyták. A lombos fákat, farkakat ezen a helyen kapcsolták le, s az egész rakományt innen már négykerekű taligán szállították.

Farkalópusztája Farkalópusztáj [125] (ti.). – A fenti hely tisztása.

Farkashalom [562] (r.). – 1635: Szabolai reten az *Farkas Halommal*. 1664: *farkas Halom* tajott. – Kisebb domb a Nagynyíl [561] nevű helyen.

Farkaslyuk Farkaslik [40] (e.). – 1848: *Farkaslik*. – A Szálastól [515] északra BAKORA-pataka [428] felé lejtő oldal. Nevét valószínűleg az egykori farkasfészekről kapta. A helynév utótagja *lyuk* közneviünk nyelvjárási *lik* változata.

*Farkasmartja. – 1609: Az Zabola derék vizenek a folyama, mind az régi elégett malomnak helyyeig alá az *Farkas Martjánál*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*FARKASNyíla. – 1630: Az *FARKAS nyilaban*; Zabolai reten *FARKAS nyila* mely MATE vonásának hivattatik. 1798: *FARKAS Nyilban* a sikovonásban. 1844: A zabolai rétbe a *FARKASnyilla*. – A Rét [573] egyik részének neve volt. A helynév előtagja a FARKAS család emlékét őrzi; az utótag pedig a régen közösen birtokolt földek évi sorshúzással történő felosztását mutatja. Ezt a műveletet *nyílvetésnek*, *nyílvonásnak* vagy, mint a történeti adat mutatja, egyszerűen csak *vonásnak* nevezték. (Vö. TAGÁNYI 1894. 199. kk.)

Farkatölgy Farkatűgy [479] (sz.). – 1617: az Patra hegye mezeybe a *falka Teolgh* labja. 1722: Az *falka tölgy* nevű helyben. 1742: *Falkatölgybe*. 1787: A Tsere Mezejébe a *Falka Tön*. 1798: *Falkatön*. 1815: A *Falka Tögyön* fejjel. – A Kereszt-árka [478] és Régi városi út [480] közötti szántóföldek.

Farkatölgyútjánál. – 1855: Csere mezőben *Falka Tögy utyá nál*. – A fenti helyre vezető utat jelölték e névvel.

Feketealom [301] (e.). – 1721: *Fekete Halom*. 1759: *Feketealom*. – A Górtól [296] keletre eső erdő. A helynév *fekete* előtagja erdőre vonatkozó helynevekben régen fenyővel borított területet jelentett (CS. BOGÁTS Dénes szóbeli közlése).

Feketealompusztája Feketealompusztáj [302] (ti.). – Nagyobb erdei tisztás a fenti erdőben.

Fekete-tó Feteke-tó [238] (e., tó). – A Háromlábú-kút [239] mellett fekvő tó és a környező erdő. Nevét a tó sötét színétől kapta.

Feketeügy [611] (folyó). – A zabolai határt északnyugatról és nyugatról határolja. 1608: az *fekete*

Fővénylapos Füvényeslapos [214] (e.). – A Rozsdás [211] alacsonyabban fekvő része.

Főtisz-patak [27] (p., v.). – A NAGY Jánosé [22] és Farkafenyő-kútjából [23] táplálkozó kis patak.

Fűrészpusztája Fűrészpusztájá [321] (ti.). – A falu keleti vége felett fekvő nagyobb tisztás. Régen vízfűrész volt a pusztán, később gyár. A *fűrész* tájszó deszkagyárat jelent. METNER-pusztának is nevezik a gyár egykori tulajdonosáról. L. ott is.

Fűrészpusztája-kútja Fűrészpusztájá-kutya [328] (f.). – Bóvizű forrás a fenti tisztás déli szélén.

Fűrésztelep Fűrésztelep [489] (sz., kisvasút-állomás). – A Nester [490] egyik része. Gróf MIKES Ármin fűrészgyárának itt volt a deszka telepe. Ezért vasutállomást is építettek. A gyár megszűnése után a raktár területe mezőgazdasági célt szolgált.

Füvény I. Fűvény alaknál.

*Füvesút. – 1682: *Fues ut.* 1728: Halom mezeiben a *Füvesutnál.* 1751: A középső Mezőben *A füvesut.* 1767: A Tseré mezőben *füvesuton.* – Nem egy bizonyos helynek a megjelölése volt, mert mindenik határban előfordul. A tagutaknak megfelelő, a kisebb forgalom miatt fűvel borított dűlőutakat jelölték e névvel.

Galambfalvi malom I. a következőknél.

Galambfalviszeget Galambfalviszeget. – A következő helynév másik megjelölése.

Galambszeget Galambszeget [559] (r.). – 1617: *Az Galamb szegenben.* 1806: *Galambszegen öt kövű lisztelő malom.* – 1844: A zabolai réten a *Galambszegbe.* 1846: *Galamb szegelet.* – A DIMÉNY-szeget [558] mellett fekszik, a Feketeügy [611] baloldalán. A 19. század elején vízimalom volt e helyen, melyet Galambfalvi malomnak neveztek. A fenti területet Galambfalviszeget néven is említik.

Galambszék Galambszék [556] (r.). – 1674: *Galambszékbe.* 1712: Zabolai Réten *Galamb szek* nevű helyen. – A Rét [573] alacsonyabban fekvő része, a Feketeügy [611] árterülete. A helynév utótagja, a köznévi használatban kihalt *szék* köznévi, mocsaras, vizenyős helyet jelöl, és a helynévképzésben ugyanolyan szerepet játszik, mint a régi, ilyen szerepben ugyancsak kiveszett *sár* köznévi (SZABÓ T. 1929. 172). A fenti terület régen mocsaras voltára mutat az a tény is, hogy a szomszédos kaszálók helynevének – *Elősár* – utótagja a köznévi használatban szintén a kiveszett *sár* köznevet őrzi.

GÁL-pataka [458] (p.). – A Baszka [250] egyik baloldali mellékága. A helynév előtagja a GÁL család elnevezését őrzi.

GÁLVápája GÁLVápájá [266] (e.). – 1787: *GÁL vápája.* – A Kígyólyuk [266] mellett nagy kiterjedésű alacsonyabban fekvő terület. A helynév utó-

tagját mélyedés, völgykatlan jelentésben ma is használják.

GÁLVápája-kútja GÁLVápája-kutya [268] (f.). – Nagy forrás a fenti pusztán. Innen ered a GÁL-pataka.

GÁLVápájapusztája GÁLVápájapusztájá [267] (ti.). – Nagyobb erdei tisztás a fenti erdő közepén.

Gázkút Gázkút [189] (f.). – Petróleumot tartalmazó forrás a Murdán [287] nevű erdőben. A helynév *gáz* előtagja petróleum jelentésben használatos.

Gelencei út Gelencei ut [476] (út). – A Zabolától északkeletre fekvő Gelence községbe vezető út neve.

*Gelencei tanorokkapunál. – 1787: A' Tseré Mezejében a *Gelentzei Tanorok Kapunál.* – A falu északkeleti kijáratánál fekvő terület megjelölése volt.

Gémes Gémés [516] (sz.). – 1682: Gemes hely (az) in vicinitate ab una az fues ut. 1767: Középső határban Gémesen. 1815: A Gémesen. – A Lügettől [518] a tamásfalvi határig terjedő alacsonyabban fekvő szántóföldek neve. Régen mocsaras hely volt. Valószínűleg az itt tanyázó gémeiktől kapta nevét. L. még Davas.

Gerendabérc Gerendabérc [91] (e.). – 1852: *Gerenda bértz.* – A Hideg-kút [35] mellett két völgy közötti él.

GEREVölgye GEREVölgye [81] (e.). – A BAKARA-pataka [428] jobboldalán Erősoldaltól [44] Kápolnáig [113] húzódó, völgyekkel szabdalt oldal neve. L. még Alsó- és FelsőGEREVölgye.

Gór [466] (e.). – 1802: *Gor.* A Háromszéki-havasok legmagasabb csúcsa (1785 m.)

Górisikló [300] (e.). – A fenti erdő kitermelésekor az erősen meredek oldalon levágtott fákat becsúsztatták a völgybe, a völgyből pedig *siklón* szállították el a Górtól nyugatra eső hegyvonulat gerincére, ahonnan a további szállítás iparvasúton történt. Az egykori sikló helye már eltűnőben van, de emlékét a helynév, kiterjedve a környező erdőre is, tovább őrzi.

Górnyaka [299] (e.). – A Murdán [287] délkeleti részével érintkező keskeny hát neve.

Gór-pataka Gór-pataka [468] (p.). 1887: *Gór-patak.* – A Zabola-vize [294] egyik jobboldali mellékága.

Górodala Górodala [298] (e.). – A Murdán [287] felőli nagyon meredek oldal.

Górponkja [297] (csúcs). – A fenti erdő legmagasabban fekvő része. L. még Górteteje.

Górpusztája Górpusztájá [469] (ti.). – Erdei tisztás a fenti erdőben.

Górteteje. L. Górpunkja.

*Gödör. – 1735: A Csere mezőben az délőb(en) az *gödörre* jó. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Gödörös út [523] (út). – 1722: Az középső mezőben a *Gödörös ut.* 1815: a *Gödörös utra.* – A Pető-

falvi úttal [606] párhuzamosan halad. Tagosítás előtt féldoldalas, gidres-gödrös volt, innen kapta a nevét.

*Gödrösútmellett. – 1721: A középső Mezőben a *gödrös út mellett*. – A Gödrös út melletti földek neve volt.

*Gödrösútonbelől. – 1852: Középső mezőben: *Gödrös uton belől*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Grófi Jákó [427] (e.). – A Jákó [177] keleti része, mely a MIKES család tulajdona volt.

GYÁRFÁSnyíre GYÁRFÁSnyire [3] (e.). – A Juci [2] folytatása. A helynév előtagja egykori tulajdonosának emlékét őrzi.

*Gyepközött. – 1752: A Halom mezeib(en) a *Gyep között*, Tamasfalú felé. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Gyepű Gyepű [347] (e.). – A Kovács-pataka [338], Gyepű-pataka [353] és Bőfűtja [354] közötti erdő.

Gyepű-pataka Gyepű-pataka [353] (p.). – A Zabolafejénél [402] erdőb patak neve a faluig.

Gyepűsása Gyepűsása [352] (e.). – A fenti erdő keleti részén vízenyős hely.

Gyepűteteje Gyepűteteje [361] (e.). – A fenti erdő legmagasabb pontja.

Gyepű-útja Gyepű-uttya [613] (út). – 1636: Az Szabolai közönséges erdőn az Utton Orbai székben mellett hinak *gyepu utjanak*. – A Gyepűn át vezetők erdőút.

Gyökeres Gyökeres [369] (e.). – A falu felett első hegyvonulat legmagasabban fekvő része. A helynévben szereplő *gyűkér* tájszó *gyűkér* szavunk nyelvjárási változata. Csomakőrös helyneveiben is előfordul. (GAZDA 1943. 9)

Gyökeres-kútja Gyökeres-kuttya [370] (f.). – Időszaki forrás a fenti erdő déli szélén.

Gyökeresoldala Gyökeresűdala [421] (e.). – A fenti erdő északi szélén erősen meredek oldal.

Gyökeres-tető Gyökeres-tető [371] (csűcs). – A fenti erdő csűcsa.

GYÖRGY Károly-tagja GYÖRGYKáruj-tagja [507] (sz.). – A PÁL Miklós [505] egy része. Nevét egykori tulajdonosától kapta. A tag utótaggal ellátott helynevek, mind a tagosítás (1900) után keletkeztek.

GYÖRGY László-tagja [498] (sz.). – A Forrótó [495] egyik része. Nevét egykori tulajdonosától kapta.

Gyűjtős-kút Gyűjtős-kut [149] (f.). – A BAKORA [145] egyik forrása. Nevét szokatlanul hideg víztől kaphatta. Vezetőm szerint: „*ojjan hideg a vize, hogy meggyul az embər torka*”.

Gyümölcsös [52] (gyü.). – A Cseres-domb [49] alatti régi és új gyümölcsös neve. (Kihúzza előtte: Gróf MIKES Ármin gyümölcsöse. B.H.)

HADNAGY Károly-erdeje HADNATY Káruj-erdeje. [457] (e.). – MÁTÉ Pál [279] egy része. Nevét egykori tulajdonosától kapta.

HADNAGY Károly-tagja HADNATY Káruj-tagja [422] (sz.). – Halommezeje [543] egy része a Vasút-hídon alul.

Hajdúponk Hajduponk [546] (r.). – A MIKÁLC [544] közepén kisebb kiemelkedés.

Hajnaltanya [594]. – A Hosszak [470] egy része, a MIKES család egyik tanyájának a neve. Mesterséges elnevezés, csak az öregek emlékeznek rá.

Halom [533] (sz.). – 1577–1681: *Halom*. 1757: Halom Mezejében a *Halomnál* a Patak mellett. ORBÁN Balázs A *Székelyföld leírásában* „Tatárhalom” néven említi. A térképeken is e néven szerepel. – A Halommezejében [543] 567 méter magas domb neve. A hagyomány szerint valamikor község volt e helyen, melyet a tatárok pusztítottak el. ORBÁN Balázs szerint az itt kiépített védelmi állások tartóztatták fel a betörő tatárokat II. RÁKÓCZI György korában (ORBÁN 1869. 136).

*Halom-árka. – 1815: a *Halom árka*. – A Patak [614] régi medrét jelölhették e névvel. Már eltűnően van.

Halomejeje [534] (sz.). – A fenti domb keleti szélével érintkező szántóföldek.

*Halomelött. – 1714: halom mezejében az *halom előtt*. – A fenti helyre vonatkozó megjelölés.

Halomfarka Halomfarka [535] (sz.). – 1711: 1694–1742: *Halomfarka* nevű helybe. – A Halom északi nyúlványa.

*Halom-hídjánál. – 1815: Halom Mezejében a *Halom hídjánál*. – Régen a Halommezejéből [543] a Középsőhatárba [542] híd vezetett át a patakon. A híd és a mellette fekvő földek neve volt.

Halom-kert [538] (sz.). – A Halommege [537] patak melletti része. Tagosítás előtt kaszálók voltak e helyen. A helynév utótagja az egykori bekerített hely emlékét őrzi.

Halomkertszegelete Halomkertszegelete [576] (k.). – A fenti hely patak kanyarjába eső része.

Halommege Halommége [543] (sz., k.). – 1608: *Halom megeth*. 1798: Halom mezejében *Halom megett* a kertbe. 1844: *Halom mege*. – A fenti domb mögötti terület neve.

Halommege útja Halommége uttya [615] (út). – 1857: *Halommege uttya*. – A fenti területre vezetők dűlút.

Halommezeje [543] (sz.). – 1604: *Halom mezeijebe*. 1630, -1714, -1719, -1857, -1815: *Halom mezeje*. – A pávai határtól a Patakig [614] terjedők határ-rész. Nevét a fenti dombtól (halom) kapta.

Halomoldala Haloműdala [536] (sz.). – 1604: *Halo(m) oldalán*. – A Halom oldalas része.

*Halomramenő. – 1805: Közepső Mezőben az *Halomra menőben*. – A Déllő [510] Halom felőli részét jelölhették e névvel.

Halomréve [513] (sz.). – 1716: az *halom révénél*. 1721–1756: *Halom révénél*. – A Patak [614] és Balatonszeg [514] közötti szántóföldek. Nevét az egykor a patakon átvezetődő révtől, átkelőhelytől nyerte.

*Halomrévénfelül. – 1734: *Halom révén felyel*. – A fentebbi helynév jelölte hely szomszédságában feküdt.

Halomréveszegelete Halomréveszegelete [575] (k.). – A fenti hely patak kanyarjába eső része.

Halom utya Halom utya [616] (ut.). – 1787: a *Halom utya*. 1815: *Halomut, Halom utyánál*. – A községből a Halom felé vezető földút neve.

*Halomútjamellett. – 1787: Halom Mezejében a *Halom utya mellett*. – A fenti út mellett fekvő földeket jelölhették e névvel.

Hanc [344] (e.). – 1851: *Hantz* nevű oldalon. – A Szilos [339] és Kerekbükk [362] közötti oldal, mely érintkezik a pávai határral

Hanc-kútja Hanc-kuttya [345] (f.). – Forrás az oldal nyugati felében

*Hányásnál. – 1787: Halom mezejében a *Hányásnál*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. L. Felsőhányás.

Haralyosnyaka Harajosnyaka [66] (e.). – 1745: A *Harajos nyak*. 1852: *Haralyos Nyak*. – A haralyi határ szélén az élen levő lapályos erdő neve. Ugyancsak e névvel jelölik a Lakóca [258] Moldova felőli részét.

Hármashatár [272] (e.). – A Lakóca [258] egyik része. Három birtokos tagjának találkozási pontjától kapta a nevét.

Hármashatár-kútja Hármashatár-kuttya 273 (f.). – Forrás a fenti részben.

Háromlábú-kút Háromlábú-kut [239] (f., e.). – A Zernye [221] egyik forrása. Tagosításkor a mérnök e forrás mellett állította fel a „háromlábú” műszerét.

Határ-patak [447]. – A KERESZTESek-havasát [254] délről határoló kis patak neve.

Határ út Határ ut [111] (út). – A KOPACi út [8] folytatása a haralyi, majd a gelencei határ szélén.

Hatolykaimalom-szegelet Hatolykaimalom-szegelet [549] (v.). – A Rőlláb [548] beszögellése a Feketeúgy [611] egyik kanyarjában. Régen malom volt a Feketeúgy jobb partján. A helynév előtagjában a zabolai Réttel [573] szomszédos Hatolyka község szerepel.

Hatókrös [539] (sz.). – 1815: Halom mezőben *Hatókrös*. – A BOC [531] fekete agyagos része. Száraz évszakban csak hat ökörrrel tudták felszántani, olyan kemény volt a föld.

Hátsó-pusztá Háccsó-pusztá [323] (ti.). – A Fűrészpusztája [321] Gyepű-pataka [353] felőli nyúlánya.

HEGYELIhányása HEGYELIhányása [409] (e.). – A Gyökeres oldalához [421] csatlakozó nyak neve. A helynév előtagja a ma is élő HEGYELI család emlékét őrzi. Az utótagra vonatkozólag l. Felsőhányás.

*Hegyesföld. – 1631: Halom mezeoben mely feoldet *hegyes feoldnek* hívnak. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Hegymegikőbánya Hegymegikőbánya [62] (b.). – A Kecskerágó [58] sziklás része.

Hegymegi-patak Hegymégi-patak [610] (p.). – A Nagytér [32] környékén eredő patak, mely a Hegymege falurészén folyik keresztül. Hivatalos neve Orbai-patak. L. még ott.

Her-kút Her-kut [184] (e., f.). – A Jákó [127] és Jakabhavas [190] érintkezésénél elterülő erdő és a benne található forrás neve.

Hétforrás Hjétforrás [449] (f.). – A Lakóca [258] keleti felében található forráscsoport és a környező erdő neve.

Hideg-kút Hideg-kut [35] (e., f.). – A Nagytér [32] mellett fekvő erdő és a benne eredő forrás. A forrás hideg víztől kapta nevét, mely jelentéstágulással kiterjedt a környező erdőre is. Ugyancsak e névvel jelölték a Szilos [339] egyik forrását is [342].

Hidegkút-völgye Hidegkút-völgye (v., p.). – A fenti erdő forrásánál kezdődő és a Hegymegi-patakba [610] szakadó völgy és patak neve.

*Hídnál. – 1752: Az halom Mezeibe Az *hidnál*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*Hídonalól. – 1721: A halom Mezeibe a *hidon alól*. – Helyrajzilag nem tudom meghatározni.

*Hídonbelől. – 1686: az Zabolai Réten az *hidon belől*. – A ma Régi-hiddal [557] jelölt terület neve lehetett. L. ott.

*Hídonfelül. – 1787: Halom mezejében az *Hidon felyel*. – A helynevet nem ismerik.

Hintófa [70] (e.). 1745: Szilváskerten alol *Hintófa* nevű helyen. Orbai Székben Zabola felől való *Hintófa* cserés darab erdő. – A Csapkésérőoldal [69] és Szilváskert [80] közötti erdő.

Holdvilág Hűdőlvilág [100] (csúcs). – A Kecskerágó [58] kiemelkedő kopár csúcsa. Valószínűleg a tréfás helynévadás esete áll fenn.

Hompos-kút Hompos-kut [97] (f.). – A Nyelvesfej [96] Haraly felé eső részében fakadó forrás. A helynév előtagjában szereplő *homp* szavunk a *hopp* szóból keletkezett. (BAKÓ 1908. 58) Zabolán ma a *homp* 'bucka, gyepűtéglá' tájszón kívül az eredeti *hopp* alakból keletkezett *hopocás*, gidres-gödörös hely, valamint a *hőbörösös*, bogos (pl. bogos fa) szó is él.

Horgas [512] (sz.). – A Déllő [510] és Liget [518] között elterülő szántóföldek. A helynév megmagyarázására két lehetőség kínálkozik. 1. E területen régen tó volt, s valószínűleg, mikor művelés alá vették a területet, a vizenyős hely kikerülése miatt a lábak félkört írtak le, *horgosak*, görbék voltak. Ez volt a helyzet tagosítás előtt is. 2. A másik valószínűsége az 1722, 1789, 1815-ből fennmaradt történeti helynév (*horgastó*, *Horgas Tóba*, *Horgos Tóra*) enged következtetni. A fenti helyen csikban húzódnó tó lehetett, melynek kiszáradása vagy lecsapolása után a helynév – Horgostó – jó ideig megmaradt, később a *tó* megjelölés, mint az akkori állapotnak nem kifejezője, lassan elhomályosult, s csak az előtag maradt meg, mint helynév. Gyakori helynév, Hétfaluban is (ÁRVAY 1943a), Kisbácson is (GERGELY 1942) előfordul.

*Horgas-tó. – 1722: Középső mezőben az *horgostó* nevű helyben. 1779: A *Horgas Toba*. 1815: A Gödrös uton túl a *Horgos Tóra* szövik által. – Egykori tó volt, mely alakjáról kapta nevét.

*Horgastó-útja. – 1767, 1798, 1815, 1852: A Középső mezőben: A *Horgastó utyán*. – A fenti helyre vezető dűlőt neve volt.

Hosszak Hosszag [470] (sz., k.). – 1592, 1616: az Pathra hegye mezejeben az *hosszakba*. 1649: az *hosszakban*. 1742, 1747, 1767, 1787, 1816: Csere mezejeben az *Hosszszagban*. – A Gelencei úttól [476] jobbra eső határrész Patrahegye [472] aljág. Nevét a hosszan elnyúló szántóföldektől kaphatta. (Vö. ÁRVAY 1943a. 63). – A mai *Hosszag* helynévalakot a történeti adatokban szereplő eredeti *Hosszak* alakból azzal magyarázhatjuk, hogy a helynevet nagyon gyakran használták a helyhatározós *Hosszszagban* alakban, s ebből vonódott el tévesen a ma is használatos *Hosszag* helynév.

Hosszuláb Hosszuláb [517] (sz.). – A Gémes [510] mellett fekvő terület. Nevét a hosszan elnyúló szántóföldekről kapta.

*Hosszúnyíl. – 1787: *Hosszu nyíl*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

IMRE Péter ÉMRE Péter [92] (e.). – Ültetett erdő az Énekesfenyő [111] mellett. Az *Émre* nyelvjárási ejtése az *Imre* névnek.

Isztiri [143] (e.). – Lapályos erdő Csókaháztól [140] keletre.

Isztiri-kútja Isztiri-kúttya [144] (f.). – Forrás a fenti erdő északi részében.

Isztirilapos Isztirilapossa [399] (e.). – A fenti erdő alacsonyabban fekvő része.

Isztiripusztája Isztiripusztáj [398] (ti.). – Tisztás a fenti erdőben.

JAKABFlak JAKAFIak [583]. – Faturész és a mellette levő erdő neve.

Jakabhavasa Jakapavassa [190] (e.). – 1755: *Jakabhavassa* nevű helyhez tartozando Mély patak. – A Jákótól [177] jobbra fekvő 500 holdas erdő rész. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrzi. A *havas* tájszót a zabolai nyelvújításban olyan legelő megjelölésére is használják, ahonnan az állatokat minden este nem hajtják haza, hanem csak ősszel. A *havas* tájszó Székelyföldön és a vele szomszédos területek helyneveiben gyakori (ÁRVAY 1943a).

Jakabhavasapusztája Jakapavasapusztáj [144] (ti.). – A fenti erdő legmagasabb részén kb. 10 holdas, fennsíkszerű tisztás.

Jákó [177] (e.). – 1846: *Jákó* nevű erdő 1852: *Jako* havasban. – A Zernyétől [221] nyugatra, Jakabhavasától [190] északra eső erdő. A helynév a *Jakab* névnek rövidült *Ják* alakjából képződött kicsinyítő képzővel: *Jakab* > *Ják* > *Jákó*. (MELICH 1914. 106; MELICH 1903. 176; TOLNAI 1927. 172.)

Jákó-pataka [425] (p.). – A fenti erdőben eredő patak, mely a Gelence-patakába ömlik.

Jákópusztája Jákópusztáj [424] (ti.). – Tisztás a fenti erdő déli felében.

Jákótója Jákótújja. (Csak 1972-ben lesz címszó. B.H.)

*Jákótöve 1849: *Jákótöve*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

JÁNOS Dávid-gyára JÁNOZS Dávid gyára [440] (ti.). – A Baszka [250] mellett, ahol a Rozsdás-pataka [220] beleszakad, kis tisztás. A helynév az egykori fűrészgyár tulajdonosának emlékét őrzi. Az épület alapjai még megvannak.

JÁNOSkapunál. – 1851: Közép Mezőben *JÁNOSkapunál*. – A helynevet nem ismerik.

JÁNOSútja JÁNOSuttya [320] (e.). – A Kaszaútjától keletre oldalas erdő. A helynév családnevet őrzi.

JÁNOSútja-kútja JÁNOSuttya-kuttya [327] (f.). – Kis forrás a fenti erdőben.

JÁNOSútjavölgye JÁNOSuttyavölgye [617] (v.). – A fenti erdő keletéről határoló kisebb völgy.

Kaboladéllő Kaboladéllő [376] (e.). – 1849: *Kabola Déllő*. – A Székelyvölgyétől keletre fekvő oldal neve.

Kaboladéllő első pusztája Kaboladéllő első pusztáj [378] (ti.). – Kis tisztás a fenti erdő nyugati szélén.

Kaboladéllő hátulsó pusztája Kaboladéllő hátulsópusztáj [379] (ti.). – A fenti erdő keleti szélén mogyoróbrokkal benőtt kis fennsík.

Kaboladéllőoldala Kaboladéllőoldala [618] (e.). – 1849: *Kabola Déllő oldala*. – A fenti erdő nagyon meredek része.

Kaboladéllőréve. Kaboladéllőréve [377] (e.). – A fenti erdő lapályos része Gyepű-pataka [353] mellett.

Kaján [63] (e.). – 1828: *Kanány*. 1847: *kajany*. – Csereerdő a haralyi szélen. Régen a falu egyik részének is ez volt a neve. A helynév személynevet őriz.

Kaján-kútja Kaján-kuttya [64] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

*Kajánpusztája. – 1847: Odor és *Kajány pusztája* körüli cseres tilalmas erdő. – A fenti erdő tisztásának neve volt.

KAJTÁRok. – 1787: Halom révinél a *KAJTÁRok*nal az uton általszökök. – A helynevet nem ismerik. Az alábbi helynevek tanúsága szerint a helynév eredeti alakja *KAJTÁR-árok* lehetett, s előtagjában a *KAJTÁR* családnév szerepelt. Ily nevű családot ugyan nem tudok kimutatni, de a családnév előfordul pl. a barcasági Hétfaluban (ÁRVAY 1943a. 25. 56. jegyzet). Az eredeti *KAJTÁR-árok* alakból egyszerejtéssel alakulhatott a *kajtárok* helynévalak. A *kajtár* előtaggal, de *út* utótaggal alakult alábbi eredeti alakjában szerepelt a családnév. A zabolai népnyelvben a *kajtár* köznévi is ismeretes, félrejár, 'elmaradozó', 'tekerdő' (pl. kajtár macska, kajtár tehén) jelentésben. Feltehető tehát az is, hogy ez és az alábbi helynév előtagja kanyargó árkot, illetőleg utat jelölt.

*KAJTÁR-út. – 1667: az *KAJTÁR utnak*. 1688: *KAJTÁR ut*. 1747; 1751, 1798, 1815: Középső mezőben *KAJTÁRuton*. – A Patak [614] jobboldalon vezethetett a Halomréve [513] körüli határrészbe.

*KAJTÁRútmellett. – 1787: Középső Mezőben a *KAJTÁR ut mellett*. – A helynevet ma nem ismerik.

Kajtárúton fordulóban. – 1711: Halom mezében Halomfarka nevű helybe a *Kajtár uton fordulóban*. – A Halomfarka [535] egyik részének neve lehetett.

*Kalauz-árka. – 1617: Az *Kalauz Arka*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. Ma nem ismerik.

*Kalauzárkamellett. – 1617: Az *Kalauz Arka mellett*. – A helynév ma ismeretlen.

KALÓC [566] (r., sz.). 1751: A *KALÓCZban*. 1812: *KALÓTZ*. – A zabolai határt a Réttel [575] összekötő sáv neve. A helynév valószínűleg családnévből alakult.

KALÓCláb [567] (k.). – 1852: Középső Mezőben *KALOCZ lábba*. – A fenti hely keleti része.

Kapálás [251] (e.). – A Zernye [221] Gelence felőli része.

Kápolna [112] (e.). – Az Útválasztól [116] nyugatra fekvő oldal a haralyi szélen. A haralyi részt is e névvel jelölik, valószínűleg kölcsönzött helynév.

Kápolna-kútja Kápolna-kuttya [115] (f.). – A BAKORA-pataka [580] egyik ága e forrásból ered.

Kápolnapusztája Kápolnapusztája [114] (ti.). – Tisztás a Határ út [112] két oldalán. Egyik része Zabolához, a másik meg Haralyhoz tartozik.

KÁRÁSZ-hegye KÁRÁSZ-hégye [393] (cs.). – A Mogyorós [392] legmagasabb pontja. A helynév előtagja valószínűleg családnévből alakult.

KÁRÁSZhegyemege KÁRÁSZhégyemége [394] (e.). – A fenti csúcs északi oldala.

Karjasvölgy Karjasvölgyő [382] (e.). – A Felszegezérsoldaltól [381] Tót-kúti [390] húzóódó völgyekkel szabdalta oldal.

Karjasvölgye-pataka Karjasvölgyőye-pataka [385] (p.). – A Gyepű-pataka [353] jobboldali mellékága.

Kasárpuszta [391] (e.). – A Gyepű-pataka [353] jobboldalán Mogyorós [392] és Lapias [401] közötti erdő.

Kaszaútya Kaszutta [318] (e.). – 1848: *Nagykasza és kiskasza utya* a JÁNOSutya völgyéig. – A JÁNOSútjától [320] nyugatra cső erdő. Az előtag szóvégi *a* hangja magánhangzó-torlódás miatt esett ki.

Katolikusegyházerdeje [372] (e.). – A Gyepű-pataka [353] jobboldalán a faluból Székvölgyéig terjedő oldal. Másik neve Megyeerdeje. (L. ott.) (A kéziratban kihúzott címszó. **B.H.**)

Kecske-csorgó [259] (e., f.). – A Lakóca [258] Kóróberce [274] felőli oldala és a benne eredő forrás neve.

Kecskerágó [58] (e.). – Az Odor [55] és Kaján [63] közötti völgyes terület. Valószínűleg a *kecskerágó* növénynévből alakult.

Kecskerágó-kútja Kecskerágó-kuttya [59] (f.). – Forrás a fenti erdő oldalában.

Kecskerágó-pataka [60] (p.). – A fenti forrás vizét levezető ér.

Kecskerágóvölgye Kecskerágóvölgye [61] (v.). – A fenti patak völgye.

Kecsketér Kecsketér [88] (e.). – Az Alsó- és FelsőGEREVölgye [86–87] közötti terület neve.

Kecsketér-pataka Kecsketér-pataka [89] (p.). – A BAKORA-pataka [580] egyik jobboldali mellékága.

Kényszer Kényszer [597] (sz.). – A Keresztárka [478] egy része. A (román – a szó törölve, **B.H.**) földreform gróf Mikos Ármin birtokának e részét a zabolai földnélkülieknek juttatta. A tulajdonjog kényszerítő körülmények következtében ruházódott az új földtulajdonosokra.

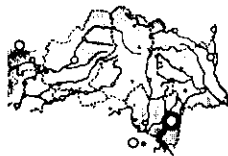
Kerekbükk Keregbikk [362] (e.). – A Gyöke-restől [369] nyugatra fekvő erdő. L. Bükk.

Kerekbükkfarlója Keregbikfarlója [365] (út, e.). – A fenti erdő keleti felében vezető erdőút és a körülötte fekvő erdő. L. Farlóoldal.

Kerekbükkhomloka Keregbikkhomloka [366] (e.). – A fenti erdő oldalas része.

Kerekbükk-kútja Keregbik-kuttya [364] (f.). – Forrás a tisztás közepén.

Kerekbükkpusztája Keregbikkpusztája [363] (ti.). – Kör alakú tisztás a fenti erdőben.

*Kerekerdő. – 1787: *A Kerek Erdő*. – Csere- és fenyőerdő. Vezetőm szerint a Négyszegűcserét [50] jelölték e névvel.

Kerekítő. – 1662: az *Kerek thoban*. 1751: A Halom Mezejébe a *Kerek toban*. – A pávai határban ma is élő helynév.

Kereszt-árka Köröszt-árka [478] (sz.). – 1592: *Kereszth Arka*. 1664: az Patra hegye mezejében az *kereszt Arkanaal*. 1749, 1751, 1767, 1787, 1812, 1854: A Tseré Mezeiben a *Kereszt Árkába*. – A Gelencei út [476] és Városi út [485] között a falutól a haralyi határig húzódó szántóföldek neve.

*Keresztárkahídjánál. – 1592: *Kereszth Arka higygyanak*. – Ma nem ismerik.

*Keresztárkavégénél. – 1720 Az Patra hegye mezejében az *Kereszt Arka véginél*. – A helynevet ma nem ismerik.

KERESZTESekhavasa KÉRÉSztÉSÉkhavasa [254] (e.). – 1843: *KERESZTESek havasa*. – A Lakóca [258] és MÁTÉ Pál [279] között fekvő oldalas erdő. A helynév a ma is élő KERESZTES család emlékét őrzi.

KERESZTESekhavasapusztája KÉRÉSztÉSÉkhavasapusztájá [256] (ti.). – Oldalas tisztás a fenti erdő közepén.

KERESZTESeknyíre KÉRÉSztÉSÉknyíre [304] (e.). – 1843: *KERESZTESek nyíre*. – Nyírfaedő a pávai szélén.

*Keringőrejövő. – 1767: Halom mezejébe *A keringőre jövőbe*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Kertalja Kertajja [524] (sz.). – 1604: *Kertt alatt*. 1767: Halom Mezején a *Kertt alatt*. – A falu melletti földek a Halommezejében [543]. Az *alj* felszínnev jelentése: 1. hegyoldal alsó része; 2. hegyoldal vagy más helyrajzi tényező alatt, tövében, közvetlen mellette fekvő földterület. Az *alj* felszínnevvvel alakult helynevek nagy részében az *alj* utótag helyén a történeti helynévadatokban régebben inkább az *alatt* névutó szerepel, mert hol kérdésre felelő locativusi esetben jegyezték le őket. (Vö. ÁRVAY 1943b.)

*Kertrejövő. – 1649: *Kerttre jeoveoben*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*Kertszeg. – 1721: Patra hegye mezejében *Kertszezen*. 1747: Csere mezejében a *Kert szegb(en)*. – A falu északi szélén beszögellő területet jelölhették e névvel.

*Kétútközött. – 1667: *Kett ut között*. 1787: Középső mezőben Halomon alol a *két ut között*. – A PÁL Miklós [506] és Gödrös út [523] közötti terület megjelölése volt.

Kétkútoldala Kjétkutgúdala [310] (e.). – A Nagynyír [308] és Égetthegye [311] közötti terület. nevét az oldalban található két forrástól kapta.

Kétútvalásköze Kjétútvalásköze [119] (e., ti.). – A ma Útválasz [116] nevű területet régen Alsó- és Felsőútvalasz névvel jelölték (1770: *alsó Felső ut válasz*.) Ez az elnevezés csak összetételében maradt fenn, az Alsó- és Felsőútvalaszpusztája helynevekben. A két tisztás közötti területet jelöli a fenti helynév.

Kicsimező Kicsimező [473] (k.). – A Patra-hegye [472] és Kisharaly [47] közé beszögellő kis lapályos terület. A *mező* szót a zabolai nyelvjárásban csak a síksági szántóföldek vagy kaszálók jelölésére használják.

Kicsimezőcske Kicsimezőcske [94] (k.). – A fenti terület Kisharaly [47] felőli része.

Kicsinyír [312] (e.). – 1857: Szálanként nyírfát kaptak a *Kis nyírboól*. – Égetthegyétől [319] a falu széléig húzódó, nyírfákkal borított hely neve. Ma legelő.

Kicsi-pusztá [322] (ti.). – A Fűrészpusztája [321] alsó része. Ugyancsak e névvel jelölik a Jakabhavasapusztája [194] nyugati részét [195].

Kígyólyuk Kígyólyuk [265] (e.). – A Lakóca [258] Kövesorr (Kovásznai határ) felőli része.

*Kisdombalatt. – 1767: Halom mezőben *A kis Domb alatt*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Kisél Küsjél [406] (e.). – A Nagyéllal [402] szemben fekvő oldal.

Kiselerőse Küsjelerősse [408] (út). – A fenti erdő nyugati részén hirtelen kiugró oldalon áthaladó útszakasz.

Kisél-pataka Küsjél-pataka [407] (p.). – A Gyepű-pataka [535] egyik mellékága.

Kiséltoja Küsjéltoja [414] (tő). – Vizenyős hely a fenti erdőben.

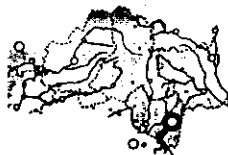
Kisharaly Küsharaj [47] (e., sz.). – 1610: *Kisharalban*. 1644: *Kis haraly*. 1684: *Küs Haraly* nevű hely in vicinitate ab una közönséges falu erdeje. 1687: *Küs Haraly*. 1687: Patra hegye mezejében *Kis Harally*. 1721–1852: Csere mezőben *Kis Haraly*. – A Barátok [45] és Csere-domb [49] között húzódó völgyben fekvő erdő és a völgy bejáratí részénél elterülő szántóföldek. Ez utóbbi térképszáma [474]. A fenti terület fekvése kicsiben olyan, mint a vele szomszédos Haraly községé. Valószínűleg analógia útján keletkezett a helynév.

Kisharaly-kútja Küsharaj-kuttya [48] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

*Kishavasalatt. – 1812: Csere mezőben *Küs Havas alatt*. – A Csipkessel [605] érintkező földék neve volt.

*Kiskaszaútja. – 1848: *Kis Kasza utja*. – A Kaszaútja [318] egyik részének neve volt.

Kisnyíl Kűnyil [560] (r.). – 1624: Az Zabolay reten az *kis nilaba*. 1627: *Kiös Nijl* vicinimumaba. 1629: *Kis Nilban*. 1787: melynek vicinusa Észak felől

a *Kis Nyil.* – A Rétnék [573] Nagynyíl [561] melletti része.

*Kisösvényátalkelő. – 1604: A *kis osvény altal kelloben.* – A Felszögből a Hegyemegé vezető ösvény megjelölése lehetett.

*Kispatakója. – 1699: *Kis patak toja.* – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Kistér-kútja Küstjér-kuttya [373] (e., f.). – A Székvölgye [74] mellett lapályos csereerdő és a benne található forrás.

Kisvontató Küsvontató [397] (e., út). – A Nagyvontató [396] szomszédságban keletről nyugatra emelkedő oldalas erdő és a rajta keresztül vezető erdőlőt. A helynév a *vontami* igeből alakult. A vontatás a fa elszállításának egyik módja, mikor a völgyből, mélyebben fekvő helyről a faluba vezető út csak a tetőn keresztül érhető el, vagy nagyobb meredek oldalas részen halad át az út, az egész rakományt (terét) egyszerre nem bírják el az igavonóállatok, éppen ezért két vagy három ízben húzzák ki a tetőre, ahol a vontatás eredményeképpen összegyűl a megfelelő mennyiség.

*KOBON-árka. – 1787: Középső Mezőben a *KOBON árka.* – A helynév valószínűleg családnévből alakult.

Komandóház Komondóház [198]. – A Jakabhavaspusztája [196] keleti része. A határórség idején e helyen őrház volt, melyet komandónak neveztek. A ház alapját kísérőm megmutatta. Ugyancsak e névvel jelölik Lakóca [258] egyik részét [477]. E helynevekkel azonos a délebbre fekvő, a Kovászna területéből kiszakadt *Kommandó* község neve is.

KÓNYA bíró-tajga [509] (sz.). – A DÁNkasára [508] vasút melletti része. Egykori tulajdonosáról kapta a nevét, aki századunk elején községi bíró volt.

KOPACerőse KOPACerűőse [13] (út). – A KOPACi út [8] hirtelen kiugró oldalon átvezető része.

KOPACifővény KOPACifüvény [110] (ti.). – A Kápolna [113] és Útválasz [116] közötti tisztás és enyhén oldalas erdő. A helynév előtagja családnévből alakult.

KOPACinyáros [82] (e.). – Nyárfaerdő az Erősoldal [44] mellett.

KOPACinyárosspusztája KOPACinyárosspusztája [83] (ti.). – Tisztás a fenti erdőben.

KOPACi út KOPACi ut [8] (út). – Erdei út, mely a fenti helyre vezet, majd bekapcsolódik a Határ útba [112].

Kóróbérc Kóróbjérc [274] (e.). – 1787: A *Karabértz* vicinusi napnyugatra Groff MIKES Sigmond ur Ő Nagysága Zernye nevű Havassa. – A Zernyétől [221] keletre fekvő erdő.

Kóróbérc-kútja Kóróbjérc-kuttya [278] (f.). – A fenti erdő tisztásán található forrás.

Kóróbércnyaka Kóróbjércnyaka [275] (e.). – Keskeny hát a fenti erdő északi részében.

Kóróbércoldala Kóróbjércűdala [453] (e.). – A fenti erdő oldalas része.

Kóróbércpusztája Kóróbjércpusztája [276] (ti.). – A fenti erdő közepén hosszú, széles tisztás.

Kóróbércputnája Kóróbjércputnája [277] (e.). – A fenti erdő Putna (Gelence) felőli része.

KOVÁCSka-kútja KOVÁCSka-kuttya [75] (f.). – Forrás az Odor [55] nevű erdőben. Az előtag családnévből, kicsinyítő képzővel alakult.

KOVÁCS Miklós-kinjja KOVÁCS Miklós kjénnya [413] (e.). – A Kisél [406] egy része. A helynév az egykori KOVÁCS Miklós emléket őrzi, aki erdőlés közben e helyen halt meg. A helynév utótagja nyelvjárási ejtést tükröztet.

KOVÁCS-pataka, KOVÁCS-pataka [338] (e., p.). – A FelsőMIKESútja [331] és Bófútja [354] között fekvő erdő és a rajta keresztül folyó patak, mely a Gyepű-pataka [353] egyik baloldali ága. A helynév előtagja a ma is élő KOVÁCS család nevéből alakult.

Kőbánya Kűbánya [41]. – A Farkaslyuk [40] egy része. A kőitermelés még folyamatban van.

Kőgrádics Kűőgrádics [309] (út, e.). – Kisebb erdőrészt a pávai szélen. A területen átvezető úton a terméskövek lépcsőszerűen helyezkednek el. A helynév *grádics* utótagjának "lépcső" a jelentése.

*Kőhidárkárakamend. – 1787: A Csere Mezőben a *Kőhid Árkára menőben.* – A helynevet ma nem ismerik, nem használják.

Kőistállónál Kőestállónál [604] (sz.). – A Hosszak [470] egy része. A közelmúltban MIKES családnak e helyen kőből épült istállója volt. A romok még megvannak. A helynév *estáló* utótagja *istálló* köznevünk nyelvjárási ejtése.

*Kökénybokornál. – 1642: Alsó és Középmezőben *Kökeni bokornal.* 1643: az Középső mezeoban *Keokeni bokornal.* – A ma Kökényszer [499] néven ismert határrész egyik része volt. Nevét a *kökényről* kapta.

*Kökényláb. – 1698: Az Középső mezőben az *kökény Labon.* – A fenti terület szomszédságában levő földek neve volt.

Kökényszer Kökjénszér [499] (sz.). – 1721: A középső M.b(en) A Falun alol a *Kökény Szerben.* – A Petőfalvi [606] és Gödrös út [523] között a Körtebokortól [500] a vasútig terjedő határ.

*Kőláb. – 1721: A Patra hegye Mezejiben a *Kőlaban.* – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Köleskert [307] (e.). – A Pojinka [305] melletti lapályos hely. A helynév az egykori erdőirtás után bekerített, *kölest* termő hely emlékét őrzi. Ma e területet teljesen erdő borítja.

Köpüs-kút Kűpüs-kut [108] (f.). – Forrás az

Erősoldalon [44]. A *küpi* előtag *köpi* szavunk nyelv-járási ejtése. Kívájt fatörzssel bélelt forrás lehetett.

Körtebokor [500] (sz.). – 1721: A Patra hegje Mezeiben A *Körte bokornál*. 1767: A Tseré Mben A' *Körte bokornál*. – A Városiút [485], Petőfalvi út [606] és vasút által közrefogott szántóföldek. Egykor e helyen körtefa-csoport lehetett.

*Körtefabokorlábja. – 1800: Patra Hegye Mezejében a *Körte Bokor* lábba. – A fenti terület mellett fekvő földek neve volt.

KÖSöcske [53] (e.). – Oldalas erdő a Csere-dombtól [49] keletre. A helynév valószínűleg család-névből, kicsinyítő képzővel alakult.

KÖSöcske-völgye KÖSöcske-vüögye [54] (v.). – Az Odor-kútja [57] vizét az Orbai-patakba [610] vezető kis völgy.

Köszikla út Kűszikla ut [201] (út). – A Jakabhavasa [190] és Jákó [177] érintkezésénél Zernyére [221] vezető útnak egyik szakasza. A szikla-soldalban robbantás segítségével vágták az utat, hogy a fűrészgár kazánját rendeltetési helyére szállíthassák.

Köszöktető Kűszöktetuő [181] (út). – Nagyon köves út a Rakodó-pusztá [179] mellett.

Köves-kút Köves-kut [153] (f.). – A Farlóoldal [152] és Nagyvölgy [152] közötti, természetkövel tarkított erdőrésszel és a benne fakadó forrás.

Középsőharapégés Középsőharapiegés [180] (e.). – A Jákó [177] Szénégető [170] felé eső oldalának közepe. A helynév *harapégés* utótagja az egykori erdőtüz emlékét őrzi. Régen a kitermelt erdőrésszel megtisztítását a tűz segítségével végezték. A fák ágaiából, kérgéből keletkezett törmelék – *romlást* – egy vagy több helyen meggyújtották, a tűz pedig gyakran az ép erdőben is elterjedt, elharapódzott. Nem volt ez engedélyezett eljárás, de bekövetkezett majdnem minden egyes kitermelés után. Több ilyen tisztogatási célt szolgáló, az ép erdőre is áterjedő tűz oltásánál magam is jelen voltam.

(Középsőhatár Középsőhatár [542]. – A hármastetősi alapján a szántók egyik csoportja. L. több helynévnel. **B.H.**)

Középsőkijárás Középsűőkijárás [442] (út). – A Baszka [250] völgyéből KERESZTESKHAVASÁBA [254] vezető út neve Alsó- [444] és Felsőkijárás [443] között.

Középsőmező Középsűőmező [542] (sz.). – 1642: *Közepmezőben*. 1643: *Közepso mezeoben*. 1698: *A közepso mezőben*. 1787: *Közepso mezőben*. – A Csere-mezeje [541] és Halommezeje [543] közötti határrész. A helynév a hármashatár-rendszer emlékét őrzi (középsőhatár)

Közhegynyaka Köszhegynyaka [14] (e.). – A KOPACERŐSÉTŐL [13] DEMESKÉIG [16] húzódó enyhén oldalas erdő. A helynév valószínűleg a közösen birtokolt erdő emlékét őrzi.

Közhegynyaka-pataka Köszhegynyaka-pataka [15] (p.). – Az Orbai-patakig [610] húzódó mély völgy. Vízét időszakai forrásoktól kapja.

*Köz-mocsár. – 1618: Halom mezeiben a *Keoz motsarban*. – Zabolán a fenti helynév nem maradt fenn, de a vele szomszédos Páva falu (ma Zabolához tartozik) Zabolával érintkező határrészét most is e névvel jelölik. Valószínűleg régen a mocsár átnyúlt a zabolai területre is, két községhatár találkozási pontján feküdt, s ezért kapta a *köz* előtagot.

Köz-patak Kösz-patak [527] (p.). – 1618: az halom mezeiben az *Keoz patak*nak. 1688: Az ország uttya mellett az *Közpatak*. – A Pávai-patak, mely bizonyos területen határ Zabolá és Páva között.

Közpatak-hídja Közpatak-higgya [528]. – 1604: *Az keoz patak hidgiaval*. – A falu és vasút között a Halom útján [616] átvezető fahíd és a szomszédos terület.

Közpatak mellett Köszpatak mellett [590] (sz.). – 1798: *Köz Patak mellett*. – A Halommezeje [543] falu melletti része.

*Közpatakrajövő. – 1630: Halom mezeib(en) az *Köz pataka jövöben*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom meghatározni.

*Köz út. – 1745: A Zabolai és Haralyi erdőket a Haralyi nyakig a *köz ut* választja meg. – L. Határ út.

*Kút alatt. – 1604: *Kut alatt*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

*Kútnál. – 1798: Csere mezőben a *Kutnál*. – Az egykori kút emlékét őrzi a helynév.

*Kútonfelül. – 1685: Középső mb(en) az Kuto(n) fellyel. – A helynevet ma nem használják.

KülsőBALÁZStója KüsőBALÁZStója [603] (e.). – A FelsőBALÁZStójától [77] északra eső terület.

KülsőBALÁZStó-kútja KüsőBALÁZStó-kuttya [602] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

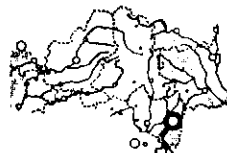
KülsőBALÁZStópusztája KüsőBALÁZStópusztájá [127] (ti.). – A fenti erdőben vizenyős, sással benőtt tisztás.

Külsőjákó-tója Küsőjákó-tója [182] (tó). – A Belsőjákó-tójától [183] délre fekvő tisztás közepén állandó vízfű nagyobb tó.

Külsőkarjasvölgy Küsőkarjasvüögy [384] (e.). – A Karjasvölgy [382] északi része.

Külsőlökösár Küsőlökösár [175] (e.). – A Belsőlökösártól [174] keletre fekszik. L. ott.

Külsőmeredek Küsőmeredek [313] (e.). – A pávai szélen hirtelen kiugró tető.

Külső-pusztá Külső-pusztá [283] (ti.). – Az Alsó-pusztá [282] folytatása.

*Külsősárpusztája. – 1815: a' *külső sár pusztája*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Külsőszállás Külsőszálás [203] (ti.). – A Jakabhavaspusztájának [194] északi fele. A csorda éjjeli nyugalalmát biztosító karántól kapta nevét.

Külsővályús-kút Kűsöválus-kut [196] (f.). – A Jakabhavaspusztája [194] közepén fakadó, vályúval ellátott forrás.

*Kvártélyház. – 1825: A *Quarty Ház* körül levő kerteknek Tizedek szerint nevei. – A határőréség céljait szolgáló épület volt. A helyére már nem emlékeznek.

Lakóca [258] (e.). – 1716: Zabolai erdőn Dobroszláb és *Lakocza* nevű Havasok. – A KERESZTESekhavasától [254] keletre fekvő erdő.

Lakócafarka Lakócafarka [270] (e.). – Keskeny gerinc MÁTÉ Pál [279] és GÁL-pataka [458] között.

Lakóca-kútja Lakóca-kuttya [271] (f.). – A fenti erdő legmagasabb részén fakadó forrás.

Lakócaponkja [263] (csúcs). – A fenti erdőben 1777 méter magas csúcs.

Lakócapusztája Lakócapusztája [269] (ti.). – Nagyobb tisztás a GÁLVápájától [266] északra.

Lakócateteje Lakócatetűdje. – A Lakócaponkja másik neve. L. ott.

Lakóca-tója Lakóca-tűója [448] (tó). – Kisebb tó a fenti erdőben.

Lapjas [401] (e.). – Az Útválasz [116] és Zabolafeje [402] között lapályos erdőrés.

Laposbükk Laposbikk [367] (e.). – Lankás rész a pávai szélén.

Laposbükk-kútja Laposbik-kuttya [368] (f.). – Időszaki forrás az erdő szélén az út mellett.

LÁSZLÓmagyarósa LÁSZLÓmagyarússa [135] (e.). – A Nyugvó [133] és Szászkeresztje [150] között fekszik. A helynév előtagja a LÁSZLÓ családnévből alakult, az utótag pedig a hely régi állapotát örökítette meg.

LÁSZLÓmagyarósa-kútja LÁSZLÓmagyarússa-kuttya [136] (f.). – Nagyobb forrás a fenti erdőben.

*Leánybüкке 1688: *Leanybikke*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Leveleshegy Leveleshégy [101] (e.). – 1877: *Leveleshegy*. – A Csipkéstől [605] keletre fekszik.

Leveleshegypusztája Leveleshégypusztája [102] (ti.). – Tisztás a fenti erdőben.

Liget Lüget [518] (sz.). – 1639: az *lügeten*. 1681: Középső határban a *Lügeten*. 1717: az *Liget*. 1844: a *Lügeten*. – A Középsőhatár [542] legmagasabb fekvő része. Ma szántók borítják, de nevének

tanúsága szerint egykor erdő nőtt rajta. A *liget* szót köznévi értelemben ma nem használják.

Ligetalja Lügetajja [522] (sz.). – 1721: Közep mezőben *Lüget alatt*. – A fenti terület lankásabb része, Ligetfarka Lügetfarka [520] (sz.). – A Hosszúláb [517] felé nyhén ereszkedő dombhát.

*Ligetiútrakirugó. – 1815: A Tó között a *Lügeti utra kirugó*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

*Ligetoldal. – 1734: Az Csere Mezőben Az *Lüget oldalban*. – A helynevet ma nem használják.

Liget-tető Lüget-tetűő [519] (sz.). – 1542: Az *luget teton*. – A fenti terület fennsíkszerű része.

Liget l. Liget

*Lökötő. 1752: – Közep mezőben *Lökötön*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

Luci [2] (e.). – A Veresgödörtől [1] nyugatra fekvő kis terület. Nevét a vörösfenyőtől (tájnyelven *luc*) kapta. Mivel a temető e terület egyik szélén fekszik, *Lucinak* nevezik a temetőt is az ilyenféle mondásokban: *Kivitték a Luciba*. *Nemsokára a Luciba kerülünk*.

MADARak-kútja MADARak-kuttya [438] (f.). – A Zernye [221] egyik forrásának neve. A helynév előtagjában valószínűleg a ma is használt MADÁR ragadványnevű többes számú alakja szerepel.

*Magas-hegy. – 1851: *Magashegy*. – A helynevet ma nem ismerik.

Magasorr Magasarr [380] (e.). – A Kaboladélő [376] kiugró része Székvölgye [374] és Fővénypusztája [138] között.

Malom-út Malom-ut (út). – A Töltött út másik neve.

MÁTÉ Pál MÁTÍJÉ Pál [279] (e.). – 1903: *MÁTÉ Pál*. – A Zernye [221] és KERESZTESekhavasa [254] között völgyekkel szabdalt erdő. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrzi.

MÁTÉ Pál-farka MÁTÍJÉ Pál-farka [280] (e.). – A GÁL-patakáig [458] húzóódó keskeny gerinc.

MÁTÉ Pál-kútja MÁTÍJÉ Pál-kuttya [454] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

MÁTÉ Pál-pataka MÁTÍJÉ Pál-pataka [286] (p.). – A GÁL-pataka [458] mellékága.

*MÁTÉvonása. – 1630: Zabolai reten FAR-KAS nyila mely *MATE vonasanak* hivatattatik. – A ma Nagy- [560] és Kisnyállal [561] jelölt kaszálók régi neve lehetett. A helynév *vonás* utótagja a régi földosztás emlékét őrzi.

Medvetér Medvetjér [130] (e.). – A megye-erdeje [372] és Nyugvó [133] között fekvő erdő. A helynév a régi hajtóvadászatok emlékét őrzi.

Medvetéralja Medvetjérajja [131] (e.). – A fenti erdő alacsonyabb fekvésű déli része.

Medvetér-kútja Medvetjér-kuttya [79] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Medvetérteteje Medvetjérteteje [132] (e.). – A fenti erdő gerince.

Megyeerdeje Mégyeerdeje. – Másik neve Kallikusegyházerdeje. L. ott.

Megyei út Megye-ut [485] (út). – A Zabolán áthaladó, Kézdivásárhely felé vezető műút. L. még Városi út.

Mély-patak, Mjéj-patak [192] (v., p.). – 1755: *Mély patak* nevű hely. – A Csorgó-árka [199] folytatása a pávai Kandia nevű erdő felé. A helynév szokatlanul mély völgyben folyó patakat jelöl. A tetőről alig lehet látni a völgy alját.

Mély-tó Mjéj-tó [553] (tó). – A MIHÁLC [544] nevű helyen fekszik. A hagyomány szerint a tengerrel összeköttetésben van. Olyan mély, hogy nincs is fenéke, Ezért Feneketlen-tónak is nevezik. Régen a mélységére kíváncsiak szénahordáskor 12 db. vonókötelet összekötöttek (1 db. hossza kb. 10-12 méter), az egyik végére követ helyeztek, de az alját nem érték el. Beszélik azt is, hogy egy „nagy úr” hatlovas hintóval át akart hajtani rajta, és belepusztult mindenestől. A tó területe állandóan kisebbedik, s az így keletkezett ingoványos, süppedékes terület sok szerencsétlenség okozója.

Mélytő-árka Mjéjtő-árka [554] (á.). – 1815: Petőfalva megett a *Mjéjtő árkán*. 1845: *Mélytő árkánál*. – A fenti tó szelétől a Töltőt útig [571] húzódó árok.

Meredek Meredék [329] (e.). – A Kaszaútjától [318] északra kúpszerű hirtelen kiemelkedés.

Meredek-pusztja Meredék-pusztja [314] (ti.). – A fenti csúcs tetején kis tisztás.

METNER-pusztja MÉTNÉR-pusztja L. Fűrészpusztája.

*MIHÁCerdeje. – 1720: *MIHATZ Erdeji*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni.

MIHÁLC MIHÁZ [544] (r.). – 18. sz. *MIHÁLTZ* nevezetű helyen. – A Réti úttól [572] jobbra az Imecsfalvi határig terjedő kaszálók neve a petőfalvi legelőtől MIHÁLC útjáig [545]. A helynév a Zaboláról elszármazott MIHÁLCZ család emlékét őrzi.

*MIHÁLCfüve. – 1721: Zabolai Réten a *MIHÁLTZ fűvibe*. – A ma MIHÁLCZ néven ismert terület megjelölése volt.

MIHÁLC útja MIHÁLC uttya [545] (út). – Dűlőút a Tized [547] és MIHÁLC [544] között.

*MIHÁLCszere. – 1720: Középső mezőben *MIHÁLTZ szere*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Mihályka Mihájka [98] (e.). – Kisebb erdőrészt a haralyi szélen. A helynév család- vagy személynévből alakult.

Mihályka-útja Mihályka-uttya [73] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Mihálykapusztája Mihájkapusztájg [74] (ti.). – Tisztás az élen. Egyik része Zabolához, a másik meg Haralyhoz tartozik.

MIKESné MIKÉSné [105] (e.). – A Szilvaskert [80] és Aratás [36] között fekvő erdő.

MIKESné-kútja MIKÉSné-kuttya [106] (f.). – Forrás a fenti erdőben. Ugyancsak e névvel jelölik a Zernye [221] egyik forrását is [225].

MIKESnépusztája MIKÉSnépusztájg [107] (ti.). – Kis tisztás a fenti erdőben.

MIKESútja-pataka MIKESuttya-pataka [332] (p.). – A Gyepű-pataka [353] egyik baloldali mellékága. Alsó- és FelsőMIKESútja [330-331] között folyik.

*MIKŐszegeletje. – 1844: *MIKŐ szegeletje*. – Valószínűleg a ma Öntözött [580] néven ismert területnek a Feketeügy [611] melletti része volt. Ez a terület a MIKES családé volt. A MIKŐ családtól juthatott hozzájuk, melyhez rokoni kapcsolatok fűzték. A helynév a MIKŐ család emlékét őrzi.

Mogyorós. Mogyorúós [392] (e.). – A Csatornás [386], Isztri [143] és Kosárpusztája [391] közötti oldalas rész. Nevét a mogyoróbokortól kapta, mely nagyon kedveli ezt a területet.

*Mőjziszégele. – 1815: A Mosó Rév előtt az u.n. Mojzi szegeletje. – A fenti területnek Feketeügy kanyarjába eső részét jelölték e névvel. A helynév a Mőzes személynév nyelvjárási Mőjzi alakját őrzi.

*Morgó. – 1681: Csere Mezejben a *Morgoban*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni. A *morgó* köznévből a zabolai nyelvjárásban nagyon gyökeres szántóföldet is jelöl, az eke sajátságos zöreje miatt.

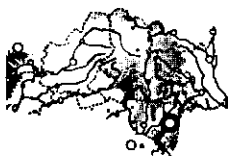
Mosórév Mosóré [564] (r.). – 1634: az Zabolai szena retben a *moso rethben* vicinusa ab uno az feketeügy. 1674: *Mosóré*. 1705: *Mosóré*. 1734: *Mosórév*. 1815: A Zabolai Réten a *Mosó Rév*. – A Szörce felé vezető úttól jobbra a Feketeügy [611] mellett fekszik. A helynév *ré* utótagja a *rév* szavunk alakváltozata.

*Mosórévelőtt. – 1787: Zabolai Réten a *Moso rét előtt* melynek is vicinusa Észak felől a Kis nyíl. 1815: a *Moso Rév előtt* az u.n. Mojzi szegeletje. – A történeti adatok tanúsága szerint a fenti területnek Feketeügy felőli részét jelölték e névvel.

Murdán [287] (e.). – 1796: *Murdán* az havas mellynek határa nap nyugatrol szomszedságavan velő Lakotza havas. – A Lakócatetejétől [263] kelet felé eső, magas hegycsúcsoktól körülzárt, alacsonyabban fekvő oldalas erdőrészt.

Murdánfarka Murdánfarka [293] (e.). – A fenti erdő Gör [466] felé húzódó keskeny háta.

Murdán-kútja Murdán-kuttya [461] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Murdánnyaka [290] (e.). – A Lakócahoz [258] kapcsolódó szélesebb gerinc.

Murdán-pataka [467] (p.). – A Zabola-vize [294] egyik baloldali mellékága.

Murdánponkja [291] (e.). – A fenti erdő közepén kisebb csúcs neve.

Murdánpusztája Murdánpusztája [292] (ti.). – Oldalas tisztás a fenti erdő déli felében.

Nagyél Nagyél [404] (e.). – A Kiséltől [406] északra fekvő hosszabb gerinc és hozzá tartozó kétfelőlí oldal.

Nagyél-kútja Nagyél-kuttya [417] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Nagyéltoldal Nagyéltóvala [416] (e.). – A fenti terület gerincétől jobbra és balra leereszkedő oldalsó rész.

Nagyél-pataka Nagyél-pataka [400] (p.). – A Gyepű-pataka [353] egyik ága.

Nagyélpusztája Nagyélpusztája [405] (ti.). – Kis kör alakú tisztás a fenti erdő közepén.

Nagyélteteje Nagyélteteje [415] (e.). – A fenti erdő fennsíkterület része.

Nagy-forrás Naty-forrás [187] (f., e.). – A Jákó [177] északi része és az itt található forrás. Nevét a szokatlanul bővíző forrástól kapta, melyből azonnal kisebb patak lesz. Ugyancsak e névvel jelölik a Hanc [344] egyik forrását [345] is.

NAGY Jánosné [21] (e.). – A Búzakölesoldal [20] és Farkafenyő [23] közé beékelődő erdőterület. Nevét a tagosítás előtt tulajdonosától kapta. 1943-ban a MIKES családé.

NAGY Jánosné-kútja NAGY Jánosné-kuttya [22] (f.). – Kiseb forrás a fenti erdőben.

Nagykanyar Natykanyar [484] (sz.). – A közelmúltban iparvasút vezetett a zernyei fűrésztelepről a vasútállomásra. Az iparvasút egyik kanyarját jelölték e névvel. A vasút megszűnése után a környező szántóföldek helye lett.

*Nagykaszaútja. – 1848: *Nagykaszaurya*. – A Kaszaútja [318] egyik részének megjelölése volt.

Nagykő Natykő [90] (e.). – A Fel-sőGEREVölgyétől [85] keletre fekvő erdő BAKARA-pataka [428] jobboldalán. Nevét a patak melletti kb. 10 méter magas egyedülálló sziklatömbtől kapta. Ugyancsak e névvel jelölik a BOC [531] egyik részén fekvő szántóföldeket is [532] a pávai szélen. A határ-rögzítés községek között földhalmok hányásával és nagy kövek elhelyezésével történt. Vezetőm szerint a fenti határrészbe hat ökrrel húzták a követ. Ezeket a nagy sziklatömböket a szerző még látta.

*Nagykőoldala. – 1806: *Nagykőoldala*. – A fenti erdő oldalsó részének megjelölése volt.

Nagykő útja Nagyűttya [620] (út). – 1850: *Nagyűttya útja*. – A fenti területre vezető dűlőút. Ritkábban használt helynév.

*Nagykőútjamellett. – 1810: Halom Mzében a *Nagyűttya útja mellett*. – A fenti dűlőút melletti szántóföldek megjelölése volt.

*Nagyűttya. – 1617: *Nagyűttya mal*. – Helyrajzilag nem tudom elhelyezni. A helynév *mal* utótagja a finnugor eredetű *mell* szavunk magas hangrendű alakváltozata (BÁRCZI 1941). A *mal* térszinformanév alakváltozatai: *mal mály mány mán má* (PAIS 1916. 167. kk.) és *már* (ÁRVAY 1943b).

Nagyűttya [561] (r.). – 1627: *Nagyűttya*. 1642: *Nagyűttya*. az Fekete úgire meneoben. 1643: az *nagyűttya*. A Kisűttya [560] és KALÓC [566] közötti kaszálók. – A helynév *űttya* utótagja a közösen birtokolt területből kisorsolt részt jelöl. Az erdő eladása vagy az évi járandóság kiutalása (1943-ban is) nyilakban történik.

Nagyűttya [308] (e.). – 1857: szálanként nyír-fát kaptak a *Nagyűttya* nyírűt. – A Köleskert [307] mellett fekvő nyírűtfaerdő.

Nagy-patak Naty-patak [614] (p.). – A Gyepű- és BAKARA-pataka egyesülése után a falun átfolyó pataknak egyik megnevezése. Másik neve Patak.

*Nagy-patak melletti. – 1852: Középső Mezőben *Nagy Patak melletti*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom meghatározni, mert a patak kb. 4 kilométeres távon szeli át a határt.

Nagyűttya Nattűt [32] (e.). – A Sűgő-kút [31] és Hidegkút-völgye [34] közötti meredek oldal.

*NAGYűttya. 1824: *NAGYűttya*. – A helynév előtagja valószínűleg a ma is élő NAGY család nevéből alakult.

Nagyűttya Nagyűttya [395] (e.). – A Mogyorós [392] és Isztri [143] között keletről nyugatra emelkedő oldal. Nevét az erdőlt úttól kapta, mely hirtelen emelkedőn vezet át. L. még Kicsűttya.

Nagyűttyaútja Nagyűttyaútja [396] (csúcs). – A fenti erdő legmagasabban fekvő része.

Nagyűttya Nagyűttya [154] (v.). – A Csóka-háztól [140] nyugatra húzódó széles és mély völgy.

Nagyűttya-kútja Nagyűttya-kuttya [155] (f.). – A fenti völgy kezdeti részén fakadó nagy forrás neve.

Nagyűttyaoldala Nagyűttyaoldala [157] (e.). – A fenti völgy mellett fekvő erdő oldalsó része.

Nagyűttya-pataka Nagyűttya-pataka [156] (p.). – 1853: egyenesen át a *Nagyűttya Patakába*. – A fenti völgyben lefutó patak, mely a BAKARA-pataka MIKES gróf a gazdasági cselédek részére négy házat építtetett, s a szomszédságában levő földeket erről nevezték el. Ma a házak közül csak kettő van meg, de a környező területet, most már nagyobb kiterjedésben, továbbra is Négyház helynévvel jelölik.

Négyűttya Nécűt [487] (k.). – A Kisharaly [474] mellett párholdnyi téglafalalakú sík terület.

Négyszegücsere Néccégücsere [50] (e.). – A Csere-domb [49] széle.

Négyszegü-kút Néccégü-kút [218] (e., f.). – A Rozsdás [211] déli részén erdő és a benne található forrás. Nevét a forrás alakjától kapta, melynek négy oldala fenyőfával ki volt rakva. A közelmúltban a forrás még eredeti alakját őrizte, gyűjtésem alkalmával csak az elkorhadt fák maradványát találtam. A szabályos kút-gödört az eső elmosta, a legelésző állatok betapodták.

Nyelvesfej [96] (e.). – A Kisharaly [47] keleti részét jelölik e névvel.

Nyereg Nyerég [158] (e.). – A BAKARA [145] és Földhíd [161] között bemélyedő, szélesebb hát neve.

Nyereg-kútja Nyerég-kútja [159] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Neszter Nészter [490] (sz.). – 1722: Közep mezőben *Neszter* nevű helybe. 1750: *Nester*. 1784: *Neszter* összeirt mocsaras terület. – A Petőfalvi út [606] és Borkútdombja [488] közötti szántóföldek. A történeti adat tanúsága szerint a 17. század végén a fenti terület nagy része még mocsaras volt.

*Neszterrejtő. – 1763: A Csere Mezőben A *Neszterre jövőbe*. – A fenti terület keleti részével érintkező földek megnevezése lehetett, mert a nyugati része a Középsőhatárhoz [542] tartozik.

Nesztertője Nésztertője [492] (sz.). – 1696: Az Patra hegy mezeibe az *neszter tavába*. 1721: A Patra hegye Mezeiben A *Neszter Tavában*. 1810: *Neszter tője*. – A vasútállomás melletti szántóföldek neve. Tagosításkor még megvolt a tó, kb. félholdnyi területre terjedt. Az egykori tónak a helyét még lankásabb rész sem mutatja, mert a tagosítás utáni tulajdonos teljesen eltüntette a gödröket. Hogy a fenti tónak vagy mocsaras helynek régen sokkal nagyobb volt a kiterjedése, igazolja a szomszédos határész Darvas (I. ott) helyneve is.

Neszter út Nészter út [491] (út). – 1800: *Neszterut*. – A fenti területre vezető út megjelölése volt, mely a tagosítás után eltűnt. Ma a vasút mellett haladó dűlőutat jelölik e névvel.

Neszterútjárójövő Nészterútjárójövő. – 1750: a középső határban *nester útjára jövőbe(en)*. – A terület egy része GYÖRGY László-tagja [498] néven is szerepelt.

*Neszterútjagén. – 1763: A Csere Mezőben A *Neszter utya végén*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Nyíres Nyirés [621] (e.). – 1832: A falu *Nyíres* erdejéből. – A falu déli részét határoló oldalas rész általános megnevezése.

*Nyíres-kert. – 1684: *Nyíres kert*. – Valószínűleg a fenti területen bekerített helyet jelölt.

Nyíreslapály Nyírslapály [65] (e.). – A Kecskerágó [58] és Élesorr [67] közötti, többnyire nyírfákkal borított lapályos terület.

Nyugvó Nyugvó [133] (c.). – A Székvölgye [374] és Lászlómogyorósa [135] közötti fennsíkszerű erdős terület. A helynév eredete azzal magyarázható, hogy a meredek oldalon való felkapaszkodás kifárasztotta az embereket és állatokat, s e helyen pihentek meg. A *nyugvó* tájszónak 'pihenő' jelentése van.

Nyugvópusztája Nyugvópusztája [134] (ti.). – Hosszan elnyúló tisztás a fenti erdőben.

Nyulaktója Nyulaktója [471] (sz., k.). – A Hosszaktól [470] Patrahegyéig [472] terjedő lankás és dombos oldal. A kisebb talajmélyedésekben csak eső után áll meg a víz. A fenti terület nyúl vadászatra nagyon alkalmas lehetett. Valószínűleg tréfás helynévadás esete áll fenn. Ugyancsak e névvel jelölik a Csere-domb [49] egy részét is [51], mely a fenti területtel érintkezik.

Nyúlnyalás [46] (ti.). – Kis lankás tisztás a Barátoktól [45] északra.

Nyúlnyalás-kútja Nyulnyalás-kútja [579] (f.). – Időszaki forrás a fenti tisztás szélén.

Odor [55] (c.). 1847: *Odor*. – A Csere-dombtól [49] keletre fekvő, Kecskerágóig [58] húzódó meredek oldal.

Odor-kútja Odor-kútja [57] (f.). – Forrás előbbi déli oldalában.

Odorpusztája Odorpusztája [56] (ti.). – 1847: *Odor pusztája* körüli cseres tilalmas erdő. – Tisztás a fenti erdő északi felében.

Odor-tető Odor-tető [622] (e.). – 1896: *Odortető*. – A fenti erdő legmagasabban fekvő része a haralyi szélen.

Orbai-patak (p.). – 1853: Szilváskertnél bejövő vögyig az *Orbai Patakig*. – A Hegyemei-patak másik neve.

Öntözőárok [587] (á.). – A fenti területen a vizet elosztó árkokat jelölik e névvel.

Öntözött [580] (r.). – A Rétnék egyik része, mely 1943-ban öntözőberendezéssel van ellátva.

*Ösvény. – 1714: az Zabolai *ösvénybe*. 1717: Zabola és Páva közöt az *ösvénybe*. – Zaboláról Pávára az erdőn átvezető ösvény neve volt. Helynévi értelemben ma nem használják.

PAIS-ér PAISZ-ér. – 1866: *PAISér*. – A Górral [466] szemben fekvő, Moldovához tartozó oldal neve. A helynév előtagja a PAIS család nevéből, utótagja a 'kis patak' jelentésű *ér* szóból alakult.

PÁL Máté PÁL Máté [333] (e.). – A MIKES-kútjától délkeletre fekvő lankás erdő rész. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrzi.

PÁL Máté útja PÁL Máté útja [334] (út). – A fenti erdőn áthaladó taligaút.

PÁL Miklós [505] (sz.). – 1845: *PÁL Miklós*. – A Gödrös út [523] és Patak [614] közötti szántóföldek

a falutól a vasútig. Egykori tulajdonosának emlékét őrzi a helynév.

*PÁL Miklós-malma. – 1609: a Falu felől az mostani PÁLL Miklós János és Mihály malmának a gattya az határa. 1714: halo mezejében PÁL Miklós Malmánál. 1767: malom volt-e rajta (PÁL Miklós-szegeletében) nem tudom de malom árok hej most es látszik rajta (HADNAGY János 84 éves lovaskatona vallomása). 1798, 1815, 1835: PÁL Miklós malma. – A történeti adatok tanúsága szerint a malom már a 17. század végén eltűnt, a helynév még sokáig fennmaradt, majd elhomályosult.

*PÁL Miklós-malmán alól. – 1734: Középső mezőben Az PÁL Miklós malmán alól. – A helynevet ma nem használják.

PÁL Miklós-szegelete PÁL Miklós-szegelete [574] (k.). – 1767: PÁLL Miklós szegeletinek hivatott és hivatattik. – A fenti terület beszögélő része a Patak kanyarjába a Saláta nevű hely szomszédságában.

PÁL Miklós útja PÁL Miklós utya [506] (út). – Dűlőtű a fenti területen.

*PÁL Miklós-vonása. – 1845: Nagy Nyilban a PÁLL Miklós vonása szomszédságában. – A Nagynyíl [561] egyik részének megjelölése volt.

*Pálosdomja. – 1751: Az Halom Mezejében A Pálos Dobján. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Patak (p.). – 1682: az patak két fele. 1685: az falu között lemenő patak. – A Nagy-patak másik neve.

*Patakszere. – 1604: feoldok az pata zerinel. 1718: Halom Mezőben az halom előtt a Patak szerben. – A HADNAGY Károly-tagja [422] néven ismert terület Patak melletti része volt.

Patrahegye Patrahégye [472] (k.). – 1592: Patra hege. 1610: Patra hege. 1623: Patra hegie. 1649: az Patra hegie. 1721: Patrè hegie. 1787: A Tserè Mezejébe a Patra Heginel. – A Gelencei úttól [476] jobbra az erdő szélén Kisharalyig [474] húzódó dombos rész. E területen ma kaszálók vannak, a tagosítás előtt szántóföldek voltak. A helynév tanúsága szerint régen erdővel borított terület volt. A helynév előtagja valószínűleg családnévből alakult. A népi magyarázat szerint régen Patröhegye volt, mert a falu bejáratát védő őrséget (patrót) ide állították fel.

Patrahegyedombja Patrahégyedombja [589] (k.). – A fenti terület legmagasabban fekvő része. A helynév domb utótagja 'tető, ponk' értelemben is használatos.

Patrahegyefarka Patrahégyefarka [623] (k.). – 1715: Para hegye mezejében Patra hegye farkánál. – Dombnyúlvány a fenti területen.

*Patrahegyemezeje. – 1592: az Patra hegie mezejében. 1623: Patro hegie mezejében. 1649: Patra hegie mezejében. 1721: A Patrè hegie Mezeib(en). 1722:

az patra hegye mezejében. – A Cseremezeje [541] régi neve volt.

*Patrahegyeoldala. – 1815: A Patra hegye oldala. – A fenti terület oldalas részének megnevezése volt.

*Patrahegyevégénél. – 1721: A Para hegye végénél. – A helynevet ma nem használják.

Pávai-domb [526] (sz.). – 1618: az Pavay Dombon. 1711, 1734, 1815, 1854: Halom mezőben Pávai Dombon. – A Köz-pataktól [527] balra fekvő alacsonyabb domb, mely érintkezik a pávai határral. A helynév előtagja a szomszédos Páva község nevéből alakult.

Pávailakóca [264] (e.). – A Lakóca [258] déli része, mely pávai tulajdonosoké volt.

Pávaiszél Pávaiszjéj [582] (e., sz.). – A zabolai határnak az a része, mely a pávaival érintkezik.

*Pávaitanorokvégén. – 1604: Az Pavay Tanorok vegén. – A község déli kijáratánál levő területet jelölték e névvel.

Pázsint [477] (sz.). – 1648: Pásint. 1787. Középső Mezőben A Pásintban a kertre menyen lábál. – A Gelencei úttól [476] balra a Kereszt-árkái [478] terjedő szántóföldek. A történeti adat tanúsága szerint a helynév régen kiterjedt a mai község északi szélére is, egészen a Patakiig.

Pázsintramenő. – 1837: Pázsintramenő. – A fenti területtel érintkező földeket jelölték e névvel.

*Pázsintszél. – 1708: Középső határban a Pázsint szélyin, a tanorok kert folyása mellett. – A község északi részén a kerítésen kívüli terület megjelölése volt.

Pérászka Pérászka [6] (e.). – A Szálasoldaltól [4] északra fekvő erdő neve.

Pérászkalaposza Pérászkalaposza [10] (e.). – A fenti erdő északi részén lapályos terület.

Pérászkaponkja [9] (e.). – A fenti erdő teteje.

Pérászkapusztája Pérászkapusztájá [7] (ti.). – Kör alakú tisztás a fenti erdő közepén.

Pérászkateteje. – Másik neve Pérászkaponkja. Pereserdő Përëserdű [244] (e.). – A Zernye [221] és Kóróberce [274] között húzódó erdősáv neve. A 19. század végi erdőper emlékét őrzi a helynév.

Peseltető Pësëltetű [403] (t.). – Az első hegyvonulat tetején kis tisztás. A kapaszkodón túljutva, az erdőléskor az állatokat itt pihentették meg.

Petőfalvamege Petőfalvamége [555] (r.). – A Rétnek [573] a petőfalvi határral érintkező része.

Petőfalvi-domb [608] (sz.). – 1664: Patra hegie nevű mezeoben petőfalvi Dombon. 1734, 1767, 1810: Csere mezőben Petőfalvi Dombon. – A Neszterrel [490] érintkező magasabban fekvő szántóföldek a petőfalvi határ mellett.

Petőfalviórháznál [598] (sz.). – A Petőfalvi út [606] és a vasút keresztződésénél, az órház melletti szántóföldek neve.

Petőfalvi út [606] (út). – 1749: a Középső mezőben *Petőfalvi utnál*. – A Zaboláról Petőfalvára vezető földút.

*Petőfalvi utat általkelő. – 1721: az *petőfalvi ut által kelőben*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Pityókáskert Pityókáskert [599] (sz.). – 1835: A *Pityókás kerteket* felmérve. – A Csapkés [605] egy része. Közös birtokolt terület volt, 1835-ben osztották fel a lovas és gyalogos katonák közt. A helynév *pityóka* elötagja a *burgonya* szavunk nyelvjárási neve.

Pojánka [206] (e.). – 1787: Pojánka n Havas melynek is vicinusai Észak felől Zabola falva Rozsdás n Havas, Délről SIDO Jozsef Pávai Gyalog katona Ölves n havasa. Napnyugatról Jakab Havasa. – A Rozsdástól [211] délre fekvő kúp alakú csúcs és oldalas rész.

Pojánkafarka Pojánkafarka [207], (e.). – A fenti erdő déli nyúlványa.

Pojánka-kútja Pojánka-kutya [210] (f.). – Nagyobb forrás a fenti erdő keleti felében.

Pojánkanyaka [208] (e.). – A Jakabhavaspusztájával [194] érintkező keskeny hát.

Pojánka-pataka [433] (p.). – A Rozsdás-pataka [220] mellékága.

Pojánkarész Pojánkarész [205] (e.). – A Jakabhavasa [190] Pojánkával érintkező oldalának neve.

Pojánkateteje [209] (csúcs). – A legmagasabban fekvő része a fenti erdőnek.

Pojinka Pojinka [305] (e.). – A KERESZTESeknyíre [304] mellett fekvő kisebb csúcs. A helynév a román *poiana* szóból származó, a *pojan* tájszó kicsinyítőképzős alakja (ÁRVAY 1943b).

Pojinkapusztája Pojinkapusztája [306] (ti.). – Kisebb tisztás a fenti részen.

Porondeszténája Porondeszténája [93] (ti.). – A Kőbánya [41] alatt kis tisztás. A helynév *eszténa* utótagja a román *stâna*, 'juhok fejt és alvó helye meg a juhászok szállása' szóból származik.

Putnalakóca [450] (e.). – A Lakóca [258] Putna (gelencei határrész) felőli része.

Putnalakóca-pataka [451] (p.). – A fenti erdőben eredő patak

RÁDULYputna RÉDUJputna [452] (e.). – A Putnának (Gelence) Zabolához tartozó része. A helynév előtagja családnévből alakult.

Rakodó Rakodó [585] (sz.). – A Városiút és Petőfalvi út mellett fekvő földek a falu szomszédságában. Csepléskor szerőként használták.

Rakodó-pusztia [179] (ti.). – A Jákó [177] tisztása. Erdőléskor a fát erre a helyre vontatták ki a völgyből, majd a megfelelő mennyiség összegyűjtése után taligára rakták.

Rakottyás [436] (e.). – A Zernye [221] rakottyafával borított részének neve.

Régi-híd Rjégi-híd [557] (r.). – 1757: Az Zabolai réten az *régi hídnál*. – A Galambszékkel [556] szomszédos kaszálók neve. Nevét a Borvíz-árkán átvezető egykori hídtól kapta.

Régi városi út Rjégi városi út [480] (sz.). – 1720: Haraly felőli mezőben a *Régi városi útnál*: A Cseré mezejben A *régi Város utnal*. – A Borkút [48], Gelencei út [476] és a haralyi határ közötti szántóföldek. Régen a megegy út ezen a területen haladt át, és csak a Borkútnál kapcsolódott bele a mai Városi útbá [485].

*Régivárosiútmellett. – 1787: A Tsré Mezejébe a *régi városi ut mellet*. – A fenti területen az utat övező földek neve volt.

RÉMÁNDÉLLŐ RjÉMÁNDjÉLŐ [511] (sz.). – A Déllő [510] nyugati része. Az előtag a területet egykor birtokló RÉMÁN család emlékét őrzi.

Rét Rjét [573] (r.). – 1624: Zabolay *reten*. – 1686: *Rétén*. 1712: Zabolai *Rétén*. – A Feketeügy [611] és Petőfalva nyugati határa közötti kaszálók.

Rétfark Rjétfark [563] (r.). – 1805: *Rétfark*. – A fenti terület Szőrcse felőli nyúlványa.

RÉTI Pál RjÉTI Pál [356] (e.). – A Kerekbükktől [362] északra fekvő erdő. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrzi. Ma a községben RÉTI család nincsen.

RÉTI Pál-farka RjÉTI Pál-farka [360] (e.). – A fenti erdő Gyepű [347] felőli kisebb nyúlványa.

RÉTI Pál-homloka RjÉTI Pál-homloka [359] (e.). – A fenti erdő északi részén nagyon meredek kőves oldal.

RÉTI Pál-kútja RjÉTI Pál-kutya [358] (f.). – Forrás a fenti erdő tisztásában.

RÉTI Pál-pusztája RjÉTI Pál-pusztája [357] (ti.). – Lankás tisztás a fenti erdő északi felében.

RÉTI Pál-teteje RjÉTI Pál-teteje [420] (e.). – Legmagasabban fekvő része a fenti területnek.

Réti út Rjéti út [572] (út). – A Petőfalvi út folytatása a Réten keresztül a Feketeügyig.

*Rétremenő. – 1805: Középső Mezőben Réthre Menőben. – A Középsőhatár Réttel érintkező részének neve volt.

*Rétszél. – 1721: A Középső Mezőben az *Rét szelyben*. – A Rét keleti részének megjelölése volt, mely érintkezik a szántóföldekkel.

RONKORONDIbevágása [237] (e.). – A Zernye [221] egyik része. A Murdán [287] nevű erdőben kitemelt fát drótkötélpályán szállították a zernyei fűrésztelepre. A pálya készítésekor egy kisebb gerincet át kellett vágni. Ezt a területet jelölik a fenti névvel, mely a munkálatokat vezető mérnök családnévből alakult.

Rossz-kút Rosz-kut [429] (f.). – A Jakabhavasa [190] északi részében eredő forrás neve. Vize a többi forrásokéhoz viszonyítva élvezhetetlen.

Rosszkút-árka Roszkut-árka [430] (v.). – A fenti forrás vizét levezető kis völgy neve. A kisebb völgyek megjelölésére gyakran használják az *árok* köznevet.

Rozsdás [211] (e.). – 1787: *Rozsdás* n havas. – A Jakabhavasától [190] északra fekvő erdő Zernye és Ölves között.

Rozsdásfarka Rozsdásfarka [219] (e.). – A fenti erdő Rozsdás és Deferrenciás-pataka közé beékelődő hosszan elnyúló gerince.

Rozsdás-pataka [220] (p.). – A fenti területen eredő és a Baszkába ömlő nagyobb patak. Másik neve Rozsdás-vize. L. ott.

Rozsdáspusztája Rozsdáspusztájá [212] (ti.). – Nagyobb tisztás a fenti erdő nyugati szélén, mely tulajdonképpen Jakabhavaspusztájának [194] folytatása.

Rozsdás-tető Rozsdás-tetű [213] (e.). – A fenti terület legmagasabban fekvő, fennsíkszerű része.

Rozsdás-vize (p.). – A Rozsdás-pataka másik neve.

Róit-kút Rűöt-kut [390] (c., f.). – A Csatornás [386] és Karjasvölgy [382] közötti oldalas erdő és a benne található forrás. Nevét a forrástól kapta, melynek négy oldala fenyőtával volt kirkva, összeróva.

Rőláb [548] (r.). – 1721: Zabolai réten *Rő láb* nevű helyen. – A Réti úttól a Tizedig [547] húzódó kaszálók neve.

Rupaharapégése Rupaharapégése [418] (e.). – A Csatornás [386] egyik része. A helynév előtagja *Rupa* cigány emléket őrizi, aki kovácszenet égetvén erdőtüzet okozott.

Saláta [504] (sz., k.). – A Gödrös út [523] és Patak közötti terület a falu szomszédságában. A helynév az egykori tulajdonos ragadványnevéből alakult.

SÁNDOR Pál-kertje SÁNDOR Pál-kertye [525] (k.). – 1810: *SÁNDOR Pál kertye*, melynek vic Napkeletről az ország utya más felől a falu helye. 1815: Halom mezejébe *SÁNDOR Pál kertynél*. – A Páva és Zabola közötti kaszálók a Köz-patak [527] mellett. A helynév egykori tulajdonosának emlékét őrizi.

*SIKÓvonása. – 1798: FARKAS Nyilban *SIKÓvonásban*; Kis Nyilban a *SIKÓ vonásban*. – A Kisnyíl [560] egy részének neve volt. Az előtag családnévből alakult.

SNÁJDER-tag SNAJDÉR-tag [530] (sz.). – A Köz-pataktól [527] a vasútig terjedő szántóföldek a Halom út és Patak között. A helynév előtagja egykori tulajdonosának ragadványnevéből alakult, aki szabómester volt.

Sodronyállomás [236] (e.). – A Zernye [221] egyik része. E területen volt a drótkötélpálya állomása.

Sodrony útja Sodrony uttya [253] (e.). – Zernyének az a része, melyen a drótkötélpálya áthaladt. Sós-kút Sűös-kut [288] (f.). – A Murdán [287] egyik sót tartalmazó forrásának neve.

Sós-kút-árka Sűös-kut-árka [460] (v.). – A fenti forrás vizét levezető kisebb völgy neve.

Sósösvény Sűösösvény [245] (e., ut). – A KERESZTESEkhavasából [254] Zernyére [221] vezető út és a körülötte fekvő erdő neve. Régen a zabolaiak csoportokba verődve Moldovából csempészték a konyhasót saját szükségletük fedezésére. A múlt század második felében vezetőm édesapja is részt vett az utolsó vállalkozások egyikében. Ezeknek a vállalkozásoknak emlékét őrizi a fenti helynév.

Sóstejke Sűöstejke [348] (e.). – A Gypf [347] nyugati részén, vízenyős hely. E területen két sós forrás található. A helynév utótagjának jelentését nem tudtam tisztázni, de az valószínűleg vízenyős, zsombékos helyre vonatkozik, illetőleg régebben ilyen helyet jelölhettek vele. A *tejke* szó *tejkés* származékát is hallottam ilyen jelentésben használni.

Sovadás [39] (v.). – Az Égeresszáda [601] és Farkaslyuk [40] közötti száraz völgy. Nevét omlásos oldalától kapta. Ugyancsak e névvel jelölik a KERESZTESEkhavasa [254] egyik részét is [445].

Sűgő-kút Sugó-kut [31] (e., f.). – 1847: *Sűgő-kut*. – A Szoroskó [30] mellett elterülő erdő és a benne található forrás neve.

Sűgőkút-völgye Sűgőkút-vűgyöge [33] (p., v.). – A fenti forrás vizét levezető völgy és patak neve, mely az Orbai-patak egyik ága.

*Szabadokhelye. – 1845: Halom mezőben *Szabadok helyin*. – A gyalogos és lovas katonák közösen birtokolt területének neve volt.

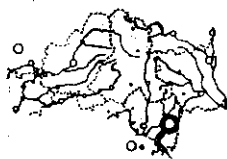
Szálás Szálás [577] (e.). – 1849: *Szálás*. – A Veresgödöről [1] Farkaslyukig [40] terjedő erdő. A *szálás* tájszó a zabolai népnyelvben fiatal erdő, pl. jó szálás erdő jelentésben is használatos. Ezt a jelentést tükrözi a fenti helynév is.

Szálásoldal Szálásgödöl [4] (e.). – A fenti erdő oldalas része a község szomszédságában.

Száraz-árok [163] (e., v.). – Az Isztiri [143] és Kápolna [113] között fekvő erdő és a rajta áthaladó völgy neve, melyben mindig van víz. A völgyet tápláló forrás valószínűleg újabb keletű.

Szárazvölgy Szárazvűgy [186] (v.). – A gelencei szélén húzódó völgy. Nevét onnan kapta, hogy a völgyben folyó patak nyáron gyakran kiszárad.

SZÁSZkeresztje SZÁSZkereszttye [150] (e.). – 1853: *SZÁSZ keresztje* – A Nagyvölgy [154] és LÁSZLÓmogyorósa [135] között fekvő erdő. A

helynév előtagja a ma is élő SZÁSZ család emlékét őrzi. E területen régen fakereszt állhatott, melyet SZÁSZ nevű pástyor készített. A pástyorok ma is szívesen töltik idejüket hasonló foglalatokodással.

SZÁSZkeresztje-kútja SZÁSZkérésztje-kuttya [12] (f.). – 1853: SZÁSZkeresztje kutyára. – Forrás a fenti erdőben.

*SZÁSZnészzegetje. – 1852: Halom mezejében SZÁSZné szzegetje. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Szék völgye Sziékvölgye [374] (v., e.). – A Kaboladéli [376] nyugatról határoló völgy és a körülötte elterülő erdő. A völgy oldalának egyik szakasza palaszerű képződmény. A rétegek közül állandóan szivárog a víz. Valószínűleg a fenti terület nagy része régen vízenyős volt. erre enged következtetni a helynév 'vízenyős hely' jelentésű szék előtagja is.

Szék völgye-kútja Sziékvölgye-kuttya [375] (f.). – Forrás a fenti erdő északi felében.

Székkapu Sziékkapu [109] (ti.). – Fákkaal szegélyezett kis tisztás a Szárazvölgyet [186] BAKARAPATAKÁTÓL [428] elzáró keskeny hát közepén. Ugyancsak e névvel jelölik a Lakóca [258] hasonló fekvésű részét is [262]. A két szemben fekvő völgyet elválasztó nyeregszerű hátat jelölik e névvel, mert a levegő mozgása állandóan érezhető.

*Szénahordóút. – 1620: az Zsena hordo uto(n). – A Gödrös út [523] régi neve. Ezen az úton hordták a szénát a Rétről.

*Szénahordóútonbelől. – 1620: Zsena hordo uto(n) beleol az keozep mezeoben. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom meghatározni.

*Szénahordóútonforduló. – 1642: Koeseo mezeobe Szena hordo uttra forduloban. – A helynevet ma nem ismerik.

Szénégető Szjénjégető [170] (e.). – A Tisztabükk [164] és Jákó [177] között völgyekkel határolt erdő neve. Egykor csak ennek az erdőnek a tisztásán engedélyezték a kovacsészénégetést.

Szénégető-kútja Szjénjégető-kuttya [423] (f.). – Forrás a fenti erdőben.

Szénégetőnyaka Szjénjégetőnyaka [173] (e.). – A Tisztabükkpusztájával [168] érintkező enyhén oldalas rész.

Szénégetőpusztája Szjénjégetőpusztája [172] (ti.). – Kisebb tisztás a fenti erdőben.

*Szentegyházerdeje. – 1643: Szenttegi haz erdeje. – A Barátok [45] megjelölése volt. Ez a terület a tagosításig a katolikus, illetőleg a református egyház tulajdona volt.

*Szentegyházerdejemellett. – 1787: A Tscrc Mezejében a Szent egyház Erdeje mellett. – A fenti területtel érintkező földeket jelölhették e névvel.

szentgyörgyi-ház, szénygyörgyi-ház [229] (e.). – A Zernye [221] egyik részének neve, hol a közelmúltban ház állott. A helynév előtagja családnévből alakult.

Szentgyörgyi-patak Szénygyörgyi-patak [230] (p.). – A fenti erdőben eredő kisebb patak neve.

Szent János Szentyános [493] (sz.). – 1722: Patra hegye Mezejében az Szent János nevű helyben. – A petőfalvi határral érintkező szántóföldek neve. Kölcsönzött helynév.

*Szent János útja. – 1682: Közepso mezőb(en) Szent János utja. – A fenti területre vezetődülő út neve volt.

Szilas-kútja Szilos-kuttya [341] (f.). – Forrás a fenti erdő tisztásán.

Szilaspusztája Szilospusztája [340] (ti.). – Kisebb tisztás a fenti erdőben.

*Szilasszeg. – 1851: Szilosszeg cserés tilalmas erdő. – A fenti terület egyik részét jelölhették e névvel.

Szilfatőkeoldal Szilfatőkegyődal [162] (e.). – A Csókaház [140] és Isziri [143] közötti oldal neve. Vezetőm szerint régen szilfa is volt e területen. Nevét egy hatalmas szilfa maradványától (tőke) kapta.

Szilos [339] (e.). – 1851: Szilos. – A Hanctól [344] nyugatra elterülő fenyőerdő. Az 1851-ből fennmaradt, e terület egy részére vonatkozó történeti adat (l. Szilasszeg) csereerdőt említ. A cserefa (tölgyfa) és szilfa együtt gyakran előfordul. Valószínűleg e területet egykor szilfaerdő borította. Zabola területén ma szilfát nagyon ritkán lehet találni, de a helynevek tanúsága szerint egykor egész erdőrészek uralkodó fája volt.

Szilváskert [80] (e.). – 1745: Orbai Székben Zabola felül való Szilváskert nevű cserés darab erdő. – A Hintófa [70] mellett fekvő oldalas erdő. Egykor bekerített hely lehetett. Az erdő fái között egy pár szilvafa is előfordul.

Szivárványrét Szivárványrét [595] (k.). – A Lucitól [2] északra nagyobb, enyhén oldalas tisztás. A helynév mesterséges elnevezés által keletkezett, de már átment a köztudatba.

Szoroskő Szoroskő [30] (e.). – A Dullóros [28] és Sűgő-kút [31] közt meredek oldal. Nevét a rajta áthaladó taligaút két oldalát szegélyező hatalmas terméskőtől kapta, mely az út természetes szélesedését megakadályozza.

SZŐKEerdeje SZŰŐKÉerdeje [284] (e.). – 1787: A SŐKÉ Erdeje. – A MÁTÉ Pál farkának [280] egy része, mely a SZŐKE család közös tulajdona volt.

Tamásfalvi út Tamásfalvi ut. – A Halom út [616] másik neve.

TAMÁSFüze TAMÁSFüze [540] (sz.) – 1720: a Halom mezőben a TAMÁSFüze nevű helyben. – A tamásfalvi szelven levő szántóföldek neve. Az előtag családnévből alakult. Kölcsönzött helynév.

Tanórkapunál. – 1609: Cseremezeiben a *Tanorok kapunál*. 1760: Tamás falva felé kijáro *Tanórokkapu*. 1835: A Középső határban nyíló *Tanorok kaput*. – A helynév előtagja a 'falukerítés' jelentésű kihalt *tanorok* köznévet s annak emlékét őrzi, hogy Zabolát is kerítés övezte, mely a határt védte az őrizetlen állatoktól. A határra nyíló utak végénél kapuk voltak, melyeket reggel kinyitottak, este pedig elzártak a kirendelt őriök. Ilyen falukapuk ma is vannak Erdélyben és Moldvában is. (Vö. SZABÓ T. 1940, 92–93.) Összeírás szerint ezt a feladatot 19 tized felváltva végezte. – A község Gelence és Kézdivásárhely felőli kijáratánál levő földek meghatározására ma is használják az öregebbek a *tanórkapunál* megjelölést.

Tanorokkapun alól. – 1760: Cseremezeiben *Tanorok kapun alól*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

Tanorokkert. – 1608: *Tanorok kert*. 1708: Középső hb(an) a Pásint szélyin a *tanorok kert* folyása mellett. – A Középsőhatárban [542] közvetlen az egykori falukerítés mellett fekvő földeket jelölték e névvel.

Tanorokrajövő. – 1643: az patra hegye mezeob(en) *tanorokra joveoben*. – A Tanorokkerttel érintkező lábak neve volt.

*Tanorokramenő. – 1642: *Tanorokra menőben* Patra hegye mezeyeb(en). – Valószínűleg a fentebbi területre vonatkozó helynév.

*Tanorokszeg. – 1721: Patra Hegye Mezőben Tanorokszegben. – A falukerítés egyik beszögelésénél levő területet jelölhették e névvel.

Tanorokvég Tanorokvíg [501] (sz.) – 1630: *tanorok végin*. 1703: az középső mezőben az *Tanorok végin*. – A Városi út és Petőfalvi út közötti szántóföldek közvetlen a falu szomszédságában. Zabolá helyneveiben a *tanorok* kihalt köznévn csak a *Tanórkapunál* és a fenti helynévben maradt fenn.

Tatárhalom. – A Halom másik neve.

Tavak Tüök [584]. – A falu keleti felében a kenderáztatás céljánt szolgáló kisebb tavak megjelölése.

Tekeredő Tekeredő [128] (e.). – A Medvetér [130] melletti erdő. L. Alsótekeredő.

Tekerő-patak Tekerő-patak [176] (p.). – A Külsőlókosárban [175] eredő, sokat kanyargó patak neve. Ugyan-csak e névvel jelölik a Zernye [221] egyik patakát [232].

Tisztbükk Tisztbükk [164] (e.). – 1634: *Tiszta bik*. – Az Útválasz [116] és Jákó [177] közötti, bükkal és fenyővel borított erdő.

*Tisztbükkalja. – 1634: az Zabolai Erdon mellyet hínak *Tiszta bik allinak*. – A helynevet ma nem használják.

Tisztbükkkerőse Tisztbükkkerőse [410] (e., út). – A fenti terület nagyon meredek része és rajta áthaladó útszakasz.

Tisztbükk-kútja Tisztbükk-kutya [169] (f.). – Forrás a fenti erdő tisztásának közepén.

Tisztbükknyaka Tisztbükknyaka [166] (e.). – Enyhén oldalas rész a fenti erdő nyugati részén.

Tisztbükkoldala Tisztbükkoldala [165] (e.). – A fenti erdő Útválaszfarka [117] felőli része.

Tisztbükk-pataka Tisztbükk-pataka [178] (p.). – Kisebb patak a fenti erdőben.

Tisztbükkpusztája Tisztbükkpusztája [168] (ti.). – 1853: *Tisztbükk pusztája*. – Nagyobb tisztás a fenti erdő közepén.

Tisztbükktejeje Tisztbükktejeje [167] (e.). – A fenti erdő legmagasabban fekvő, fennsíkszerű része.

Tized [547] (r.). – 1630: az Farkasnyilván tized. 1673: az *Tized* n helyben. – A Röláb [548] mellett fekvő kaszálók neve. A helynév az egykori tízes rendszer emlékét őrzi.

Tizedszél Tizedszél [588] (r.). – A fenti terület Imecsfalva felőli részét jelölik e névvel.

*Tóárámenő. – 1760: Zabolai réten Petőfalva megett *Tóárára menő* helyben. – Valószínűleg a Mélytő-árka [554] melletti kaszálókat jelölték e névvel.

Tököz Tüököz [515] (sz.). – 1632: az középső mezőben a *Tö közön*. 1641: az *tö között*. 1815: *Tököz*. – A Liget [518] és Balatonszeg [514] közötti szántóföldek a petőfalvi határ mellett. E területet egykor tavak vehették közre.

Tököz-árka [521] (á.). – Műárok a fenti területen, melyet a tagosításkor ástak e határrész vízmentesítésére.

*Töközfeje. – 1844: A *Tököz fején*. – A fentebbi terület kezdeti részének megnevezése lehetett.

*Töközremenő. – 1787: Középső Mezőben *Töközre menő* Lábban. 1852: Üke mellett *Töközre menőben*. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni.

*Töközszeg. – 1771, 1779: Középső mezőben a *Tököz szegen*. – A helynevet ma nem használják.

Tolvajokpusztája Tolvajokpusztáj [248] (ti.). – A Zernye [221] egyik tisztásának neve. A helynév egykori rablás, tolvajlás emlékét őrzi.

Tolvajok útja Tolvajok utya [437] (út). – A fenti tisztáson áthaladó kisebb út neve.

Töltött út Tüőtött út [571] (út). – A Szöröse felé vezető útnak egyik szakasza. Az öntözőárok ásásakor a kiemelt földdel az úttestet felemelték.

TURI [233] (e.). – A Zernyének [221] az a része, mely a gelencei TURI helyet érintkezik. Kölcsönzött helynév, mely a TURI család emlékét őrzi.

*TURIKöve. – 1787: Halom Mezejében a *TURI kovinél* a Tamásfalvi Határ szélyinél. 1798: *THURI köve*. 1806: *THURY köve*. – A helynevet ma nem ismerik.

TURI-pataka [234] (p.). – A Zernye egyik patakának neve, mely a fentebbi erdőben ered.

Újharapégés Újharapiégés [160] (e.). – A Nyereg [158] mellett fekvő erdő. A helynév közelmúlti erdőtűz emlékét őrzi.

Útválasz Utválasz [116] (e.). – 1787, 1853: *Utválasz*. – A Lapjas [401], Szénégető [170] és Tisztabükk [164] közötti erdő. A fenti területen a Határ út [112] folytatása két irányban ágazik el. Ettől kapta nevét az erdő.

Útválaszszelős pusztája Utválaszszelős pusztája [118] (ti.). – Nagyobb tisztás a fenti terület északi felében.

Útválaszfarka Utválaszfarka [117] (e.). – A fenti területnek két völgy közé beékelődő gerince a gelencei szélén.

Útválaszfelsőpusztája Utválaszfelsőpusztája [120] (ti.). – Kis kör alakú tisztás a fenti erdő keleti felében.

Útválaszkútja Utválaszkuttya [121] (f.). – Nagyobb forrás a fenti területen.

*Üke. – 1851: Középső mezőben *Ükében*. 1852: *Üke* mellett Töközre menőben. – A helynevet ma nem ismerik.

Vályus-kút Válus-kút [122] (f.). – Az Útválasz [116] vályúval ellátott forrásának neve.

Varjú-hegy Varju-hégy [103] (e.). – A Kaján [63] mellett fekvő kisebb csúcs.

Varjúhegy-kútja Varjuhégy-kuttya [104] (f.). – A fenti területen fakadó forrás.

Városi út Városi út [485] (út). – 1812: csere mezőben a *Városiutnal*. – A községen Kézdivásárhely felé áthaladó megyei út.

Városiútmellett. – 1703: *Patra hegye* mező(ben) az *Városiút mellett*. – A fenti út melletti szántóföldek megjelölése volt. Helynévi értelemben ma nem használják, csak a közelebbi meghatározás céljából. Pl. a Borkútban, a városi út mellett.

Vasútonalól Vasutonálól [592] (sz.). – A vasúttól nyugatra eső szántóföldek.

Vasútonfelül Vasutonfejjel [593] (sz.). – A vasúttól keletre eső terület megjelölése.

Vasút-hídja Vasut-higgya [600] – A Patakon [614] átvezető vashíd a Halommezejében [543].

Vasútmellett Vasutmellett [591] (sz.). – A vasúttól keletre és északra eső terület.

Veresgödör Verésgödör [1] (v.). – 1835: A *Veres gödör martján*. – Az Ércbükk [5] aljában kezdődő és a Patakba [614] torkolló völgy neve. Nevét

a sárgás, vöröses színű agyagtól kapta. A helynév *gödör* utótagja 'völgy, árok' jelentésben is használatos.

Vigyázóponk [99] (csúcs). – A Kecskerágó [58] melletti hirtelen kiugró tető.

*Vizen. – 1767: Halom Mezeib(en) A *Vizen* n helyben. – Helyrajzilag pontosabban nem tudom elhelyezni. Ma nem ismerik, nem használják helynévi értelemben.

Vizeslánczó [426] (út). – A Jákón [177] átvezető útnak nagyon lejtős szakasza. Erdőléskor a fékezésnek egyik módja, hogy a taliga kerekét vagy a szán talpát láncsal kötik át. Az útnak azt a részét, ahol a fenti fékezési módot alkalmazni kell, *lánczósnak* nevezik, a műveletet pedig *lánczósnak*. A helynév azért kapta a *vizes* előtagot, mert az út melletti forrás vize e szakaszon folyik végig.

Zabolafeje [402] (e.). – A Tisztabükkől [164] nyugatra fekvő terület. Az első hegyvonulatnak ez a legmagasabb gerince, mely a községből még látható.

Zabolai-patak. – 1635: *Zabolai patak*. – A Patak másik neve.

Zabolairét. 1624, 1696, 1712, 1770, 1810: *Zabolai rét*. – A Rét másik neve.

Zabola-vize [294] (p.). – A Murdánban [287] eredő nagyobb patak. A zabolai népnyelvben a víz köznévvvel a nagyobb patakokat jelölik.

*ZEJK-kert. – 1798: *ZEJK kert* a Tizedben. – A Tized [547] egyik részét jelölték e névvel. A helynév előtagja a Zaboláról elszármazott ZEJK család nevét őrzi.

Zernye Zërnye [221] (e.). – 1787: *Zernye*. 1806: *Zernye* havas, mellynek vicinussa napkeletről a Zernye vize, nap nyugatról a Fekete Bértz és kinyulik a Lakotza farkáig. – A Jákó [177], Kóróberce [274], Lakóca [258], MÁTÉ Pál [279], 3500 hold erdő. 1943-ban a MIKES család tulajdona.

Zernyei-csorgó Zërnyei-csorgó [222] (f.). – A Zernyepusztáján fakadó, csorgóval ellátott forrás.

Zernyefarka Zërnyefarka [249] (e.). – A fenti erdőnek a Baszka [250] és Rozsdás-pataka [220] közé eső része.

Zernyehátsópusztája Zërnyeháccsópusztája [243] (ti.). – Kisebb tisztás a fenti erdő keleti felében.

Zernyepusztája Zërnyepusztája [241] (ti.). – Nagy kiterjedésű oldalas tisztás, mely a fenti terület déli oldalán a hegy lábától az 1603 méter magas tetőig húzódik.

Zernyeteteje Zërnyeteteje [242] (csúcs). – A fenti erdő 1603 m magas csúcsa.

Zernye-vize Zërnyevize [235] (p.). – 1806: *Zernye vize*. – A fenti területen eredő és Gelence felé folyó nagyobb patak.

**A helynevek számszerinti felsorolása
a belterület térképén**
(A számok a térképvázlat számai)

1. Alszeg, 2. Derék, 3. Felszeg, 4. Hegyemege, 5. Derék út, 6. Felszegi utca, 7. Hegyemegi utca, 8. Kotákvára, 9. Nagyút, 10. Pataktérség, 11. Vasút utca, 12. Tülsó utca, 13. BISZAK Mihálynál, 14. Cigányok, 15. Cigányok-kútja, 17. Gatyaszár utca, 18. Preventorium, 19. Hegyemegipázsint, 20. Kancellária-kert, 21. KERESZTES Mihálynál, 22. Közmező, 23. Közmező utca, 24. Kőkereszt utca, 25. Major utca, 26. Molnárok, 27. Molnárok-kútja, 28. Gödrös utca, 29. Alsó utca, 30. Taleán utca, 31. Halottak utcája, 32. Halottak-hídja, 33. GYÁRFÁS-kert, 34. NAGY Vilma-kertje, 35. GYÁRFÁS-malom, 36. Gépház, 37. DEBRECI-kert, 38. DEBRECI-malom, 39. Halastó, 40. Kicsihalastó, 41. Temető, 42. Református temető, 43. Jövevények temetője, 44. Katolikus temető, 45. Hidegház, 46. Árvaház, 47. Nagy-híd, 48. Borsikás, 49. JAKABFlak, 50. KÁDÁR-malom, 51. KERESZTESek utcája, 52. Kertész-kert, 53. Kicsi utca, 54. Nagy utca, 55. KOVÁCS pénztárnok utcája, 56. Kultúrház, 57. ÓPRÁk utcája, 59. PALTÁNY-kert, 60. PERDI-malom, 61. Pihenő, 62. Pirosesepesz, 63. POZSONYmolnár, 64. POZSONY utcája, 65. Régikastély, 66. Újkastély, 67. Sétatér, 68. Sokadalom-kert, 69. Sokadalomkert utcája, 70. SZABÓ-kert, 71. TRÉFAlalom, 72. VAJDA-lakás, 73. Zöldfa, 74. Porond, 75. Porond utca, 76. Középső utca, 77. GYÖRGYök utcája, 78. Románok utcája, 79. MAKI utca, 80. POZSONYok utcája, 81. BORBÉLYok utcája.

**A helynevek számszerinti felsorolása
a külterület térképén**

1. Veresgödör, 2. Luci, 3. Gyárfásnyíre, 4. Szálásoldal, 5. Ércembükk, 6. Pérászka, 7. Pérászkapusztája, 8. KOPACI út, 9. Pérászkaponkja, 10. Pérászkalapos, 11. BASA-kútja, 12. BASAkútja-völgye, 13. KOPACerőse, 14. Közhegynyaka, 15. Közhegynyakapataka, 16. DEMESKE, 17. DEMESKE-kútja, 18. DEMESKElapálya, 19. DEMESfarka, 20. Búzakölesoldal, 21. NAGY Jánosné, 22. NAGY Jánosné-kútja, 23. Farkafenyő, 24. Alsófarkafenyő, 25. Felsőfarkafenyő, 26. Farkasfenyő-kútja, 27. Főtisz-patak, 28. Dullóros, 29. Dullóros-kútja, 30. Szoroskő, 31. Sűgő-kút, 32. Nagytér, 33. Sűgőkút-völgye, 34. Hidegkút-völgye, 35. Hideg-kút, 36. Aratás, 37. Aratás-kútja, 38. Aratáspusztája, 39. Sovadás, 40. Farkaslyuk, 41. Kőbánya, 42. Égeresnyaka, 43. Égereslaposa, 44. Erősoldal, 45. Barátok, 46. Nyúlnyalás, 47. Kisharaly, 48. Kisharaly-kútja, 49. Csere-domb, 50. Négyszegűcsere, 51. Nyulaktója,

52. Gyümölcsös, 53. KÖSöcske, 54. KÖSöcske-völgye, 55. Odor, 56. Odorpusztája, 57. Odor-kútja, 58. Kecserágó, 59. Kecserágó-kútja, 60. Kecserágópataka, 61. Kecserágóvölgye, 62. Hegyemegikőbánya, 63. Kaján, 64. Kaján-kútja, 65. Nyíreslapály, 66. Haralyosnyaka, 67. Élesorr, 68. Élesorr-pataka, 69. Csapkés-erősoldal, 70. Hintófa, 71. AlsóGEREVölgye, 72. FelsőGEREVölgye, 73. Mihályka-kútja, 74. Mihálykapusztája, 75. KOVÁCS-kútja, 76. Énekesfenyő-kútja, 77. FelsőBALÁZStója, 78. Felsőtekeredő, 79. Medvetér-kútja, 80. Szilvaskert, 81. GEREvölgye, 82. KOPACínyaras, 83. KOPACínyaraspusztája, 84. AlsóGEREVölgye, 85. FelsőGEREVölgye, 86. AlsóGEREVölgyepusztája, 87. FelsőGEREVölgyepusztája, 88. Kecsetér, 89. Kecsetér-pataka, 90. Nagykd, 91. Gerendásbérc, 92. IMRE Péter, 93. Porondsztenája, 94. Kicsimezőcske, 95. Bükk, 96. Nyelvsfej, 97. Homposkút, 98. Mihályka, 99. Vigyázóponk, 100. Holdvilág, 101. Leveleshegy, 102. Leveleshegypusztája, 103. Varjú-hegy, 104. Varjúhegy-kútja, 105. MIKESné, 106. MIKESné-kútja, 107. MIKESnépusztája, 108. Kópuskút, 109. Székapu, 110. KOPACifővény, 111. Énekesfenyő, 112. Határ út, 113. Kápolna, 114. Kápolnapusztája, 115. Kápolna-kútja, 116. Útválasz, 117. Útválaszfarka, 118. Útválaszelsőpusztája, 119. Kétútválaszköze, 120. Útválaszfelsőpusztája, 121. Útválasz-kútja, 122. Vályus-kút, 123. Földbánya, 124. Farkaló, 125. Farkalópusztája, 126. AlsóBALÁZStója, 127. KülsőBALÁZStópusztája, 128. Tekeredő, 129. Alsótekeredő, 130. Medvetér, 131. Medvetéralja, 132. Medvetérteteje, 133. Nyugvó, 134. Nyugvópusztája, 135. LÁSZLÓmogyorósa, 136. LÁSZLÓmogyorósa-kútja, 137. Fővény, 138. Fővénypusztája, 139. Fővénykútja, 140. Csókaház, 141. Csókaházpusztája, 142. Csókaház-kútja, 143. Isztri, 144. Isztri-kútja, 145. BAKARA, 146. BAKARafarka, 147. BAKARAKülsőlaposa, 148. BAKARAbelsőlaposa, 149. Gyújtós-kút, 150. SZÁSZkeresztje, 151. Barlangoldal, 152. Farlóloldal, 153. Köves-kút, 154. Nagyvölgy, 155. Nagyvölgykútja, 156. Nagyvölgy-pataka, 157. Nagyvölgyoldala, 158. Nyereg, 159. Nyereg-kútja, 160. Újharapégés, 161. Földhíd, 162. Szilfatőkeoldal, 163. Száraz-árok, 164. Tisztbükk, 165. Tisztbükkoldala, 166. Tisztbükknyaka, 167. Tisztbükktejeje, 168. Tisztbükkpusztája, 169. Tisztbükk-kútja, 170. Szénégető, 171. BIRÓ Antal útja, 172. Szénégetőpusztája, 173. Szénégetőnyaka, 174. Belsőlókásár, 175. Külsőlókásár, 176. Tekeredő-patak, 177. Jákó, 178. Tisztbükk-pataka, 179. Rakodó-puszt, 180. Középsőharapégés, 181. Kőszökető, 182. Külsőjákó-tója, 183. Belsőjákó-tója, 184. Her-kútja, 185. Bányalapos, 186. Szárazvölgy, 187. Nagyforrás, 188. Deferenciás, 189. Deferenciás-patak, 190. Jakabhavasa, 191. Bükk, 192. Mély-patak, 193.

Csorgó, 194. Jakabhavaspusztája, 195. Kicsi-pusztá, 196. Külsővályus-kút, 197. Belsővályus-kút, 198. Komandóház, 199. Csorgó-árka, 200. BAGOLY útja, 201. Kőszikla út, 202. Bükkfarka, 203. Külsőszállás, 204. Belsőszállás, 205. Pojánkarész, 206. Pojánka, 207. Pojánkafarka, 208. Pojánkanyaka, 209. Pojánkateteje, 210. Pojánka-kútja, 211. Rozsdás, 212. Rozsdáspusztája, 213. Rozsdás-tető, 214. Fővényeslapos, 215. Fővényeslapos-pataka, 216. Deferenciársz, 217. Deferenciás-pataka, 218. Négyszegű-kút, 219. Rozsdásfarka, 220. Rozsdás-pataka, 221. Zernye, 222. Zernyei-csorgó, 223. Csórémart, 224. Csórémartoldal, 225. MIKESné-kútja, 226. Csemetekert, 227. Disznókásár, 228. Disznókásár-pataka, 229. SZENTGYÖRGYI-ház, 230. SZENTGYÖRGYI-patak, 231. DEMETER-patak, 232. Tekerő-patak, 233. TURI, 234. TURI-pataka, 235. Zernye-vize, 236. Sodronyállomás, 237. RONKORONDIbévágása, 238. Fekete-tó, 239. Háromlábú-kút, 240. Csórémartpusztája, 241. Zernyepusztája, 242. Zernyeteje, 243. Zernychátságpusztája, 244. Pereserdő, 245. Sósövény, 246. Baszka útja, 247. Cigány-patak, 248. Tolvajokpusztája, 249. Zernyefarka, 250. Baszka, 251. Kapálás, 252. Cigányok-kútja, 253. Sodrony útja, 254. KERESZTESekhavasasa, 255. BASA-kútja, 256. KERESZTESekhavasapusztája, 257. BASAasztala, 258. Lakóca, 259. Keeske-csorgó, 260. Fináncház, 261. Haralyosnyaka, 262. Szélkapu, 263. Lakócaponkja, 264. Pávailakóca, 265. Kgyógyluk, 266. GÁLVápája, 267. GÁLVápájapusztája, 268. GÁLVápája-kútja, 269. Lakócapusztája, 270. Lakócafarka, 271. Lakóca-kútja, 272. Hármashatár, 273. Hármashatár-kútja, 274. Kóróberce, 275. Kóróbercnyaka, 276. Kóróberc-pusztája, 277. Kóróberc-pusztája, 278. Kóróberce-kútja, 279. MÁTÉ Pál, 280. MÁTÉ Pál-farka, 281. Csúsztató, 282. Alsó-pusztá, 283. Külső-pusztá, 284. SZŐKÉkerdeje, 285. Erőskijáró, 286. MÁTÉ Pál-pataka, 287. Murdán, 288. Sós-kút, 289. Gázkút, 290. Murdánnyaka, 291. Murdánponkja, 292. Murdánpusztája, 283. Murdánfarka, 294. Zabola-vize, 295. Dobroszláv, 296. Dobroszlávpusztája, 297. Görteteje, 298. Göroldala, 299. Górnýaka, 300. Górisikló, 301. Feketehalom, 302. Feketehalompusztája, 303. Földhídsátja, 304. KERESZTESeknyire, 305. Pojinka, 306. Pojinkapusztája, 307. Köleskert, 308. Nagynyír, 309. Kőgrádics, 310. Kétkútoldala, 311. Égetthegeye, 312. Kicsinyír, 313. Külsőmeredek, 314. Meredek-pusztá, 315. CSEKME, 316. CSEKMEI út, 317. CSEKMEIőfövény, 318. Kasza útja, 319. Égetthegeye-pataka, 320. JÁNOS útja, 321. Fűrészpusztája, 322. Kicsi-pusztá, 323. Hátsó-pusztá, 324. Bakszar, 325. Bakszar-pataka, 326. Bakszar-kútja, 327. JÁNOSútja-kútja, 328. Fűrészpusztája-kútja, 329. Meredek, 330.

AlsóMIKESútja, 331. Felső MIKES útja, 332. MIKES-útja-pataka, 333. PÁL Máté, 334. PÁL Máté útja, 335. Alsónádastópusztája, 336. Felsőnádastó, 337. Felsőnádastópusztája, 338. KOVÁCS-pataka, 339. Szilas, 340. Szilaspusztája, 341. Szilas-kútja, 342. Hideg-kút, 343. Csemeteskert, 344. Hanc-kútja, 346. Nagy-forrás, 347. Gyepű, 348. Söstejke, 349. Barlang, 350. Alsócsalános, 351. Felsőcsalános, 352. Gyepűsásosa, 353. Gyepű-patak, 354. Bőfútja, 355. Bőfútjasásosa, 356. RÉTI Pál, 357. RÉTI Pál-pusztája, 358. RÉTI Pál-kútja, 359. RÉTI Pál-homloka, 360. RÉTI Pál-farka, 361. Gyepűteteje, 362. Kerekbükk, 363. Kerekbükkpusztája, 364. Kerekbükk-kútja, 365. Kerekbükkarlója, 366. Kerekbükkhomloka, 367. Laposbükk, 368. Laposbükk-kútja, 369. Gyökeres, 370. Gyökeres-kútja, 371. Gyökeres-tető, 372. Nagyerdeje, 373. Kistér-kútja, 374. Székvölgye, 375. Székvölgye-kútja, 376. Kaboladéllő, 377. Kaboladéllőrév, 378. Kaboladéllőcsőpusztája, 379. Kaboladéllőhátulsópusztája, 380. Magasorr, 381. Felsőzegerősoldal, 382. Karjasvölgy, 383. Belsőkarjasvölgy, 384. Külsőkarjasvölgy, 385. Karjasvölgy-pataka, 386. Csatornás, 387. Csatornás-pataka, 388. Csatornás-kútja, 389. Csatornás-tető, 390. Rött-kút, 391. Kasárpusztája, 392. Mogyorós, 393. KÁRÁSZ-hegye, 394. KÁRÁSZhegyemege, 395. Nagyvontató, 396. Nagyvontatóteteje, 397. Kicsivontató, 398. Isztiripusztája, 399. Isztirilaposa, 400. Dögkert, 401. Lapjas, 402. Zabolafeje, 403. Peseltető, 404. Nagyél, 405. Nagyélpusztája, 406. Kisél, 407. Kisél-pataka, 408. Kisélerőse, 409. HEGYELHányása, 410. Tisztabükk-erőse, 411. Földhídpusztája, 412. CSUBUK-kútja, 413. KOVÁCS Miklós-kúnya, 414. Kiséltőja, 415. Nagyélteteje, 416. Nagyéldoldala, 417. Nagyél-kútja, 418. Rupaharapégése, 419. Csatornásoldal, 420. RÉTI Pál-teteje, 421. Gyökeresoldal, 422. HADNAGY Károly-tagja, 423. Szénégető-kútja, 424. Jákopusztája, 425. Jákó-pataka, 426. Vizeslánczó, 427. Gróffjákó, 428. BAKARA-pataka, 429. Rossz-kút, 430. Rosszkút-árka, 431. Bányalapos-pataka, 432. Bányalapos-kútja, 433. Pojánka-pataka, 434. Deferenciásoldal, 435. Csorgó-patak, 436. Rakottás, 437. Tolvajok útja, 438. Madarak-kútja, 439. Baszkamart, 440. JÁNOS Dávidgyára, 441. BASA útja, 442. Közepsőkijárás, 443. Felsőkjijárás, 444. Alsőkijárás, 445. Sovadás, 446. BE-CSEKVágás, 447. Határ-patak, 448. Lakóca-tőja, 449. Hétforrás, 450. Putnalakóca, 451. Putnalakóca-pataka, 452. RÁDULYputna, 453. Kóróbercoidala, 454. MÁTÉ Pál-kútja, 455. Alsótönkhányó, 456. Felsőtönkhányó, 457. HADNAGY Károly-erdeje, 458. GÁL-patak, 459. Alsónádastó, 460. Sós-kút-árka, 461. Murdán-kútja, 462. Dobroszláv-pataka, 463. Dobroszlávoldala, 464. Dobroszlávnyaka, 465. Dobroszláveteje, 466. Gór, 467.

Murdán-pataka, 468. Gór-pataka, 469. Górpusztája, 470. Hosszak, 471. Nyulaktója, 472. Patrahegye, 473. Kicsimező, 474. Hisharaly, 475. Barátokfarka, 475. Gelencei út, 477. Pázsint, 478. Kereszt-árka, 479. Farkatőgy, 480. Régi városi út, 481. Borkút, 482. Borkút-hídja, 483. Borkút-árka, 484. Nagykanyar, 485. Városi út, 486. Négyház, 487. Négyeszegű, 488. Borkútdombja, 489. Fűrésztelep, 490. Neszter, 491. Neszter út, 492. Nesztertója, 493. Szent János, 494. Darvas, 495. Forrotó, 496. Forrotó útja, 497. DEMES-tag, 498. GYÖRGY László-tagja, 499. Kőkényszer, 500. Körtebokor, 501. Tanorokvég, 502. CSEKMEtartománya, 503. CSEKMEútja, 504. Saláta, 505. PÁL Miklós, 506. PÁL Miklós útja, 507. GYÖRGY Károly-tagja, 508. DÁNkasára, 509. KÓNYA bíró-tagja, 510. Déllő, 511. RÉMÁNDéllő, 512. Horgas, 513. Halomréve, 514. Balatonszeg, 515. Tököz, 516. Gémes, 517. Hosszúláb, 518. Liget, 519. Liget-tető, 520. Ligetfarka, 521. Tököz-árka, 522. Ligetalja, 523. Gödrös út, 524. Kertalja, 525. SANDOR Pál-kertje, 526. Pávai-domb, 527. Köz-patak, 528. Közpatak-hídja, 529. BAGOLY-tag, 530. SNÁJDER-tag, 531. BOCZ, 532. Nagykő, 533. Halom, 534. Halomeleje, 535. Halomfarka, 536. Halomoidala, 537. Halommege, 538. Halom-kert, 539. Hatókrős, 540. Tamásfüze, 541. Cseremezeje, 542. Középsőhatár, 543. Halommezeje, 544. MIHÁLC, 555. MIHÁLC útja, 556. Hajdúponk, 547. Tized, 548. Rólab, 549. Hatolykaimalom-szegelet, 550. FelsőKÁLNOKIszegelet, 551. AlsóKÁLNOKIszegelet, 552. BORKAtó, 553. Mély-tó, 554. Mélytő-árka, 555. Petőfalvamege, 556. Galambszék, 557. Régi-híd, 558. DIMÉNYszegelet, 559. Galambfalviszegelet, 560. Kisnyíl, 561. Nagynyíl, 562. Farkashalom, 563. Rétfark, 564. Mosórév, 565. BIRTALAN, 566. KALÓC, 567. KALÓCláb, 568. Elővár, 569. Elővár-hídja, 570. Borvíz-árok, 571. Töltött út, 572. Réti út, 573. Rét, 574. PÁL Miklós-szegelete, 575. Halomréveszegelete, 576. Halomkertszegelete, 577. Szálas, 578. DEMESKEszáda, 579. Nyúlnyalás-kútja, 580. Öntözött, 581. BAKARAoidala, 582. Pávaiszél, 583. JAKABFlak, 584. Tök, 585. Rakodó, 586. CSÁKÁNYfalva, 587. Öntözőárok, 588. Tizedszél, 589. Patrahegyedombja, 590. Közpatak mellett, 591. Vasút mellett, 592. Vasútonalól, 593. Vasútonfelül, 594. Hajnaltanya, 595. Szivárványrét, 596. Éva-major, 597. Kényszer, 598. Az őrháznál, 599. Pityókaskert, 600. Vasút-hídja, 601. Égereszáda, 602. KülsőBALÁZStó-kútja, 603. KülsőBALÁZStója, 604. Kőistálló, 605. Csipkés, 606. Petőfalvi út, 607. Éger, 608. Petőfalvi-domb, 609. Ereszkedő, 610. Orbai-patak, 611. Feketeügy, 612. SZÁSZkeresztjekútja, 613. Gyepű-útja, 614. Patak, 615. Halommege útja, 616. Halom útja, 617. JÁNOSútjavölgye, 618. Kaboladéllőoldala, 619. Csorgó-patak, 620. Nagykö útja, 621. Nyíres, 622. Odor-tető, 623. Patrahegyfarka.

Irodalom

1. ÁRVAY József (1943a): **A barcasági csángó Hétfalu helynevei.** Kolozsvár.
2. ÁRVAY József (1943b): **A térszíni formák nevei Kalotaszegen. Dolgozatok a Magyar kir. Ferenc József Tudományegyetem Magyar Nyelvtudományi Intézetéből.** 9. Kolozsvár.
3. BAKÓ Elemér (1908): **Egy magyar szócsalád.** Magyar Nyelv. IV.
4. BÁRCZI Géza (1941): **Magyar szófejtő szótár.** Bp.
5. BUDENZ József (1873–81): **Magyar–ugor összehasonlító szótár.**
6. GAZDA Ferenc (1943): **Csomakőrös helynevei.** Kolozsvár.
7. GERGELY Béla (1943): **Arat.** Magyar Nyelv. XXXIX.
8. GERGELY Béla (1942): **Kishács helynevei.** Kolozsvár.
9. HORGER Antal (1942): **Irt.** Arat. Magyar Nyelv. XXXVIII.
10. HORGER Antal (1924): **A magyar szavak története.**
11. KNIEZSA István (1943): **Erdély víznevei.** In: **Az Erdélyi Tudományos Intézet Évkönyve 1942.**
12. MELICH János (1925, 1929): **A honfoglalás kori Magyarországról.**
13. MELICH János (1914): **Keresztneveinkről.** Magyar Nyelv. X.
14. MELICH János (1903): **Szláv jövevényszavaink.** Bp.
15. ORBÁN Balázs (1869): **A Székelyföld leírása ... III.** Pest
16. PAIS Dezső (1916): **A máj változatai.** Magyar Nyelv. XII.
17. SZABÓ T. Attila (1929): **Székaszópaták.** Magyar Nyelv. XXV.
18. SZABÓ T. Attila (1940): **Két mező-kapu adat Moldovából és Erdélyből.** Ethnographia. LI.
19. TAGÁNYI Károly (1894): **A földközösség története Magyarországon.** Magyar Gazdaságtörténeli Szemle 1894.
20. TAGÁNYI Károly (1896): **Magyar Erdészeti Oklevéltár.**
21. TOLNAI Vilmos (1927): **Becézőnevek és nyelvújítás.** Magyar Nyelv. XXIII.

(A dolgozat korábbi, rövidített változata: FEJÉR Miklós (1972): **Zabola helynevei.** *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények.* XVI/1. 130–138. B.H.)

(A családnevek majuszkulás kiemelését, beleértve a levéltári adatokat és a helynévbe foglaltakat, kötet szerkesztési szempontok indokolták. Szerk. megj.)

Toponimia comunei Zăbala
(Zabola)
(Rezumat)

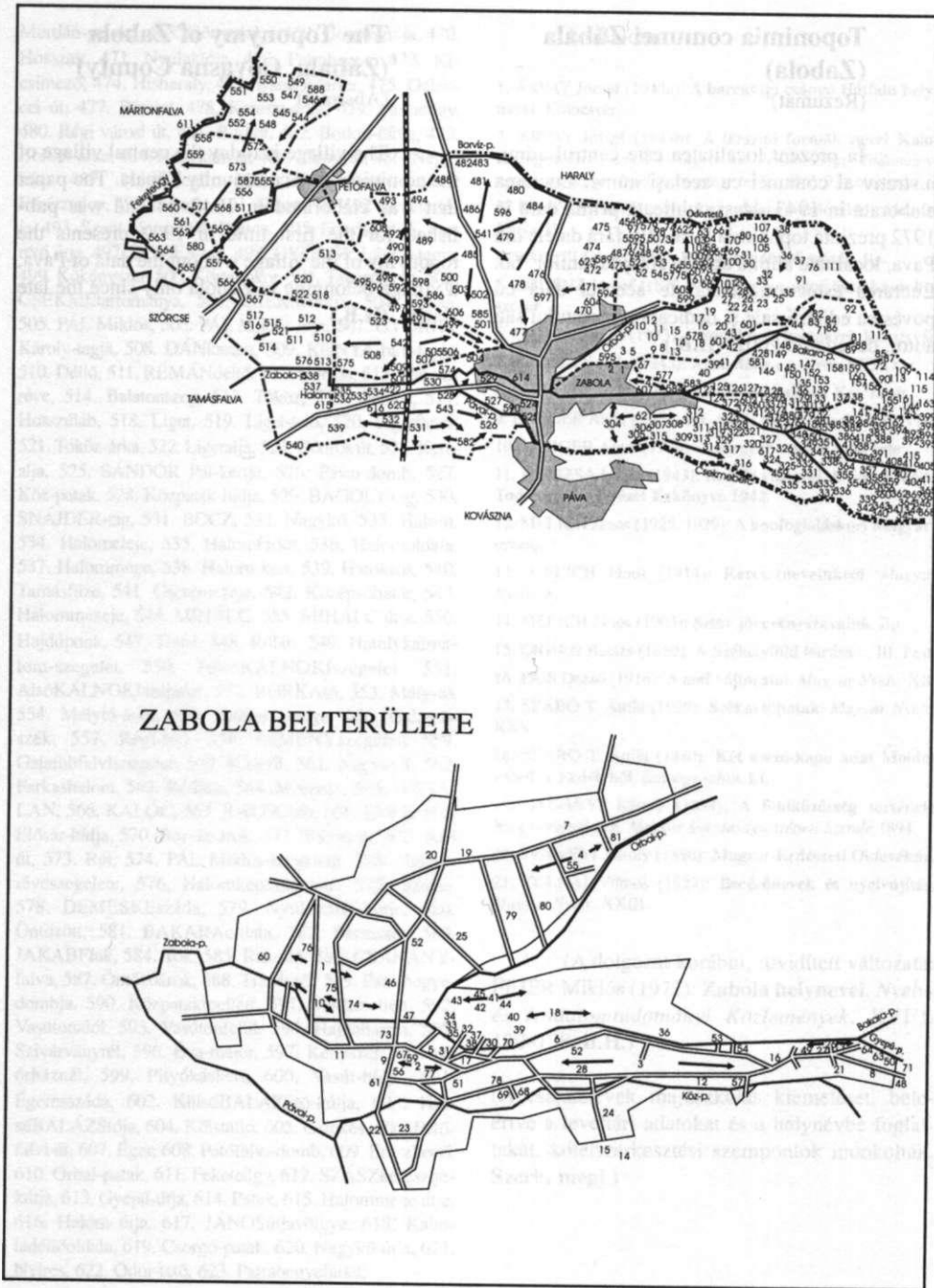
În prezent localitatea este centrul administrativ al comunei cu același nume. Lucrarea elaborată în 1943–44 și publicată prima dată în 1972 prezintă toponimia localității fără datele din Páva, localitate alipită abia la sfârșitul anilor '60. Lucrarea este completată de această dată cu povestea editării sale și dedicată regretatului său autor, decedat în 2002. (H.B.)

The Toponymy of Zabola
(Zăbala, Covasna County)
(Abstract)

The village is today the central village of the administrative community Zăbala. The paper that was elaborated in 1943–44 and was published for the first time in 1972 presents the toponymy of the village without the data of Páva, a village belonging to Zabola only since the late sixties. (H.B.)

1943-44

ZABOLA BELTERÜLETE

